

Дніпропетровське обласне управління лісового та мисливського господарства
Зелене майбуттє Дніпропетровщини в нашії руки!

Наша адреса: м.Дніпропетровськ
 вул. Набережна Перемоги, 38
 Тел: (056) 726 -21-75,
 факс 726-71-75
 dnoulg_ohorona@dp.ukrtel.net

«ПЕРША МІСЬКДРУКАРНЯ»

вул. Степового Фронту, 11-а, м. Павлоград, Україна, 51400
 Тел.: + 380 5632 61909, 61458, e-mail: reklama@tn-express.dp.ua

ПОЛІГРАФІЧНІ ПОСЛУГИ:

ДРУК ПОЛІГРАФІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ
 (газети, журнали, книги, бланки, афіші, візитки).

ПАЛІТУРНІ ПОСЛУГИ - книги, брошури,
 дипломні курсові роботи.

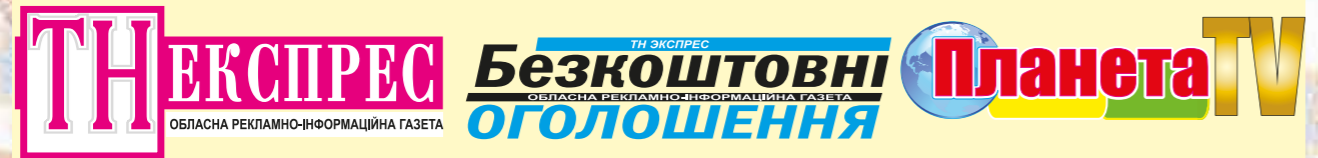

ЗАВЖДИ У ПРОДАЖУ:

бланки, канцтовари,
 щоденники, блокноти,
 розрахункові книжки
 з комунальних платежів.

ЕФЕКТИВНА РЕКЛАМА У ГАЗЕТАХ:

ВІДДІЛ РЕКЛАМИ: т. + 380 5632 63829, 60377,
 www.tn-express.dp.ua, e-mail: reklama@tn-express.dp.ua

ЖУРНАЛ ВИЗНАНО ПЕРЕМОЖЦЕМ КОНКУРСУ «СВІТОЧ ПРИДНІПРОВ'Я»
ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ЩОМІСЯЧНИК

ВИХОДИТЬ З ЛИПНЯ 1991 р.

БОРИСТЕН

2013 рік

№ 3 (261)

ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ, ПУБЛІЦИСТИЧНИЙ
 ТА НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИЙ ЩОМІСЯЧНИК

**3 Днем
 землевпорядника!**

Щороку другої суботи березня відзначається загальнодержавне професійне свято — День землевпорядника. З цієї нагоди в цьому номері нашого журналу на стор. 2-3 вміщено інтерв'ю з начальником ГОЛОВНОГО УПРАВЛІННЯ ДЕРЖЗЕМАГЕНТСТВА В ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ Тетяною Іллівною ПОЛЕЙКО.

ЗМІСТ

ВІРШІ.....	2	СТОР. ОБКЛАДИНКИ
ДОН ОДА, «НАГОРОДЖЕНО ПЕРЕМОЖЦІВ ОБЛАСНОГО КОНКУРСУ СЕРЕД УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ «ДНІПРОПЕТРОВЩИНА - РЕГІОН-ЛІДЕР».....	1	
ДАРІНА СУХОНОС-БУТКО, «УКРАЇНСЬКО-ШВЕДСЬКА СПІВПРАЦЯ».....	1	
Ф. СУХОНИС, «ЗЕМЛЯ НА ВИДНОКО-ЛІ».....	2	
НАТАЛЯ ЛИТВИНЕНКО, «ЗВІТ ПРО ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ ОБЛАСНОГО БЮДЖЕТУ В ОСВІТНІЙ ГАЛУЗІ В 2012 РОЦІ».....	4	
ІРИНА ТАРНАВСЬКА, «НА ПРЕС-КЛУБ» ДНУ ЗАВІТАЛИ МИТНИКИ».....	4	
ІНФ. ДНУ, «СЛОВА ВДЯЧНОСТІ ЩИРОЇ У ВІСНІСТЬ ПОЛИНУЛИ».....	5	

СВІТЛАНА БОНДАРЕНКО, «ОЛІМПІЙСЬКІ ЛЕЛІЧЕНЯТА» ВАСИЛЬКІВЩИНИ».....	5
ІНФ. ДНУ, «ПОСОЛ ШВЕЙЦАРІЇ: «УНІВЕРСИТЕТИ - ТВОРЦІ МАЙБУТНЬОГО».....	6
О. ЧЕРКАСОВ, «МИ ЧАСТКА СОЛОНЯНИЦНИ МАЛА».....	6
СОФІЯ ПИШНЄВА, «СТУДЕНТИ ЗУСТРІЧАЮТЬ ВЕСНУ!».....	7
ІАЦ НГУ, «ЛИСТИ ПІЛІГРИМА, АБО ВСІ МИ ТРОХИ ПАПУАСИ» - ПРЕЗЕНТАЦІЯ КНИГИ В НГУ».....	7
ВСЕУКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА ПРЕМІЯ ІМ. ОЛЕКСАНДРИ КРАВЧЕНКО.....	8
ІНФ. ДНУ, «У ДНУ РОЗКВІТЛА ВЕСНЯНА КВІТКА ДРУЖБИ НАРОДІВ».....	9
НАСТЯ КИРИЧЕНКО, ВІРШІ.....	10
ОЛЕНА КОНДРАЦЬКА, «МОЯ ШКІЛЬНА ДОМІВКО, ТИ СТАРТ, НАДІЯ, ПОЧАТОК ВСІХ ПОЧАТКІВ».....	11
ІРИНА ГОЛУБ, «ВІКТОР САВЧЕНКО», «ГРИГОРІЙ БІДНЯК».....	12
Б. МОЗОЛЕВСЬКИЙ, «БЕРЕЗЕНЬ».....	12
ДАРІНА СУХОНОС-БУТКО, «ПРОГРАМА ТЕМПУС УСПІШНО РОЗВИВАЄТЬСЯ В НАЦІОНАЛЬНОМУ ГІРНИЧОМУ УНІВЕРСИТЕТІ».....	13
НАРОДНІ УКРАЇНСЬКІ ПРИСЛІВ'Я ТА ПРИКАЗКИ ПРО ЖИТТЯ.....	13
«СКАРБИ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОГО ХУДОЖНЬОГО МУЗЕЮ: ЗБЕРЕЖЕННЯ Й НАДБАВАННЯ СЬОГОДЕННЯ».....	14
МАРИНА ГРОМОВА, «ЗА МОТИВАМИ КАЗКИ ПОСТІЙНОГО АВТОРА «БОРИСТЕНУ» ЕЛІНИ ЗАРЖИЦЬКОЇ СТВОРЕНО МУЛЬТФІЛЬМ».....	15
ВАЛЕНТИНА ШАБЕТЯ, «ПРО НЕВИЧЕРПНІ ПЕРСПЕКТИВИ КАНАДСЬКОЇ ОСВІТИ ДЛЯ МОЛОДІ З УКРАЇНИ».....	16
КВІТЕНЬ - УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ПРИКМЕТИ.....	16
Л. ЯКОБЧУК, Л. ХМЕЛЬКОВСЬКИЙ, «ПОКЛИКАННЯ АПОСТОЛІВ».....	17
ПАНІ ОЛЯ ДІБЕРТ МАТУЛА «ТРИДЦЯТЬ ТРЕТІЙ РІК».....	18
ВАЛЕНТИНА ШАБЕТЯ, «НІМЕЦЬКА МОВА - ЦЕ ПЛЮС».....	19
ЦІКАВІ СЛОВА РІДНОЮ МОВОЮ.....	19
ВАЛЕНТИНА БЕКЕТОВА, «МУЗЕЙ ПРАЦЮЄ ДЛЯ ВІДВІДУВАЧІВ».....	20
ТОП 10 КНИГ, ЯКІ КОРИСТУЮТЬСЯ ЗАРАЗ ПОПИТОМ В СУЧАСНИХ УКРАЇНЦІВ.....	21
ЛЕВИ В КЛІТЦІ.....	22
«БОРИСТЕН» І КОНКУРС ОЛЕНИ ТЕЛІГІ.....	23
СВІТЛАНА КОЧЕРГА, «ВАЛЕНРОДІВСЬКІ МОТИВИ ТА КОДИ У ДРАМАТУРГІЇ ЛЕСІ УКРАЇНКИ».....	24
ЛЮБОВ ВАСИЛІВ-БАЗЮК, «ПОЕМА-МІСТЕРІЯ «ВЕЛИКИЙ ЛЬОХ» ТАРАСА ШЕВЧЕНКА ТА УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА».....	27
ОКСАНА МАКОВЕЦЬ, ВІРШІ.....	29
ЦІКАВІ ФАКТИ ПРО ТАРАСА ШЕВЧЕНКА.....	29
ТАРАС ШЕВЧЕНКО, «КАВКАЗ».....	30
НІНА ЛЕВУН, «ДЕ НА МАПІ ДНІПРОПЕТРОВСЬК?».....	31
ЯРОСЛАВ МАЛИК, «УКРАЇНСЬКА СІБНА ЗЕМЛЯ».....	32
Ф. СУХОНИС, «ВІД НЬЮ-ЙОРКУ ДО ШТАТУ САМОТНОЇ ЗІРКИ».....	34
КАРИКАТУРИ ІЗ ЖУРНАЛУ «ВСЕСМІХ» (ТОРНТО, КАНАДА).....	35
ОЛЬГА ТИМОФІЄВА, АНАТОЛІЙ КАЧАН, ВІПШІ.....	36
КРАЩІ СТРАВИ УКР. КУХНІ, РЕКЛАМА.....	3-4
СТОР. ОБКЛАДИНКИ КОЛЬОРОВА ВСТАВКА	

Нагороджено переможців обласного конкурсу серед учнівської молоді «Дніпропетровщина – регіон-лідер»

20 березня підведено підсумки фінального туру обласного конкурсу учнівської молоді «Дніпропетровщина – регіон-лідер», який уже вдруге відбувається на теренах Дніпропетровської області. У конкурсі взяли участь понад 200 школярів із усіх міст та районів Дніпропетровщини.

У фінал увійшли 20 найкращих робіт: 10 – у номінації «Література та образотворче мистецтво» та 10 – у номінації «Економіка та екологія».

Свої роботи фіналісти захищали перед журі, до складу якого увійшли директор департаменту освіти і науки облдержадміністрації Олександр Демчик та його заступники, ректор Дніпропетровського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти Михайло Романенко, директор обласного дитячо-юнацького кіноцентру Олександр Кучма.

Вітаючи учасників фінального туру конкурсу, директор департаменту Олександр Демчик сказав: «Керівництво області на чолі з губернатором Дмитром Колесніковим приділяє велику увагу створенню сприятливих умов із підготовки дітей та юнацтва до участі у розвитку нашої держави; формуванню особистісних якостей громадянина-науковця і творця, спроможного жити і творити у сучасному суспільстві. У Дніпропетровській області стало доброю традицією проведення за сприяння нашого губернатора широкомасштабних заходів, які демонструють здобутки юних науковців та аматорів».

Члени журі одностайно зазначили, що у своїх роботах – і наукових, і літературних, – школярі відобразили свої мрії та сподівання, тобто заклали нові вежі розвитку рідного краю.

У номінації «Література та образотворче мистецтво» переможцями стали:

I місце - Дарина Кучер (спеціалізована СЗШ №142 еколого-економічного профілю м. Дніпропетровська),

II місце - Вікторія Євпак (СЗШ №2 м. Дніпропетровська),

III місце - Володимир Оскаленко (Миколаївська ЗОШ І-III ст. Софіївського району).

У номінації «Економіка та Екологія»:

I місце - Карина Рубан (Боровківська СЗШ Верхньодніпровського району),

II місце - Антон Грудницький (СЗШ №123 м. Кривого Рогу),

III місце - Максим Гончарко (Фінансово-економічний ліцей м. Дніпропетровська).

Особливо цікаві були роботи у номінації «Економіка та Екологія». Дуже актуальну роботу написала Карина Рубан на тему «Розв'язання проблеми постачання якісної питної води населенню села Боровківка Верхньодніпровського району», а Антон Грудницький розглянув питання енергозбереження на прикладі рідної школи.

Переможці отримали чудові й дуже корисні подарунки: електронні книги, музичні центри, мобільні телефони (перше, друге та третє місця відповідно), а 14 учнів – захожувальні подарунки (мр3-плеєр).

Інф. ДОН ОДА.

Українсько - шведська співпраця

На початку березня на запрошення ректорату та Інституту гуманітарних проблем до НГУ завітала делегація Університету Заходу у складі першого проректора Яна Теліандера та провідного викладача Томаса Вінмана.

Метою візиту було поглиблення міжнародних зв'язків між навчальними закладами Швеції та України. Делегати зустрілися з ректором НГУ, академіком НАН України Геннадієм Півняком. Практичним результатом переговорів стала розробка навчального курсу з основ демократії та громадянського суспільства, запропонованого для участі в конкурсі міжнародного фонду Tempus (У зв'язку з тим, що у нас час стрімко зростає роль електронних систем в економіці, є необхідність у підготовці висококваліфікованих спеціалістів нових напрямків в області інформаційних технологій, з урахуванням принципів Болонського процесу. Такі дворівневі програми навчання електронній комерції для розвитку інформаційного суспільства в Росії, Україні, Ізраїлі фінансуються за підтримки Європейської Комісії). Курс передбачає співпрацю вищих навчальних закладів України та Швеції у поширенні знань про демократію, механізм взаємного впливу держави та громади, основи громадянського суспільства. В ході реалізації проекту планується організація низки спільних заходів: літні школи, інтернет-конференції, обмін студентами та викладачами.

Як зазначив пан Вітан, не виключено, що даний проект дозволить українським студентам не лише стати учасниками конференції, але і у майбутньому пройти стажування у провідних шведських університетах.

Комплексний характер спільного проекту передбачає широке залучення недержавних громадських організацій, активістів та громадськість міста Дніпропетровська та області. В гірничому проекті Tempus розпочато у жовтні 2011 року. І за помірно короткий період наші студенти вже продемонстрували гідні результати. З 2013 року стартує етап впровадження проекту в НГУ, який триватиме рік - проводиться акредитація та затвердження навчальних планів, модулів на національному рівні, буде відібрано групу студентів для навчання за новою програмою.

ДАРІНА СУХОНОС - БУТКО, ІАЦ НГУ.

НА ФОТО: ректор НГУ, Геннадій ПІВНЯК вручає проректору Яну ТЕЛІАНДЕРУ книгу «Відповідність часу», яка розповідає про діяльність університету у сфері науки, технологій, інновацій та культури впродовж останніх тридцяти років.

РЕДАКЦІЙНА ДОВІДКА:**Тетяна Іллівна ПОЛШКО**

кандидат економічних наук, депутат Дніпропетровської облради, викладач Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. Народилася в с. Люшнево, Барановицького району, Брестська область, Білорусь. За походженням українка. Має сина Віталія, невістку Оксану та трьох внуків Даниїла, Кирила та Іллю. Т. Полейко державний службовець 4-го рангу. Заслужений економіст України. Нагороджена грамотами Верховної Ради України (2004) та Кабінету Міністрів України (2013). Головні захоплення: пісні, будівництво і ремонт житла.

СУХОНИС: Наріжним каменем земельного реформування в нашій країні є реалізація проекту "Видача державних актів на право власності на землю в сільській місцевості та розвиток системи кадастру", котрий здійснюється спільно з Державним агентством земельних ресурсів України за підтримки Міжнародного банку реконструкції та розвитку і, між іншим, є одним з найбільших інвестиційних проектів в портфелі Світового банку в нашій країні, має загальнодержавне та пріоритетне значення для вітчизняної економіки. Це здається один з небагатьох випадків, коли в Україні міжнародні фінансові інституції мають змогу працювати так системно і ефективно...

ПОЛШКО: Так і я маю надію, що ця співпраця буде лише поглиблюватися. Юридична основа реалізації проекту: Угода про Позику (Проект "Видача державних актів на право власності на землю в сільській місцевості та розвиток системи кадастру") між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку,

Про хід земельної реформи в країні, її значення для вітчизняної економіки й ті поточні завдання, котрі стоять нині перед українськими землевпорядниками, з начальником Головного управління Держземагентства в Дніпропетровській області Тетяною Іллівною ПОЛШКО бесіду веде редактор щомісячника «Бористен», письменник Фідель СУХОНИС.

ЗЕМЛЯ НА ВИДНОКОЛІ

підписана 17 жовтня 2003 р., та Закон України від 15 червня 2004 р. № 1776-IV "Про ратифікацію Угоди про Позику (Проект "Видача державних актів на право власності на землю в сільській місцевості та розвиток системи кадастру") між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку". Проект спрямований на створення умов для запровадження ринку земель через закріплення прав власності на землі сільськогосподарського призначення та створення кадастрової системи, що гарантуватиме права власності на землю. Це дасть можливість запровадити ринковий обіг земельних ділянок, залучити інвестиції та кредити в аграрний сектор економіки через іпотеку землі, сприятиме переходу до системи оподаткування на нерухомість, до ефективного управління та раціонального використання земельних ресурсів. Роботи з видачі державних актів на право власності на земельну ділянку взамін сертифікатів на право на земельну частку (пай) та створення індексних кадастрових карт у рамках реалізації Проекту проводилися в АР Крим, 24 областях України та м. Севастополь. У рамках Проекту здійснюються також матеріально-технічна підтримка органів земельних ресурсів, розробка проектів нормативно-правових актів з питань удосконалення земельного законодавства, інформаційна кампанія, методична, логістична і матеріально-технічна допомога провідним вищим навчальним закладам, що готують фахівців за спеціальністю «землевпорядкування та кадастр».

СУХОНИС: З цього року кожен громадянин отримав можливість в онлайн режимі з допомогою публічної кадастрової карти віднайти ділянку землі, що його цікавить, та отримати вичерпну інформацію про неї. Логічним кроком на шляху відкритості та прозорості сфери земельних відносин було б внесення змін до чинного законодавства стосовно можливості оприлюднення персональних даних щодо того, кому безпосередньо належить та чи інша ділянка землі. Така ініціатива земельного відомства дозволить активістам, громадським організаціям ефективно боротись з незаконними захопленнями наділів, спорудженням будівель, у тому числі в прибережних зонах, а правоохоронним органам це, безумовно, допоможе швидко знайти, ліквідувати такі споруди та повернути землі законним власникам. Але, очевидно,

разом з певними досягненнями у цій справі існують і проблеми...

ПОЛШКО: Реформування земельних відносин в Україні здійснюється два десятиліття. Це тернистий і складний шлях до запровадження цивілізованого ринку земель. Головним кроком до введення в обіг земель сільськогосподарського призначення має бути скасування мораторію на відчуження земельних ділянок сільськогосподарського призначення, який обмежує конституційні права власників земельних ділянок. Відповідно до частини першої статті 41 Конституції України «Кожен має право володіти, користуватися, розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності». Адже мораторій замість вирішення існуючих проблем, призводить до нагромадження нових. Окрім того, не забуваймо, що коли проголосив себе власником земельної ділянки - сплати податки. Ця проста істина відома ще з давніх-давен. Книга Вільгельма Завойовника 11 сторіччя - найдавніший фіскальний кадастр, що зберігся в історії... Саме ефективне адміністрування зборів податку в основу земельного кадастру і Франція. Україна, створюючи сучасний земельний кадастр, врахувала цей досвід. Національний земельний кадастр - найповніша уніфікована база даних про земельні наділи. Інформація зведена в єдину, уніфіковану систему координат. Усі угіддя, як на долоні. Майже сто відсотків із них пройшли нормативно-грошову оцінку.

А ще присвоєння кадастрових номерів дозволить значно скоротити незаконні обороти із земельними наділами. Усі ділянки та їх власники нині як на долоні. Система вже викликала резонанс. Першими її користувачами оцінили екологи. Тепер вони озброєні проти земельних шахраїв, які зазіхають на заповідні зони. Аби збудувати там черговий котедж. На базі публічної кадастрової карти вже виявили чимало незаконних об'єктів із землею, яка захищена від забудови державою. Адже заповідні землі нині розходяться як пиріжки. Заможні українці воліють будувати свої будинки у екологічно чистих місцях. І це далеко не усі проблеми, які пов'язані із впровадженням у життя земельної реформи в Україні.

Попри безперечні досягнення у творенні вітчизняного земельного кадастру на нас чекають нові випробування. Потрібно визначитись

із подальшим фінансуванням національної кадастрової системи України. За два місяці завершується реалізація інвестиційного проекту Світового банку. З 2004 до 2013-ого на створення автоматизованої системи державного земельного кадастру держава використала близько п'ятдесяти мільйонів доларів позики. 23 мільйони - на складання сучасних карт територій, ще 24 - на програмне забезпечення і техніку. Наповнення кадастру - процес не одного року. Сюди внесли дані про 20 мільйонів земельних наділів. А ще рельєфи, водні і лісові ресурси. Аби система стала глобальною інформаційною базою держави, її треба ще доповнити як мінімум відомостями про якість ґрунтів, надра, та містобудівні кадастри. Де взяти кошти на виконання цих робіт – найбільший виклик для землевпорядників сьогодні. Є кілька моделей підтримки кадастру - цілкомовито з держбюджету, або, навпаки, фінансова самостійність. Тобто орієнтир на клієнта, на надання платних послуг. Як краще? Спеціалісти у пошуках відповіді на це запитання.

СУХОНІС: У декого може склалася враження про певну обмеженість в роботі землевпорядників. Особливо після того, як після змін в чинному законодавстві, відтепер Ваше відомство не відповідає, наприклад, за легалізацію права власності на ту чи іншу земельну ділянку. Але зрозуміло це побіжний погляд. І, як на мене, то у Вашій роботі є обов'язки, котрі торкаються найдавніших традицій нашого народу. Ну, як тут не пригадати ще знайомі зі шкільної лави твори нашої класичної літератури. Ота сакраментальна груша-межа в повісті Івана Нечуя – Левицького «Кайдашева сім'я». Що там й казати – земельні суперечки завжди були найбільш гострими в українському побуті. Очевидно, що часи, описані у творі класика української літератури, вже минулися. Але залишилася земля і як раніше вона найбільше багатство у цьому світі. Не зайвим буде ще раз нагадати наскільки важливо аби все, що стосується земельного впорядкування, відповідало і чинному законодавству і моральним засадам нашого народу. І йдеться не лише про особистих землекористувальників. Не менш важливою справою є встановлення меж між населеними пунктами та адміністративними територіями. І наскільки мені відомо, то у цьому питанні так само не обходиться без проблем...

ПОЛЄЙКО: Одним із негативних чинників, що стримує завершення робіт із встановлення меж населених пунктів, є відсутність або застарілість генеральних планів, схем планування територій, планів зонувannya територій і детальних планів території. Відсутність зазначеної документації породжує проблему невизначеності територіальної основи

місцевого самоврядування, призводить до зростання суперечностей, як у відносинах між органами державної влади та органами місцевого самоврядування, так і в стосунках між місцевим самоврядуванням, що веде до неможливості здійснення ефективної діяльності на рівні громади.

П'ятого серпня минулого року набрав чинності Закон України "Про внесення змін до Земельного кодексу України та інших законів України щодо проведення робіт із землеустрою, пов'язаних із встановленням і зміною меж сіл, селищ, міст, районів".

Закон чітко визначає процедуру встановлення та зміни меж адміністративно-територіальних одиниць.

Запровадження норми щодо можливості встановлення існуючих меж населених пунктів без розроблення генеральних планів значно здешевить процедуру такого встановлення і призведе до економії бюджетних коштів. Площа населених пунктів у такому разі має відповідати тій, що зазначена у схемах землеустрою і техніко-економічних обґрунтуваннях використання та охорони земель адміністративно-територіальних утворень, а у разі їх відсутності - у проектах формування території сільських, селищних рад. І ми будемо наполегливо і системно провадити цю роботу протягом найближчого часу.

СУХОНІС: У Міністерстві юстиції України зареєстровано наказ Мінагрополітики № 40 від 25 січня 2013 року, згідно з яким головні управління Держземагентства в областях, містах Києві та Севастополі наділено повноваженнями щодо передачі земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності у власність або користування для всіх потреб.

Держземагентство розробило покрокові блок-схеми з описами порядку передачі земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності у власність або користування та порядків поновлення раніше укладених договорів оренди (внесення змін до них) відповідних земельних ділянок.

Також розроблено проекти методичних рекомендацій для територіальних органів Держземагентства з відповідних питань. Як це на Вашу думку дозволить активізувати хід земельної реформи загалом в країні?

ПОЛЄЙКО: Безсумнівно допоможе. Адже відтепер ми можемо на підставі нашого внутрішнього моніторингу, висновків спеціалістів якнайефективніше використовувати головне багатство нашого народу – землю. Взагалі, я б відзначила в останні часи відчутний прогрес щодо розробок і впровадження законодавчих актів і розпоряджень якраз в контексті довготривалої програми земельного реформування.

Так в нашій області з початку року від відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва з урахуванням надходження заборгованостей за попередні роки до бюджетів надійшло 660,143 тис. гривень. З сільськогосподарського обігу вилучено 45,2 га земель, на які нараховано втрати – 472,643 тис. гривень.

У цьому році кошти, що надійшли в порядку відшкодування втрат, у сумі 176,017 тис. грн було використано на проведення нормативної грошової оцінки земель в області. Сума залишку на спецрахунках органів місцевого самоврядування становить понад 27,312 млн гривень.

Однак ці кошти розподілені на рахунках різних рад нерівномірно. В ряді районів суми втрат незначні, їх не вистачить навіть на розробку проектно-кошторисної документації. А тому наші спеціалісти Головного управління Держземагентства в області вважають, що необхідно внести зміни до чинного законодавства для визначення на обласному рівні єдиного розпорядника коштами від компенсаційних виплат. Акумуляція коштів, на думку фахівців, у одного розпорядника дасть змогу одночасно здійснювати контроль, як за надходженнями, так і за використанням коштів, забезпечити ефективно та комплексне виконання заходів з охорони та раціонального використання земель.

Нагадаю, що відповідно до положень Земельного кодексу України кошти, що надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського і лісгосподарського виробництва, використовуються на освоєння земель для сільськогосподарських і лісгосподарських потреб, поліпшення угідь, охорону земель відповідно до розроблених програм та проектів землеустрою, а також на проведення інвентаризації земель, їх нормативної грошової оцінки. Використання зазначених коштів на інші цілі не допускається.

СУХОНІС: Я розумію, що під час нашої розмови ми зачепили далеко не усі аспекти, пов'язані із земельним реформуванням, із діяльністю Вашого відомства. Однак, як на мене, добре зрозуміло одне - наш регіон й країна в цілому мають відповідних фахівців, котрі покликані зберегти і примножити головне надбання нашого народу – святу українську землю. Отож, з роси Вам і води у цій шляхетній справі! Нехай у Вас і Ваших колег все буде гаразд.

ПОЛЄЙКО: Дякую за ці добрі слова. Справді мої колеги в миру сил і професійних знань стоять на сторожі інтересів народу України у такій важливій справі як землекористування. І я з усією відповідальністю хочу запевнити, що так буде завжди.

ЗВІТ ПРО ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ ОБЛАСНОГО БЮДЖЕТУ В ОСВІТНІЙ ГАЛУЗІ В 2012 РОЦІ

Загальний обсяг бюджетних призначень обласного бюджету галузі у 2012 році складав 719,9 млн грн, що більше минулорічного показника на 77,7 млн грн. (2011 рік – 645,2 млн грн.), за рахунок збільшення обсягів по соціально-захищеним видаткам.

Середня заробітна плата працівників закладів освіти, що фінансуються з обласного бюджету станом на 01.01.2013 склала 2755,8 грн., в тому числі педагогічних працівників – 3426,6 грн. Протягом року заборгованість з виплати заробітної плати по закладам освіти, що фінансуються за рахунок коштів обласного бюджету, відсутня.

У рамках реалізації заходів регіональної програми розвитку освіти, з метою забезпечення стабільного функціонування мережі загальноосвітніх навчальних закладів протягом року:

придбано для закладів освіти обласної 8,2 тис. примірників підручників, посібників, навчально-методичної літератури на суму 1300 тис. грн.; оздоровлено понад 1,6 тис. дітей пільгової категорії (на оздоровлення витрачено 3941,9 тис. грн.);

Всього на виконання ремонтно-будівних робіт та оновлення матеріально-технічної бази в закладах освіти обласного підпорядкування профінансовано 4027,1 тис. грн., з них на суму 2652,8 тис. грн. проведено капітальні ремонти в 24 закладах освіти.

За результатами підсумків обласного конкурсу проектів „Молоді вчені – Дніпропетровщині» визначено 20 переможців на отримання матеріального заохочення на загальну суму 800,0 тис. грн.

Виплачено стипендії 353 кращим учням професійно-технічних та студентам вищих навчальних закладів на загальну суму 1123,5 тис. грн. (враховуючи стипендіатів обласної іменної стипендії імені О.М. Макарова).

На виплату 359 обласних іменних стипендій переможцям другого (обласного) етапу Всеукраїнського конкурсу з захисту науково-дослідних робіт учнів – членів Малої академії наук України профінансовано 882,0 тис. грн.

Крім того, протягом 2012 року за рахунок субвенції з обласного бюджету місцевим бюджетам на загальну суму 1470,73 тис. грн. в 75 дошкільних навчальних закладах області було встановлено фільтри для очистки питної води, в 35 навчальних закладах області придбано проектори до мультимедійних дощок та вручено 48 ноутбуків молодим вчителям області.

Наталія ЛИТВИНЕНКО,
заступник директора
департаменту
освіти і науки ОДА.

На «Прес-клуб» ДНУ завітали митники

15 березня у Дніпропетровському національному університеті імені Олеся Гончара відбулася зустріч заступника начальника Дніпропетровської митниці Дмитра Самойлова, начальника сектора митного поста «Дніпропетровськ – аеропорт» Ігоря Лінді, прес – секретаря Дніпропетровської митниці Вікторії Джур зі студентами факультету систем і засобів масової комунікації.

Такі зустрічі постійно влаштовуються на факультеті в рамках програми «Прес-клуб». Як зазначив завідувач кафедри масової та міжнародної комунікації, професор Сергій Демченко, «Прес-клуб» вже протягом 10 років допомагає розвивати практичні навички у майбутніх журналістів, редакторів й працівників сфери реклами та PR, створюючи атмосферу справжньої прес-конференції. Під час зустрічей студенти не просто мають змогу поспілкуватися з відомими і впливовими особистостями, розширити світогляд, а й спробувати себе в практичній діяльності, дізнатися про специфіку роботи журналіста в різних ЗМК й визначитися із майбутньою спеціалізацією. За час існування програми, студенти мали змогу зустрітись з відомими журналістами й прес-секретарями, письменниками, керівниками міських установ. Але представники Дніпропетровської митниці завітали на ФСЗМК вперше.

Зустріч почалася з демонстрації фільму про діяльність митної служби, після чого присутні мали змогу поставити запитання співробітникам Дніпропетровської митниці, що стосувалися процедури оформлення пасажирів й багажу під час перетину кордону, декларування товарів, оформлення конфіскації, способів запобігання контрабанді, переміщення культурних цінностей, домашніх тварин, спортивного харчування та лікарських препаратів, а також відповідальності за порушення

митного законодавства й, безумовно, специфіки роботи прес-служби митниці.

Родзинкою заходу стала поява в стінах факультету службової собаки – німецької вівчарки Ронсі у супроводі інспектора-кінолога Ольги Михальченко. Вона розповіла студентам про роботу кінологічної служби та провела практичний експеримент – пошук собакою заздалегідь захованих спеціальних хімічних речовин, учасниками якого стали всі присутні.

Студенти дізналися багато цікавої і корисної інформації як про специфіку роботи митниці, так і прес-служби взагалі, адже «вся робота в прес-службах майже однакова, будь-то митниця чи прокуратура», – сказала прес-секретар Вікторія Джур.

Наостанок, співробітники Дніпропетровської митної служби запросили студентів на екскурсію до митниці і оголосили конкурс для майбутніх журналістів на кращий матеріал, який має висвітлювати специфіку зустрічей студентів ДНУ з представниками Дніпропетровської митниці. Найкраща робота, за їх словами, буде відзначена нагородою, яку гості зволіли залишити в таємниці.

Ірина ТАРНАВСЬКА,
студентка ФСЗМК.

«Слова вдячності щирої у вічність полинули»

Дніпропетровський педагогічний коледж ДНУ до **199-ої річниці від Дня народження Тараса Шевченка** презентував у Дніпропетровському національному університеті імені Олеся Гончара власну художню творчість «Тарасова криниця».

Від імені ректора університету гостей привітав голова профспілкового комітету ДНУ Олег Леонідович Тупиця, педагогічний колектив коледжу, у свою чергу, вручив керівництву ДНУ святковий коровай. Керівник загальноуніверситетського клубу творчої молоді ДНУ «Паростки» Валентина Олександрівна Архіреєва представила присутнім творчий колектив коледжу і розповіла про його яскраву участь у Всеукраїнському фестивалі художньої творчості «Тарасова криниця» серед студентів педагогічних ВНЗ I-II рівнів акредитації.

Щороку група найкращих випускників Дніпропетровського педагогічного коледжу вступає до ДНУ, щоб здобути освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста і магістра за скороченим терміном навчання. До речі, серед глядачів презентації «Тарасової криниці» було чимало студентів університету – колишніх випускників цього навчального закладу.

«Бути присутніми в стінах ДНУ для нас почесна справа, - відзначила директор коледжу Ірина Данилівна Васи́лега. - З 1997 року ми є структурним підрозділом університету, чим пишаємось. Усі ці роки ми тісно співпрацюємо у науково-педагогічній роботі, з питань подальшого навчання та працевлаштування наших випускників. Сьогодні ми готуємо студентів на трьох спеціальностях: дошкільна освіта, початкова освіта та музичне мистецтво. У нас навчається 1150 студентів, працює 100 викладачів. Цього року, як і ДНУ, ми святкуємо 95-річчя від дня утво-

рення нашого навчального закладу. Наша презентація «Тарасова криниця» присвячена Тарасу Шевченку - великій людині нашої батьківщини. Щороку ми проводимо подібні заходи під такою назвою, бо криниця творчості Тараса Шевченка невичерпна».

Понад годину студенти різних факультетів та викладачі ДНУ насолоджувалися чудово організованим концертом. Талановиті вихованці педагогічного коледжу продекламували Шевченків «Заповіт» різними мовами, тріо бандуристок «Барвінок» виконували пісні на слова Шевченка «Утоптала стежку» та «Од села до села»; дуєт юних акордеоністів, а саме Антон Терещенко та Анастасія Марчук надзвичайно виртуозно зіграли «Лібертанго» А. Пьяцоллі. Традиційна «Несе Галя воду» несподівано по-новому й цікаво зазвучала в сучасній обробці викладача педагогічного коледжу Владислава Шейко у супроводі дуєту гітаристів. Під керівництвом Т.В. Гарцуєвої хор студентів музичного відділення коледжу вражав досконалим багатоголоссям, а під запальні й швидкі народні мелодії й жартівливі пісні оркестру народних інструментів (керівник А.Л. Зіневич) ледь можна було стриматися, щоб не затанцювати. Високою майстерністю виконання пісень відзначилися вокалістки Аліна Невмержицька та Катерина Гарцуєва.

«Шевченко, як явище велике і вічне, невичерпний і нескінченний. Він росте і розвивається в часі, в історії - і нам йти і йти до його осягнення. Ми на вічному шляху до Шевченка», - слухаючі відзначено у творчопошуковому проекті «Шевченко і Придніпров'я», виконаному студентами педагогічного коледжу під керівництвом Інни Миколаївни Темнікової.

Інформаційно-аналітичне агентство ДНУ ім. О.Гончара.

«Олімпійські лелеченята» Васильківщини

13 лютого 2013 року на базі Васильківського НВК №1 пройшов районний етап Всеукраїнських змагань «Олімпійське лелеченя» серед учнів 5-6 класів. Ініціатором і засновником змагань є Національний олімпійський комітет України. Захід спрямований на реалізацію одного із важливих напрямків діяльності Міжнародного олімпійського комітету – надихнути молодих людей всього світу долучитись до спорту, сприйняти його філософію та жити за олімпійськими цінностями.

Змагання зібрали 84 юних спортсмени з Васильківського НВК №1, Васильківської СЗШ №2, Чаплинської СЗШ, Дубовиківської СЗШ, Манвелівської СЗШ, Павлівської СЗШ, Ульянівської НСЗШ.

Програма складалася з чотирьох випробувань: театралізоване шоу, конкурс знавців історії олімпійського руху, комбінована естафета, рухлива гра арт-бол.

Презентація команд у вигляді театралізованого шоу включала в себе виконання елементів видів спорту, танцю, використання художнього слова, вокалу. Діти розповідали про місце олімпійського руху у діяльності навчального закладу, району. Всі команди успішно справилися з цим випробуванням, але кращою за рішенням журі стала команда «Чемпіон» Павлівської СЗШ.

Друге випробування мало на меті перевірити знання історії олімпійського руху, його ідеалів і цінностей. Відмінні знання продемонстрували учні Павлівської СЗШ. Добре справилися з завданням команди Васильківського НВК №1, Чаплинської та Ульянівської НСЗШ.

За результатами комбінованої естафети не було рівних учням Васильківського НВК №1, які на 1,5 хвилини випередили своїх найближчих суперників і стали першими у цьому випробуванні. Друге місце вибороли учні Павлівської СЗШ, третіми стали учні Чаплинської СЗШ.

У змаганнях з арт-болу кращими стали команди Павлівської СЗШ і Васильківської СЗШ №2.

У загальному заліку переможцями змагань стала команда Павлівської СЗШ, друге місце – у Васильківського НВК №1. Третє місце розділили команди Васильківської СЗШ №2 і Чаплинської СЗШ.

У квітні у Дніпропетровську на КСК «Шинник» відбудеться обласний етап Всеукраїнських змагань «Олімпійське лелеченя», на якому юні спортсмени Павлівської СЗШ будуть представляти наш район.

**Світлана БОНДАРЕНКО,
методист Васильківського РМК.**

Посол Швейцарії: «Університети – творці майбутнього»

Дніпропетровський національний університет ім. О.Гончара відвідала делегація Посольства Швейцарської Конфедерації в Україні.

Надзвичайний та Повноважний Посол Швейцарської Конфедерації в Україні Крістіан Шоненбергер разом з ректором Дніпропетровського національного університету Миколою Поляковим обговорили напрямки академічної співпраці. Зокрема, Посла цікавив рівень впровадження Болонської системи та коло міжнародних партнерів ДНУ. «Університети – творці майбутнього, адже саме сьогоднішні студенти створюватимуть це майбутнє. Сьогодні в найбільших університетах Швейцарії активно відбувається студентський обмін і ми прагнемо його розширювати. Щорічно Швейцарія інвестує в Україну 16 мільйонів доларів у розвиток програм, пов'язаних з розвитком відновлюваних джерел енергії, медицини, захисту навколишнього середовища, розвитку місцевого самоврядування та інші перспективні напрямки», – зазначив пан Шоненбергер.

Ректор Микола Поляков наголосив, що Дніпропетровський національний університет дуже зацікавлений у налагодженні постійного співробітництва з провідними університетами Швейцарії, наразі діє близько 100 угод про співробітництво між ДНУ і провідними науковими установами і університетами Європи, Америки, Азії. «Протягом останніх років науковці ДНУ виграли 16 проектів Темпус, багато проектів Еразмус Мундус зі студентської мобільності, – зазначив Микола Вікторович. – За кількістю і якістю виконаних міжнародних проектів наш університет є лідером серед регіональних ВНЗ України, нас випереджають лише кілька столичних університетів. Це свідчить про довіру до нас закордонних партнерів та про високий потенціал наукових шкіл ДНУ. У вітчизняній вищій школі є кілька незаперечних переваг, наприклад, ми даємо ґрунтовну бакалаврську освіту, тому наші випускники – бажані студенти в європейських університетах. Натомість, європейські колеги пропону-

ють ширший спектр магістерських програм, ми сьогодні працюємо в цьому напрямку».

Крістіан Шоненбергер разом з дружиною пані Барбарою Цендер Шоненбергер та заступником директора Бюро співробітництва та розвитку при Посольстві Швейцарії пані Петри Відмер зустрівся зі студентами факультету суспільних наук і міжнародних відносин та факультету української й іноземної філології та мистецтвознавства. Під час зустрічі пан Посол розповів про державний устрій Швейцарської Конфедерації, способи реалізації законодавчих прав громадян через референдум та про перспективи навчання в Швейцарії.

«В Швейцарії вся система наукового співробітництва між університетами ініціюється безпосередньо професорами цих університетів і не регулюється державою, – наголосив Крістіан Шоненбергер. – Співробітництво починається із зустрічей вчених під час наукових конференцій, форумів, де обговорюються наукові розробки, ведеться пошук партнерів, що працюють над спільними завданнями, відбувається студентський обмін. На національному рівні ми фінансуємо стипендіальні програми для студентів з українських ВНЗ, але рішення про прийом студента до магістратури або аспірантури знову ж таки приймає університет, і зокрема, професор, який бере цього студента. Сьогодні в усіх університетах Швейцарії є студенти з України, і шороку виділяється сім стипендій для нових студентів. Але молоді люди мають самі бути активними, брати участь у науковій роботі і пропонувати свою кандидатуру для відбору».

Студентські запитання Послу продемонстрували широке коло інтересів сучасної молоді: від позаблокового статусу конфедерації і чисельності армії до вражень від футбольного матчу між ФК «Дніпро» та ФК «Базель», улюблених місць відпочинку та страв національних кухонь. Пан Посол щиро відповів на всі запитання і побажав студентам бути активними й ініціативними творцями власного майбутнього.

Інформаційно-аналітичне агентство ДНУ ім. О.Гончара.

МИ ЧАСТКА СОЛОНЯНЩИНИ МАЛА...

«Ми - частка Солонянщини мала, / І скарб найбільший, наші люди, / Звеличують свій край, і назавжди / У пам'яті нащадків своїх будуть», – саме під таким гаслом у Єлізарівській середній школі пройшов тиждень історії, присвячений 90-й річниці Солонянського району.

У плані тижня – різноманітні конкурси та змагання: вікторина для знавців історії рідного краю «Моя Солонянщина», конкурс творів, презентацій, кросвордів, малюнків, рефератів, стіннівок.

Пізнавальні, цікаві, художньо оформлені газети підготували учениці 11 класу Антонова Аліна та Синчук Вікторія, а також учень 10 класу Бурдейний Анатолій. Реферат «Солонянський район та його люди» написала Сірик Анна. Найкращою командою інтелектуалів стала команда 10 класу, а в індивідуальному заліку переміг Черкасов Олег. Юні козаки

7 класу святкували перемогу у конкурсі «Козацькі розваги».

У рамках тижня історії були проведені інформаційно-пізнавальні години до Дня Соборності України. Учень 11 класу Гавриленко Олександр підготував цікаву презентацію «День Соборності України». Коваль Євгенія та Синчук Вікторія взяли інтерв'ю у почесного громадянина Солонянського району Полякової Галини Макарівни, а маленькі четвертокласники підготували міні-проект про депутата районної ради Леоніда Костенка. У дні проведення тижня відзначалися річниця визволення рідного району від фашистських загарбників та зняття 900-денної блокади Ленінграда. Старшокласники зустрілися з ветераном Великої Вітчизняної війни, блокадницею Марією Петрівною Багдашовою.

Завершився тиждень історії у Єлізарівській школі ввечері відпочинку для старшокласників – конкурсом «Міс Історія-2013». Дівчата з'явилися в образах Роксолани, королеви Вікторії, Клеопатри та Марусі Чурай. Конкурсанти демонстрували інтелектуальні та творчі здібності, у цікавій формі представляли своїх героїнь та костюми епохи. «Міс Історія 2013» стала учениця 10 класу Мозуль Олена.

Зачаровано слухали присутні історію трагічної долі народної поетеси Марусі Чурай, вслухалися у поетичні рядки її пісень. Краще за Олену ніхто не представив свою героїню та й в інтелектуальних конкурсах вона була найкращою, бо неодноразово представляла наш район на обласному етапі олімпіади з історії.

На загальношкільній лінійці були підведені підсумки тижня та нагороджені переможці та найактивніші учасники.

**Олег ЧЕРКАСОВ,
учень 11 класу Єлізарівської СШ.**

Студенти зустрічають Весну!

У п'ятницю, 15 березня, на подвір'ї спортивного комплексу студенти-активісти Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара влаштували святковий ярмарок та гуляння на честь Масничного тижня.

Масниця – одне із улюблених український свят. Триває вона цілий тиждень і, за правилами, кожен день має свої особливості, історію святкування та звичаї. Звичайно, сучасні студенти не дотримуються всіх традицій Масни-

ці, але найголовнішу думку – проводити Зими і зустріч Весни – вони бережуть. Тому культурно-масовий комітет Ради студентів ДНУ вирішив зустрічати нову весну по-студентськи та організував «Масницю у ДНУ»!

У програмі були веселі народні ігри та змагання: струмочок, обрання нареченого/нареченої, біг у мішках. Також були співи українських народних пісень про Масницю та конкурс віршовців. Звичайно, Масниця не могла святкуватися без традиційних млинців із найрізнома-

нітнішими начинками: ситні та пухкі млинці з м'ясом і грибами, солодкі ажурні млинці з полуничним варенням, млинці з капустою та картоплею – чого тільки не було! Такий гурманський ярмарок зібрав понад 200 гривень, адже пропонували страви за невеликі гроші, а смакували вони казково! Усі зібрані кошти організатори вирішили передати на благодійність.

Кульмінацією Масничної п'ятниці стало спалювання опудала Зими. Цей обряд дійшов до сучасності ще з язичницьких часів та втілює ідею переродження усього живого з кожним новим роком. Так, спалюючи на багатті символ Зими, студенти проганяли похмуру погоду та сніг і закликали їх поступитися місцем теплим дням та квітучій весні. Студентське опудало було невеликих розмірів, що відповідало техніці безпеки, але, впевнені, ті емоції та ентузіазм, з якими провели святкове спалювання, поклали початок гарному весняному настрою та напливу сил для навчання і вдалого завершення навчального року!

Організатори обіцяють обов'язково провести Масницю наступного року, адже українські традиції, пов'язані з народними розвагами та зустріччю весни мають своїх послідовників і серед сучасної молоді. Впевнені, що ця весна буде веселою та багатою на звершення, студенти будуть працелюбними та старанними, а викладачі – сповнені сил та натхнення!

Софія ПИШНЄВА,
голова прес-служби РС ДНУ.

«Листи Пілігрима, або всі ми трохи папуаси» - презентація книги в НГУ

Книга священника Миколи Нєсправи дозволяє читачеві познайомитися і відкрити для себе світ, барвистий і захоплюючий, пізнати життя інших цивілізацій та історії. Микола Нєсправа - мандрівник, богослов, філософ, природознавець і просто відкрита, приємна у спілкуванні людина.

Презентацію книги автор почав з показу короткометражного фільму, в якому висвітлив основні напрями своєї роботи по дослідженню способу життя і світобудови племен острова Папуа - Нової Гвінеї (Австралія), а також міст племені Майя в Мексиці. Ідея цієї подорожі-дослідження - місіонерство, а також виявлення нових історичних даних. Факти, висвітлені у фільмі, вразили і приємно здивували самобутністю,

неординарністю, загадковістю людського життя. У нашому розумінні сучасне життя – століття нанотехнологій, а автором була показана зовсім інша її сторона, досі невідома нам. Наприклад, дуже вразила історія і краса Священних сенот у Мексиці, один з яких має назву Колодязь жертв – це природний колодязь в стародавньому місті Чічен-Іца. Він являє собою гігантську воронку діаметром понад 60 метрів. За уявленнями майя, всередині колодязя жив бог дощу Чак. Майя приносили йому людські жертви, кидаючи їх на дно сенота.

Також усі присутні змогли воістину насолодитися «теплыми» і барвистими фотографіями природи і пам'яток південних тропіків, які нагадали про літо, адже зараз на вулиці зазвичай похмура погода. Зі слів Миколи Нєсправи книга «Листи Пілігрима ...» написана у вигляді записок і листів, які адресовані людям, які цікавляться світом, але не мають можливості досліджувати його самостійно.

Інф. ІАЦ НГУ.

ВСЕУКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА ПРЕМІЯ ім. Олександри Кравченко

Заснована у 2013-му році Департаментом освіти і науки Дніпропетровської обласної державної адміністрації, Дніпропетровською обласною бібліотекою для молоді ім. М.Светлова і родиною української письменниці Олександри Петрівни Кравченко на знак вшанування пам'яті письменниці і підтримки творчої молоді в Україні.

Премія заснована заради утвердження гуманістичних ідеалів в сучасних творах українських авторів і розвитку оригінальної жанрової літератури.

Інформаційна підтримка: Український видавничий портал «Книгобачення» - knyobachennia.com, Інформаційна агенція «Міський сайт» - gorod.dp.ua, Інформаційний портал «Літературна Дніпропетровщина» - dniproplit.org.ua, Всеукраїнський літературно-мистецький, публіцистичний та науково-популярний щомісячник «Бористен».

Право висування твору на здобуття премії має тільки автор (або співавтор за спільною згодою усіх співавторів).

Премія присуджується громадянам України.

Вік учасників – 18-35 років.

Обсяг твору – 40-120 тис. знаків з пробілами.

Прийом з 25 березня по 20 квітня 2013 року.

До конкурсного відбору не допускаються твори:

- з використанням ненормативної лексики;
- які містять порнографічні, відверті еротичні, некрофілічні сцени, а також невмотивовану жорстокість і сцени фізичних та психологічних знущань натуралістичного характеру;
- мають антинаціональне, антирелігійне або шовіністичне спрямування;
- можуть сприйматися як заклик до вбивства або самогубства;
- носять характер пропаганди шкідливих звичок, вживання алкогольних та наркотичних речовин тощо.

ПРАВИЛА УЧАСТІ

Від одного автора надається один прозовий твір (також у співавторстві) українською або російською мовою, не опублікований або опублікований накладом не більше 1000 примірників. У конкурсному відборі можуть також брати участь твори, опубліковані у мережі Інтернет, електронних виданнях або ті, що вже здобували нагороди в інших літературних конкурсах.

У конкурсному відборі беруть участь повісті і сюжетно завершені фрагменти романів. У разі виходу до фіналу автор роману має при потребі надати членам журі повний текст твору. Останнє не визначає перевагу повістей над романами або навіпаки.

При поданні фрагменту роману обов'язково після назви зазначається, що це фрагмент, а також надається інформація про повний обсяг твору у тис. зн. з пробілами або авторських аркушах (авторський аркуш – 40 тис. зн. з пробілами).

Автор надсилає в електронному вигляді:

- текст твору у форматі *.doc (інші формати не розглядаються),
- анкету, заповнену за відповідною формою, яку можна скачати тут,
- фото у форматі *.jpg, якість зображення має бути не гіршою, ніж 300dpi (або 300 пікселів/дюйм) розміром не менше 9x12 см.

Анкету, фото і твори надсилати на електронну скриньку з позначкою «Всеукраїнська літературна премія ім. О.Кравченко»:

Дізнатися про конкурсні етапи і задати запитання - dniproplit.org.ua/

Грошова нагорода змінюється залежно від бюджету премії.

У 2013-му році грошова винагорода становить:

I премія – 3000 грн,

II премія – 2000 грн,

III премія – 1000 грн.

Кількість лауреатів та розміри премій щороку визначають її засновники.

За підсумками конкурсного відбору буде видано електронну книгу.

Вручення премії відбудеться у Дніпропетровську до Дня молоді (у червні).

ПРО ПИСЬМЕННОЦЮ

Олександра Кравченко (творчий псевдонім Олександра Девіль) народилася 17 грудня 1951 р. у м. Дніпропетровську, пішла з життя у 2012 році.

Закінчила Дніпропетровський металургійний інститут. Працювала в науково-дослідному інституті чорної металургії (ІЧМ) і Мінчорметі України в Управлінні енергетичних служб і організацій, де займалась питаннями енергозбереження. З 2001-го року – член Національної спілки письменників України.

Лауреат літературної премії ім. Валер'яна Підмогильного. Нагороджена Почесним дипломом Міжнародної Ради по книгам для дітей і юнацтва (IBBY) за книгу «Амазонки Дніпра», премією Дніпропетровської обласної організації ветеранів України за книги «Приговор из прошлого» та «Фатальный ливень». Дипломант регіонального конкурсу «Натхненний дует Придніпров'я». Нагороджена дипломами Дніпропетровської облдержадміністрації за участь в журі Міжнародного фестивалю «Чарівна книжка» і роботу з талановитою молоддю. Була активним учасником

секції літератури для дітей та юнацтва «Джерело» при ДОО Національної спілки письменників України, членом журі обласного літературного конкурсу «Молода муза».

Олександра Кравченко писала двома мовами, хоча життя розпорядилося так, що здебільшого її знали як російськомовну. Письменниця працювала в жанрі історико-пригодницького роману, соціально-психологічного роману на сучасну тематику, а також авторських новел-легенд для дітей і юнацтва. У своїх творах поєднувала змістовність з

цікавим сюжетом, привертала увагу читачів до морально-етичних проблем, до історії і культурної спадщини народу. Спектр епох, які її цікавили, був дуже широким: від часів Київської Русі та Козацької Доби до сьогодення, а місцем дії поставала не лише Україна, але й Європа, яку Олександра Петрівна так само добре знала й детально описувала у своїх романах.

Олександра Кравченко – автор понад 20 романів, більшість з яких додрукувалися і перевидавалися; серед них «Тайна преображення» (1998, «Гамалія»; 2003, «Донецчина»), «Фиалковый цвет местности» (1998, «Гамалія»; 2003, «Донецчина»), «Тернистый шлях понад Дніпром» (1999, «Укр ІМА-прес»), «Киевская невеста» (2000, «Укр ІМА-прес», 2003, «Донецчина»), «Муж во временное пользование» (2000, «ЭКМО-Пресс»), «Дарю вечную молодость» (2001, «ЭКМО-Пресс»), «Суженый Марии» (2003, «Донецчина», 2009, «Клуб сімейного дозвілля»), «Измурдное сердце» (2003, «Донецчина»; 2008, «Клуб сімейного дозвілля»), «Приговор из прошлого» (2003, «Донецчина»), «Опасное наследство» (2003, «Донецчи-

на»), «Озеро страха» (2004, «Донецчина»), «Пороги любви и Днепра» (диалогія) (2004, «Дніпрокнига»), «Фатальный ливень» (2005, «Донецчина»), «Амазонки Дніпра» (2006, «Дніпрокнига»), «Кольцо надежды» (2006, «Донецчина»), «Мечтать не вредно» (2008, «Донецчина»), «Перстень Дарини» (2008, «Клуб сімейного дозвілля»), «Оберег волхвов» (2009, «Клуб сімейного дозвілля»), «Чужой клад» (2010, «Клуб сімейного дозвілля»), «Королева Таврики» (2011, «Клуб сімейного дозвілля»), «Письмо Софьи» (2012, «Клуб сімейного дозвілля»).

Своєю творчістю та громадським життям Олександра Кравченко пропагувала інтелектуальне збагачення і розвиток суспільства, душевну чистоту і моральність, стверджувала гуманістичні ідеали в сучасній жанровій літературі.

В одному з останніх інтерв'ю, розміщеному на сайті Національної спілки письменників України, висловлено чітке бачення письменниці сучасної молоді літератури: «У модерній українській літературі хотілося б бачити поєднання змістовності і цікавості, концептуальності і «читабельності» – <http://ualit.org/?p=3427>.

У ДНУ РОЗКВІТЛА ВЕСНЯНА КВІТКА ДРУЖБИ НАРОДІВ

У Дніпропетровському національному університеті імені Олеся Гончара пройшов VI Міжвузівський конкурс декламаторів «Любов та весна» для студентів-іноземців ВНЗ Дніпропетровська.

Цього року фестиваль зібрав іноземних студентів з понад 20 країн світу, які виявили бажання продемонструвати свої досягнення в опануванні української та російської мов. Для цього вихідці з Конго, Сирії, Монголії, Узбекистану, Малі, Анголи, Марокко, Палестини, Тунісу, Туркменістану, Китаю, Беніну та інших країн змагалися у трьох номінаціях: декламування, співи та постановка сценки. «Наш конкурс має достатньо високі вимоги, тут беруть участь серйозно підготовлені учасники, тому і перемогти у ньому доволі важко, – зізнається голова журі, завідувач кафедри перекладу та лінгвістичної підготовки іноземців ДНУ, професор Олена Іванівна Панченко. – Проте іноземні студенти нашого міста надзвичайно сміливі і талановиті. Тож ми будемо об'єктивно оцінювати виступи, адже віримо у їхні здібності і бажаємо їм усім перемоги», – сказала вона.

Символічно, що на початку цього барвистого параду талантів студенти з різних куточків світу заспівали гімн Дніпропетровська – міста, з якого вийшло безліч відомих учених для України та всього світу; міста, з яким тепер буде пов'язана їхня юність. Саме «Юність, любов і весна» були темою конкурсу. А отже, іноземні студенти отримали чудову можливість привітати жінок України зі святом весни, подарувати їм свої найкращі побажання та творчість. Для цього вони надзвичайно артистично втілили на сцені кращі українські та російські твори. У їхньому виконанні прозвучали відомі пісні «Ніч яка місячна» і «Червона рута», улюблені

ліричні поезії «Розкажу тобі думку таємну» Ліни Костенко, «Так ніхто не кохав» Володимира Сосюри, «Всё в ней гармония, всё диво» Олександра Пушкіна, «Вечер чёрные брови насупил» Сергія Єсеніна та інші. Зокрема, «Я могу тебя долго ждать» переконували студенти ДНУЗТ ім. В. Лазаряна Бле Нгессан Ерв (Конго) та Уекпетоджи Денис (Бенін); емоційно благав «Жди меня» анголець Мухонг Джой Крісто з підготовчого відділення ДНУ, а як чудово піснею «Если в сердце живёт любовь» підняли оптимістичний настрій студентки Національного гірничого університету з Монголії Осор Мягмарханд і Дашням Лхагвасурен!

Ось так, трохи хвилюючись й старанно перемагаючи мовленнєві складнощі, усі, без винятку, учасники зуміли подарувати частину своїх харизматичних сердець глядачам. «І справді, навчання в іншій країні – це справа важка, але дуже цікава», – відзначає Камель Брахім із Тунісу. Цю думку підтверджує й третьокурсниця ДНУ ім. О.Гончара з Молдови Діана Желяпова, яка щороку бере участь у конкурсі. На цей раз для виступу дівчина підготувала ліричний вірш Ліни Костенко «Моя любове, я перед тобою». «Я перечитала багато творів поетеси, однак цей найбільше припав до душі, тому і вивчила його достатньо швидко». Не бачить труднощів в оволодінні мовою і сирієць Джаміль Хафіз. Хлопець вивчає російську лише три місяці, але вже дуже вправно виголошує обраний вірш «Ты сомненья свои оставь». «Російська мова мені дається легко, але українська подобається більше і я вже можу похизуватися деякими словами з неї», – говорить він.

Протягом усього конкурсу студентів-іноземців міста яскраво довели, що вони, діти різних держав, – люди надзвичайно дружні, ніби одна вели-

ка сім'я. А те, що студенти дніпропетровського регіону – одні з найталановитіших в Україні, підтвердив і начальник відділу підготовки фахівців для зарубіжних країн та академічних обмінів ДНУ ім. О.Гончара Геннадій Анатолійович Онищенко: «Сьогодні в ДНУ імені О.Гончара навчається 298 студентів-іноземців. Ми ж з гордістю даємо студентам різних держав не тільки знання, але і турбуємося про їхній красивий та різноманітний відпочинок. Я дякую всім учасникам за подаровані незабутні враження і запрошую надалі приєднатися до заходів, що плануються у нашому університеті: фестивалю національних культур, олімпіади і науково-практичної конференції для студентів-іноземців», – сказав він.

Отже, за результатами творчого суперництва переможцями в номінації «Декламування поезії» стали: ангольський студент ПВ ДНУ ім. О. Гончара Мухонг Джой Крісто – I місце; студент другого курсу ДМА марокканець Фаннан Айнан – II місце; III місце розділили група студентів ПВ ДНУ із Малі та Китаю та студент ДНУ Євген Крупкін. Також за краще декламування класичного репертуару журі відзначило студента з Тунісу ПВ НМАУ Ахмеда Алуані.

У номінації «Коротка сценка» кращими визнані: група студентів першого-третього курсу ДНУ ім. О. Гончара за інсценування віршів українських поетів (I місце); студенти ПВ ДНУЗТ ім. Лазаряна за жартівливу сценку «Квітка» (II місце), а також студенти ДМА за сценку «Про Фому і Єрьому» (III місце).

У пісенній номінації: I місце розділили студенти ПВ ДНУЗТ ім. В. Лазаряна із Нігерії (пісня «Как много девушек хороших») та студентка ПВ ДМА із Марокко Сара Боуссаїді («Мне нравится, что вы больны не мной...»); II місце посіли молдовські студентки ПВ НГУ Осор Мягмарханд і Дашням Лхагвасурен (пісня «Если в сердце живёт любовь»); III місце – квартет студенток першого курсу факультету суспільних наук та міжнародних відносин ДНУ з Туркменістану та Узбекистану (поетично-пісенна композиція «На крилах червоних вітрил»). Усіх переможців літературно-художнього змагання урочисто нагородили почесними грамотами та книжками.

Як показує практика, подібні конкурси дозволяють студентам різних національностей дізнатися про культуру та звичаї країни, яка за роки навчання стане ближчою. Тож бажаємо їм подальших успіхів у вивченні мов, що допоможе їм швидше осягти унікальну красу двох великих слов'янських культур.

Інформаційно-аналітичне агентство ДНУ ім. О.Гончара.

• На конкурс творчої молоді імені Івана та Марусі Гнип

НАСТЯ КИРИЧЕНКО

ИСТИНА

Голодний місяць не ховає рук,
Він щойно випив теплу зелень м'яти.
Тепер один непевний дикий звук
Йому дозволить північ обійняти.

Крилаті не доходять до небес,
Вони свідомо не спішать літати.
Із теплих жменьок, форми ля-дієз,
Блакитний день їм сипле срібну вату.

Щасливі не вдивляються у час,
Бо щиро хочуть поза ліком жити.
Якби ж то їм такий ось задум вдавсь,
Всі істини зів'яли б, наче квіти.

БІЛІ АЙСТРИ

Янголи не ходять по землі,
Це табу за їхню вічну святість.
Білі айстри тануть на столі,
Де вони змогли до них торкатись.

Ми із ними ділимо дахи,
Щоб разом всі вечори стрічати.
Та сьогодні дощ, на жаль, не встиг
Янгольські сліди від нас сховати.

День немарно швидко так стемнів,
Щоб ніхто не зміг кудись літати.
Білі айстри спали на вікні...
В білім пір'ї – білі янголята.

АРКУШ

Білим кольором час моє серце відмітив,
А в душі пелюстки лоскотали глибіню.
Ну і дивний поет! Та чи він не помітив,
Розітнувши навпіл мою стомлену тіню?

Він виводив рядки всупереч траєкторій,
Я у темний куток теж, бувало, летів.
Він втрачав інтерес від шалених історій,
Ну а я під пером від напруги тремтів.

Я хотів, я і він, вечір в тиші стрічати,
А не гріти словами засмучений стіл.
Я міг думати лиш та, не вмівши кричати,
Білим аркушем був в купі списаних тіл.

ОСІННІЙ АРОМАТ

У осені свої тонкі парфуми...
І трохи елегантності Шанель.
Її долоні пахнуть теплим шумом,
А на плечах солодка карамель.

Волосся її марить терпко димом,
За кроками прозорий лине шлейф,
І у повітрі начебто застигнув
Холодний блиск замріяних дощів.

На грудях тануть крапельки прозорі,
І не влізати осінь в барвах шат,
А серце вимальовує узори...
У осені жіночий аромат.

НИТКИ АВІАЛІНІЙ

Напівсерця людей напіввіддалених,
Зв'язали знов нитки авіаліній.
Ти вранці - теплу каву п'єш в Італії,
А я маляю сни на Україні.

Пишу тобі словами я зім'ятими
На білих аркушах - зізнання синім.
Я знаю: не найкраще так писати їх,
Коли самі у відстані ми винні.

Життя жбурляє світовими картами,
У тебе знову мрії невловимі.
В Італії без маски ти невартим є,
Моя душа холодне в Україні.

РЕТРО

Старий диван давно вже втратив пульс,
Твій Клод Моне укрит картини пилом,
У каві цукор горем захлинувся,
А ти писав своїм сумнівним стилем.

На плечі падав чорно-білий сніг,
Слова звучали тихо й недоречно.
На ризик небо вмовити ти зміг,
Хоча угоди з часом - небезпечні.

Вік шліфував кути забутих стін,
І програвач ковтав платівки вперто,
Трамвайний дух квітками шелестів,
А ти хотів кохання в стилі ретро.

ОКЕАНІЧНА ПУСТОТА

Пора калюж, самотніх видноколів.
Океанічна пустота сердець.
Моя душа вже не знаходить копій
До твоїх дум. Тож далі навпростець.

Горять сади, палахкотять листками,
І хмара гріє чай собі сама,
А вітер не жбурляє пелюстками,
Бо осінь і без хризантем сумна.

Вона лише мовчатиме... Це ж осінь!
За неї серце буде стуком тліть,
Коли останній пасажир попросить :
«Мені ось тут, у жовтні, зупиніть.»

Вона замре. Куди вже їй летіти?
Допоки фарб не вийшов ще ліміт,
Ця осінь буде зорям шепотіти,
Вогнем душі у небі гріти лід.

Ті малюки із золота – крилаті -
Планеті подарують листопад.
Дні осені, на щедрості багаті,
Мені відкриють новий шлях принад.

ВЖЕ СТИХЛИ АБРИКОСОВІ ДОЩІ...

Вже стихли абрикосові дощі,
І теплий вітер мальви диха в груди,
У травах волохатий джміль дзижчить,
І шелестом лісів озера будить.

А плечі вулиць у липкій росі,
І маки загорілись при дорозі.
Злетів лелека і грайливо сів,
Припнувши край неба срібні вози.

У сонця усмішка з'явилася ясна,
І небо розгортає крила тихо,
А сонях мружить око, як у снах,
І золотом своїм неквапно диха.

І, наче зірка, сходить свіжий день,
І старий човен річка дивно водить,
А світла тінь за ними вільно йде,
Спливає вниз по світанкових сходах.

І зеленіють вигони мерщій,
А кожна хвиля пахне рідним степом.
Вже стихли абрикосові дощі,
Схопивши за крайчик літнє небо..

МІДЬ

Він бачив осінь золотаво-мідну.
Вона жбурляла склянками дощів,
Схололу тінь укритиш непомітно
Вологим вітром, що зомлів мерщій.

Вона збирала вулицям калюжі,
Небесній стелі дарувала дим,
І поглядом зсувала хмари дужі,
Щоб у пітьмі лиш танцювати з ним.

Вона псувала всім незграбам ранки
Холодним сплеском хворої води.
І знов збирала свої сльози в склянку,
Аби жбурнути вогнищем журби.

Вона ховала теплі сонні миті,
Губилася на вулицях пустель,
Ховала очі, стомлені й неситі,
У мертво листя, змучене й пuste.

Вона виходила квапливо і невчасно,
Губами шепотіла зорям: « Спіть... ».
З'явився місяць. А вона вже згасла,
Лишивши на землі ще теплу мідь.

«Моя шкільна домівко, ти старт, надія, початок всіх початків»

Хто не знає минулого, той не може мати майбутнього, – так вважають юні історики нашої школи, які разом зі мною не один місяць досліджують її минуле.

Наше покоління вже не пам'ятає, що раніше діти навчалися в пристосованих приміщеннях села, і лише в 1967 році було спеціально побудовано власне школи.

Тільки подумати! Ось уже 46-ий рік є для дітей стежиною у світ наша неповна середня загальноосвітня Петриківська школа. Це ж сорок шість випусків, сорок шість Останніх дзвоників і днів Знань, сотні учнів, сотні історій – кумедних і сумних, тисячі уроків і тисячі оцінок... Скільки подій бачили ці стіни? Скільки людей почали звідси свій життєвий шлях? У перших випускників школи зараз вже є свої діти, онуки, а школа бачила їх маленькими шибениками і вередулями. Вона, як мати, виплекала не один десяток учнів, вела кожного за руку у життя, стала для них дійсно другою домівкою.

Нашому учнівському парламенту захотілось доторкнутися до шкільного минулого, помандрувати у часі. Ще влітку ми почали роботу над проектом «Сторінками історії Петриківської школи». Першою ланкою цього проекту був пошук фотографій всіх випусків. Неодноразово ми звертались до своїх односельчан, які із задоволенням допомагали нам у нашій пошуковій роботі, ділились спогадами про минулі шкільні роки.

Фотокартки випусків двохтисячних та дев'яностих років знайти було не так уже і важко. Складніше було відшукати знімки вісімдесятих і, особливо непрості, сімдесятих років. Все на світі боїться часу: забуваються події, губляться фотографії... Але якщо впевнено йти до своєї мети, то нічого не страшно. Керуючись таким принципом ми таки досягли своєї цілі і одержали знімки майже всіх випусків. Нагорода не змусила на себе чекати – нею були зворушені усмішки колишніх учнів школи, коли вони завітали на свято першого вересня і побачили створену нами галерею спогадів.

Я вирішила продовжити роботу над проектом і поповнити скарбничку знань про історію школи згадками вчительки молодших класів Козачук Людмили Олександрівни, яка на даний момент є найдосвідченішим педагогом школи:

- Людмילו Олександрівно, скільки років Ви працюєте в нашій школі?

- 35 років.

- Ви можете пригадати перші дні роботи вчителем?

- Перші дні вчителювання в мене були у Наталіївській школі. Я тоді тільки закінчила навчання, приїхала по направленням. Мені дали під керівництво другий і третій класи. Я була дуже молода, багато чого не знала, але потім ввійшла в колію. Рік навчала дітей в Наталіївській школі, потім перевелася в Петриківську і працюю тут по цей день.

- А що можете сказати про педагогічний колектив на самому початку Вашої роботи в нашій школі і зараз? Чи змінилися відносини між вчителями?

- Колектив у нас був хороший від самого початку. Коли я лише починала вчи-

тельську кар'єру, було дуже багато досвідчених педагогів, які допомагали, підказували. Я ніколи не конфліктувала. Ми з іншими вчителями завжди були дружні, спілкувались, ділились досвідом. Тому я вважаю, що з колективом мені пощастило.

- А якщо говорити про поведінку і успішність учнів, чи змінилися вони загалом з тих часів?

- Так, дуже змінилися. Раніше діти були більш спокійні, а зараз більш неслухняні. Мабуть, просто часи змінилися.

- А в ті часи уже

працювало учнівське самоврядування?

- Ні, тоді його ще не було. Просто була старша вожата, яка проводила різні заходи, піонерські лінійки. Загони були. А ось такого, як зараз – виборів президента, роботи учнівського парламенту ще не було.

- Ви працюєте в школі вже не один рік. Ким стали Ваші колишні учні?

- Багато стали вчителями, як, наприклад, Юля Аршулік. Катя Маркович вивчилася на перекладача, зараз працює в Києві. Тетяна Радченко (Мотуз) стала директором Павлівської школи. Багато учнів здобули вищу освіту.

- Чи погоджуєтесь Ви з тим, що успіх випускників це частково і Ваш успіх?

- Мабуть. Аякже? Лише одиниці самостійно ставлять собі за мету гарно навчатись, досягати своїх цілей. А більшості треба допомагати робити перші кроки, підштовхувати. Поговориш з дитиною як з другом, навчиш чогось нового і в неї з'являється натхнення, цікавість, бажання навчатись далі.

Людмила Олександрівна КОЗАЧУК.

Ми всі згодні з думкою Людмили Олександрівни. Досягаючи успіху, потрібно пам'ятати тих, хто підтримував тебе на шляху до нього і не забувати дякувати своїм наставникам.

Спілкуючись з Людмилою Олександрівною, я дійсно поповнила наш багаж знань про рідну школу, але вивчаючи історію нашого освітнього закладу мене найбільше вразив факт, що повідомила мені моя бабуся, Ткаченко Ольга Василівна, яка була однією з перших учениць нашої неповної середньої школи. Виявляється, в ті далекі часи в найменшому за кількістю учнів кла-

сі навчалось 28 учнів! А зараз найбільший клас у школі, мій, дев'ятий, налічує лише 15 чоловік...

Це не дивно – в селі немає роботи, молодь у пошуках кращої долі від'їжджає у місто, кожного року в школу приходять все менше і менше першокласників... З тривогою спостерігаю я як закриваються інші школи району через одну просту причину – немає кого навчати. І іноді навідує мене така неприємна думка: «Невже і нашу школу спіткає така доля?..». А дуже б не хотілось, адже в ній працюють такі прекрасні педагоги, люди, віддані своїй праці, для яких наша дев'ятирічка давно перестала бути просто школою.

Всі ми – учні і вчителі, як одна велика родина, що має свої традиції. Проводячи в школі п'ять днів на тиждень протягом не одного року, приростаєш до неї серцем і душею. Наша школа – це частина нас, без якої ми всі були б іншими.

Олена КОНДРАЦЬКА,
головний редактор шкільної газети «Велика перерва».

ПРОВІДНИК РУБРИКИ:
завідувач красназвичним відділом
Дніпропетровської обласної
універсальної наукової
бібліотеки імені Первоучителів
слов'янських Кирила і Мефодія -
пані Ірина ГОЛУБ.

Віктор Васильович Савченко народився 22 березня 1938 року в м. Вознесенськ Миколаївської області. Закінчив Дніпропетровський металургійний інститут. Кандидат хімічних наук, доктор філософських наук. Дев'ять років очолював Дніпропетровську організацію НСПУ (з 1994 по 2002 рр.). Двічі обирався з'їздами письменників України членом Ради та членом Президії НСПУ.

Отримав диплом «Чумацький шлях» на Всеукраїнському конкурсі читацьких симпатій на кращу книгу фантастики, видану у 1988 році (роман «Тільки мить»). Лауреат премій ім. Д.Яворницького за п'єсу «Народжений під знаком Скорпіона» (1995), «Благовіст» за фантастичний роман «З того світу – інкогніто» (1998) та ім. Гетьмана І. Мазепи за роман «Золото і крові Сінопа» (2009). Нагороджений медаллю Національної Спілки письменників України «За досягнення в літературі» (2008) та ордену Святого рівноапостольного князя Володимира Великого III ступеню Української

Календар історії ріднокраю

Віктор САВЧЕНКО

22 березня – 75 років тому (1938 р.)
народився Віктор Васильович Савченко,
письменник-фантаст.

Православної Церкви за розбудову духовності (2009).

Член Національної Спілки письменників України (з 1984 року).

Упорядкував «Антологію поезії Придніпров'я» (1999, Дніпропетровськ) та «Антологію прози Придніпров'я» (2005, Дніпропетровськ).

Пише українською мовою.

Творчість Віктора Савченка можна назвати поліфонічною: це реалістична проза і фантастика, пригодницька та історична література, езотерика, есе, драматургія. Але перше місце у цьому переліку займає фантастика.

Окремі твори друкувалися в перекладах російською, угорською, чеською, словацькою мовами.

Друкувався в журналах та альманахах «Донбас», «Дніпро», «Знання та праця», «Наука і суспільство», «Наука-фантастика», «Сучасність», «Вітчизна», «Бористен», «Свічадо», «Світ пригод», «Galaktika» (Угорщина), «Саксагань», «Изобретатель и рационализатор», «Оберіг», «Кур'єр Кривбасу» тощо.

Співавтор антологій і колективних збірників «Пригоди, подорожі, фантастика-79» (1979, Київ), «Атланти з планети Земля» (1981, Київ), «Пригоди, подорожі, фантастика-81» (1981, Київ), «Фантастика-84» (1984, Москва), «Пригоди, подорожі, фантастика-86» (1986, Київ), «Пригодницько-фантастичні оповідання» (1988, Київ), «Гостинець для президента» (1989, Київ), «Сучасна фантастична повість»

(1989, Київ), «Пригоди, подорожі, фантастика-89» (1989, Київ), «Сучасне фантастичне оповідання» (1990, Київ), «Пергамент старого Теренція» (1990, Дніпропетровськ), «Ризиконавти» (1990, Київ), «Альфа-91» (1991, Дніпропетровськ), «Борисфен-90» (1991, Дніпропетровськ), «Пригоди, подорожі, фантастика-91» (1991, Київ), «Антологія прози Придніпров'я» (2005, Дніпропетровськ).

Автор книг «Тривожний крик папуги» (1979, Київ), «Консульська вежа» (1984, Київ), «Ночівля в карбоні» (1984, Київ), «Тільки мить» (1988, Київ), «Пригода на п'ятому горизонті» (1990, Дніпропетровськ), «Под знаком Сверчка» (1994, Дніпропетровськ), «Дві вершини гороскопу» (1999, Дніпропетровськ), «З того світу – інкогніто» (2003, Київ), «Під знаком Цвіркуна» (2004, Дніпропетровськ), «Монолог над безоднею» (2005, Дніпропетровськ), «Золото і кров Сінопа» (2005, Дніпропетровськ); есе «Бог не під силу хреста не дає» (1999, Дніпропетровськ), «Шлях у три покоління» (2003, Дніпропетровськ), «До глибин пізнання» (2009, Дніпропетровськ); п'єси «Народжений під знаком Скорпіона» (1997, Дніпропетровськ); езотерики «І бачив я звірину...» (2000, Дніпропетровськ), «Пророцтво четвертого звіра: Даниїл» (2002, Дніпропетровськ), «Сочти число звіря» (2002, Дніпропетровськ).

Григорій БІДНЯК

21 березня – 80 років тому (1933 р.) у м. Марганці
на Дніпропетровщині народився Григорій Прокопович
Бідняк, письменник, видавець.

Григорій Прокопович Бідняк народився 21 березня 1933 р. в м. Марганець Дніпропетровської області. Учасник

війни. Навчався у Львівському поліграфічному інституті. Закінчив філологічний факультет Дніпропетровського державного університету. Працював директором Марганецької та Бердянської друкарень, Дніпропетровського видавництва «Поліграфіст», згодом – видавничо-поліграфічного підприємства «Дніпро». Засновник та головний редактор газети «Літературне Придніпров'я», театру поезії «Весна».

Отримав звання Почесний громадянин м. Марганця (2001). Нагороджений Почесною відзнакою Міністра культури та мистецтв України «За досягнення в розвитку культури і мистецтв» (2003). Заслужений діяч культури України. Лауреат премії ім. П. Кононенка (2011).

Член Національної Спілки письменників України (з 1994 року).

Пише українською мовою.

Співавтор поетичних збірників «Україно, ти моя молитва» (1993, Дніпропетровськ), «Поезія – духовність щонайвища» (1996, Дніпропетровськ). Співавтор книг «Веселки ріднокраю: Антологія дитячої літератури» (1995, Дніпропетровськ), «Антологія поезії Придніпров'я» (1999, Дніпропетровськ), «Сяєво жар-птиці: Антологія літератури для дітей та юнацтва Придніпров'я (1883-2008)» (2009, Дніпропетровськ).

Автор поетичних книг «Слово для спраглих» (1992, Дніпропетровськ), «Сатиричний вернісаж» (1992, Дніпропетровськ), «Вузечка для пегаса» (1993, Дніпропетровськ), «З Україною в серці» (1993, Дніпропетровськ), «Молитва перед іконою України» (1994, Дніпропетровськ), «В стражданні та любові» (1994, Дніпропетровськ), «99 елегій і одне життя» (1995, Дніпропетровськ), «Прийде час» (1996, Дніпропетровськ), «Під стягами волі» (1997, Дніпропетровськ), «Вербовий край» (1997, Дніпропетровськ), «Місто скарбів» (1998, Дніпропетровськ), «Коли б ми власний розум мали» (1999, Дніпропетровськ), «Біль» (1999, Дніпропетровськ), «Вінок сонетів для поетів» (2000, Дніпропетровськ), «Над безоднею болю» (2001, Дніпропетровськ), «Бердянські зорі» (2002, Дніпропетровськ), «Наша мова» (2003, Дніпропетровськ), «Голодомор» (2003, Дніпропетровськ); роману «Вінчальна ікона» (2001, Дніпропетровськ), книжок для дітей «Шахтарчата» (1992, Дніпропетровськ), «Весна-джерелиця» (1993, Дніпропетровськ), «Літечко» (1994, Дніпропетровськ), «Веселяночка» (1995, Дніпропетровськ), «Всеумійко» (1995, Дніпропетровськ), «Відгадай, допиши, розмалуй» (1996, Дніпропетровськ), «Мова світанкова» (1998, Дніпропетровськ), «Пісенний майданчик» (1998, Дніпропетровськ); збірок пісень «Співаємо разом» (1993, Дніпропетровськ, у співавторстві з В. Брусенцовим), «Пісні про маму» (1996, Дніпропетровськ, у співавторстві з І. Тищенком), «Дума коло Дніпра» (1996, Дніпропетровськ), «Пісня моя українська» (1998, Дніпропетровськ, у співавторстві з І. Тищенком), «Юнь серця»

(1998, Дніпропетровськ, у співавторстві з О. Морщавкою), «Батькова криниця» (1999, Дніпропетровськ, у співавторстві з І. Тищенком), «Сурми кличуть» (1999, Дніпропетровськ, у співавторстві з О. Лимаренком), «Журавлине прощання» (2000, Дніпропетровськ, у співавторстві з І. Тищенком), «Стежкою колишньою» (2000, Дніпропетровськ, у співавторстві з О. Морщавкою), «Срібні дзвіночки» (2001, Дніпропетровськ, у співавторстві з І. Тищенком), «Будемо співати» (2001, Дніпропетровськ, у співавторстві з В. Вірясовою), «Україно, ти в серці моїм» (2002, Дніпропетровськ, у співавторстві з І. Тищенком), «Веселкові струни» (2003, Дніпропетровськ, у співавторстві з О. Морщавкою), «Романси» (2003, Дніпропетровськ, у співавторстві з І. Тищенком).

З сайту: http://www.dniprolit.org.ua/authors/bidnyak_grigoriy

Борис МОЗОЛЕВСЬКИЙ БЕРЕЗЕНЬ

*І чогось тоді снився сон мені,
Наче охляв, в сорочці ружаній
Їхав березень на рябій коні,
Кожуха на лани втрушував.*

*Я гукнув йому:
– Дядьку Березне!
Підвезіть мене
Хоч до берега!..*

*Він направив коня до галлявни,
Верболози розсунув бережно.
Вже й зима моя догана мене,
А я все біжу за тим березнем.*

*– Дядьку Березне!
– Дядьку Березне-е-е!
Листя з береста.
Листя з береста.*

Програма Tempus успішно розвивається в Національному гірничому університеті

Програма Tempus - освітня програма Європейського союзу, яка підтримує модернізацію системи вищої освіти і сприяє співпраці країн-партнерів ЄС. Програма заснована в 1990 році і на сьогоднішній день охоплює 27 країн. Tempus фінансує міжуніверситетську співпрацю в сфері розробки та удосконалення навчальних програм, управління університетами, взаємодію працівників сфери науки і громадянського суспільства, партнерство науки та бізнесу, а також структурні реформи у сфері вищої освіти. В програмах беруть участь студенти старших курсів, аспіранти, кандидати наук, доктори наук.

Національний гірничий університет бере участь у реалізації трьох проектів програми Tempus: два проекти за участю кафедри програмного забезпечення комп'ютерних систем і кафедри безпеки інформації та телекомунікацій факультету інформаційних технологій – «Інформатика та менеджмент: кваліфікаційні рамки в стандартах Болонського процесу» та «Інтегрована система університетського менеджменту: використання європейського досвіду країнами-партнерами». Третій проект «Дворівневі програми навчання електронної комерції для розвитку інформаційного суспільства в Росії, Україні, Ізраїлі», розробкою якого займається Інститут економіки НГУ.

Проект «Інформатика та менеджмент: кваліфікаційні рамки в стандартах Болонського процесу» стартував у 2012 році і триватиме до 2014 року. Його мета - впровадження ідеї кваліфікаційних рамок в галузі інформатики та менеджменту в країнах-учасниках з метою поліпшення національних освітніх стандартів шляхом аналізу даних, збірних від потенційних роботодавців. Координатором виступає Університет ім. Марії Кюрі -Складовської (Польща). У рамках цього проекту 11-17 лютого відбулася робоча поїздка до Польщі декана факультету інформаційних технологій Михайла Олександровича Алексєєва та старшого викладача кафедри БІТ Дмитра Тимофєєва. У рамках зустрічі учасники ознайомилися із досвідом польського університету щодо переходу до кваліфікаційних рамок та питань університетського менеджменту, існуючими комп'ютерними системами університетів-партнерів, обговорили можливості створення в Україні робочих груп, відповідальних щодо створення кваліфікаційних рамок з тих чи інших спеціальностей навчання.

У рамках проекту «Інтегрована система університетського менеджменту: використання європейського досвіду країнами-партнерами» координатором виступив німецький Університет Кобленц-Ландау.

Даний проект сприяє вирішенню проблем освітньої системи України, Білорусії, Молдови та Грузії, пов'язаних з відсутністю орієнтованого на ринок університетського менеджменту. Адаптація європейського досвіду має сприяти вирішенню цієї проблеми і наближенню українського освітнього менеджменту до світових стандартів. Проект

триває до 2014 року і забезпечить адаптацію європейського досвіду та практики до умов країн-партнерів в таких областях як: розробка та використання інтегрованої інформаційної системи менеджменту; здійснення керівництва по принципам і практикам втілення і ефективного застосування інтегрованої інформаційної системи менеджменту. А зовсім нещодавно, 17 лютого, представники Національного гірничого університету відвідали Університет Кобленц-Ландау з метою розробки та впровадження комплексної інформаційної управлінської системи в обрані університети України, Білорусії, Молдови та Грузії. У складі делегації – професор, керівник інформаційно-комп'ютерного комплексу Тетяна Бабенко, доцент кафедри ПЗКС Всеволод Чернишенко, провідний інженер інформаційно-комп'ютерного комплексу, старший викладач кафедри БІТ Дмитро Тимофєєв і асистент кафедри ПЗКС Сергій Приходченко. Делегати разом з німецькими колегами розробили план дій міжнародної та національної робочих груп проекту, дослідили основні сервіси, що формують сучасну Інтегровану систему менеджменту університету та узгодили графік проведення Вебінарів з координації та роботи за напрямками проекту. За результатами участі в практичному тренінгу з побудови Інтегрованої системи менеджменту університету НГУ отримав сертифікат університету Кобленц-Ландау.

Новим етапом співпраці в рамках програми Tempus стала українсько-шведська співпраця. В березні 2013 в НГУ відбулася зустріч делегації Університету Заходу у складі першого проректора Яна Теліандера та провідного викладача Томаса Вінмана з ректором НГУ академіком Геннадієм Півняком. Практичним результатом переговорів стала розробка навчального курсу з основ демократії та громадянського суспільства, запропонованого для участі в конкурсі міжнародного фонду Tempus. Курс передбачає співпрацю вищих навчальних закладів України та Швеції у поширенні знань про демократію, механізм взаємного впливу держави та громади, основи громадянського суспільства. В ході реалізації проекту планується організація низки спільних заходів: літні школи, інтернет-конференції, обмін студентами та викладачами.

Дарина СУХОНИС-БУТКО, ІАЦ НГУ

Народні українські прислів'я та приказки про життя

Життя прожити — не поле перейти.

Літа пливають, як вода.

Вік звікувати — не в гостях побувати..

Вік пройшов — як батоном лягнув.

Він уже чужий вік живе.

Година за годиною — та й так вік зійде.

День довгий, а вік короткий.

З віком розум приходить.

Як жили наші діди та прадіди, так нам веліли.

Як родивсь, то без пам'яті був, як ріс, то розуму не мав, а як уже до розуму дійшов, тоді б то й лічить, та багато літ уплило.

В добрім житті кучері в'ються, в поганім — січуться.

Виходиш з дому — кланяйся життю молодому.

Де є життя, там є й надія.

Де мир і совіт, там життя, як маків цвіт.

Життя біжить — як музика дзвонить.

Життя любить того, хто за нього бореться, а нищить того, хто йому піддається.

Життя закоротке для щастя, а задовге для терпіння.

Життя закоротке для розкоші, а задовге на горі.

Коли б життя, а смерть прийде.

Ліпше солом'яне життя, як золоту смерть.

Ніхто не знає, що його в житті чекає.

Чоловік змінюється у житті, а по правді життя змінює чоловіка.

Яке життя, така й смерть.

Який порядок у себе заведеш, таке й життя поведеш.

Які люди, таке і життя буде.

Живий про живе гадає.

Живому багато й треба.

Українсько-англійська співпраця: НГУ та Лондонський університет розпочинають спільний освітній проект

Коллективне фото на згадку.

Проект спрямовано на підвищення рівня доступності європейської освіти з економіки та права для студентів України, а також на підвищення кваліфікації українських викладачів за вказаними галузями наук.

З цієї нагоди НГУ відвідали представники Лондонського університету - координатор програм університету від коледжу Роял Холвей доктор Сігрун Вагнер та співробітник відділу міжнародної співпраці університету Софі Харріс.

Делегати зустрілися з ректором НГУ, академіком Геннадієм Півняком і обговорили початок спільної роботи. Як зазначила пані Вагнер, вона приємно вражена вмотивованістю та організацією українських колег і впевнена, що це стане запорукою ефективної та довгої співпраці. Геннадій Григорович на знак початку спільного освітнього проекту подарував делегатам книгу «Відповідність часу», яка розповідає про інноваційні зміни в житті гірничого за останні тридцять років. На зустрічі були присутні режисер Наталя Завгородня та директор Дніпропетровського телетеатру Ольга Волошина – автори фільму про Олександра Поля, який частково знімали в НГУ за участю студентів університету. Лондонські колеги отримали англійський варіант фільму, який допоможе їм познайомитись з історією Дніпропетровщини.

Лондонський університет - другий за чисельністю студентів університет у Великобританії, який засновано в 1836 році і має складну структуру, що включає 18 коледжів і 11 інститутів - Лондонська школа бізнесу, Лондонська школа економіки і політичних наук, Університетський коледж Лондона тощо. Університет має масштабну інтернаціональну підготовку - тут навчається близько 52 000 студентів з 190 країн світу, а кількість екзаменаційних центрів у світі сягає близько 600. Найсучасніші підходи до навчання (онліне конференції, тренінги) розвивають не лише знання з обраної спеціальності, але і дають змогу вдосконалити вивчення англійської мови, підготувати базу до майбутнього кар'єрного зростання, розвивають критичне і незалежне мислення. Програма триває від 3 до 8 років, в залежності від того, яку саме спеціальність ви обрали.

Студенти НГУ мали змогу з перших рук ді-

Ректор НГУ, академік Геннадій Півняк дарує книгу «Відповідність часу».

Доктор Сігрун Вагнер та пані Софі Харріс проводять презентацію для студентів НГУ.

знатись про перспективи навчання в Лондоні на презентації, яку 29 березня провели доктор Сігрун Вагнер та пані Софі Харріс. Делегати наголосили, що для України, а зокрема для НГУ цей міжнародний проект принципово новий, адже гірничий стане першим українським партнером Лондонського університету.

Українсько-британський освітній проект відкриває для студента безліч перспектив. По-

перше, ви отримаєте доузівську підготовку з основ економіки і права та англійської мови, зможете далі навчатися на бакалавра чи магістра. НГУ стане першим акредитованим центром-партнером Лондонського університету, де по закінченню навчання студент отримає два дипломи - український диплом НГУ та британський диплом Лондонського університету.

Дарина СУХОНИС-БУТКО, ІАЦ НГУ.

З експонатів історичного музею імені Дмитра Яворницького

Половецькі кам'яні статуї X-XIII ст..

Скіфський казан IV ст. до н.е.

Петриківська скриня XIX ст.

Козацька люлька-носогрійка.

Керносівський ідол III тис. до н.е.

Слуцькі пояси та скляні штофи ХУІІІ ст.

Гармата козацької доби.

Допис «Музей працює для відвідувачів» кандидата історичних наук Валентини БЕКЕТОВОЇ читайте на 20-ій сторінці цього номеру.

Національний одяг XIX ст.

Картина М.Струнникова «Козак в бою».

Картина XVIII ст. «Козак Мамай».

Друзі на «уїкенд»

Вони терпеливо чекають мене цілий тиждень. Де вони весь час вештаються мені невідомо, чи можуть поїсти досхочу – так само не певен. Поряд з нашим дачним будиночком постійно живе гарний сусід Сергій Петренко. Та він нарікав на настирливість моїх пухнастих приятелів, а позаяк у нього ще є два великих пса. Котрі хоча й живуть здебільшого у місті, але навіть взимку іноді приїздять на дачу. Зрозуміло, що ці двоє з котячого племені не забувають про це навіть і в голодну днину. А більше, в безлюдному у холодну березневу пору, дачному кооперативі їм не має кому допомогти. Отож, цілий тиждень вони блукають повз холодні та зачинені літні будиночки у своїх невідкладних котячих справах. І лише в суботу, як правило по обіді, ми зустрічаємося на сірому, непривітному після зими, дачному подвір'ї. Мило, що і котик, і кицюні бракує не лише наїдків, а й людської уваги. Вони ніжно, немов закохані, муркочуть, коли я беру їх на руки і ладні ходити за мною вулицею немов віддані дворняги-песики. Нашу дружбу хіба-що затьмарюють мої підозри про реалізацію їх мисливських талантів щодо моїх крилатих вихованців. Скільки раз доводилося бачити жадібні та хижі котячі очі побіля вольєру з пташками. Не раз грізним криком я проганяв і симпатичного кота, і лагідну кицю з дротяного, у дрібну кліточку імпровізованого даху вольєру. Отож, три грудочки замерзлого пір'ячка за цьогорічну зиму, напевно, таки на совісті моїх чотирилапих друзів. Бо мертві пташечки завжди опинялися на підлозі в тому місті, де дротяна сітка підходить впритул до підвіконня. Сидячи на ньому зручно, бодай, через сітку миттєво пропустити кошачі кігтики до необачних щогликів і чижиків.

Але від моїх друзів на «уїкенд» виглядає є і практична користь. Відтоді як ми заприятелювали не стала помітна присутність мишей на нашому замиському обійсті. Напевно, навіть кошачий дух добряче лякає сірих хвостатиків.

Кожного разу, полишаючи дачу, я маю якесь відчуття провини перед моїм котиком і кицею. Як же перебудуть вони тиждень без мене? Хто їм налле молочка у стару білу мисочку та приголубить, чухаючи за вушком і попід теплим і пухнастим животиком? Однак, взяти їх у місто в мене немає жодної можливості. Два чотириногих вусаня для міської квартири забагато. А окрім того, в ній ось вже 13 років мешкає пекінес Чана. Все її життя зосереджено у стінах нашого помешкання. Коли додати до того ще й надзвичайно ревнивий характер й дуже похиллий, як для пса, вік Чани, то нові квартиранти стануть для неї справжнім шоком. Нехай вже доживе старенька в щасті й спокої єдиної улюблениці родини. Ну, а моїм котикам залишається тільки виглядати кожної суботи авто, коли вже їм так приємна моя турбота й увага.

Фідель СУХОНИС.

Татуванням давно вже нікого не здивуєш...

Але справа в тому, що саме ти хочеш закарбувати на своєму тілі назавжди. Сучасні українці довго не думають – патріотичні татування – ось мода 21 сторіччя.

«Скарби Дніпропетровського художнього музею: збереження й надбання сьогодення»

У рамках восьмого засідання культурологічного клубу «В гостях у ректора ДНУ імені Олесь Гончара» відбулася зустріч з директором Дніпропетровського художнього музею Тетяною Іванівною ШАПАРЕНКО.

Того вечора ректор Микола Вікторович Поляков і численне університетське студентство поспілкувалися з неординарною людиною нашого міста – жінкою, яка знайшла своє покликання у такому загадковому і цікавому закладі, як художній музей. Тетяна Іванівна Шапаренко – випускниця історичного факультету Дніпропетровського національного університету, учасник численних обласних наукових історико-краєзнавчих конференцій. Протягом 2000-2010 рр. працювала у Дніпропетровському національному історичному музеї ім. Д.І.Яворницького, де очолювала відділ, який сприяв створенню єдиного у своєму роді Музею історії місцевого самоврядування Дніпропетровської області. У червні 2010 року призначена директором Дніпропетровського обласного художнього музею. Пані Тетяна – активний учасник I і II Всеукраїнських музейних фестивалів, успішно пройшла стажування з питань сучасного музейного менеджменту у Нідерландах, є членом Міжнародної ради музеїв. Народжена грамотами Дніпропетровської міської голови, Дніпропетровської обласної ради та Міністерства культури України.

Вітаючи гостю, Микола Вікторович радо ознайомив гостю із традиціями та здобутками художнього спрямування, що мають місце у ДНУ. А це: захисти дипломних робіт студентами кафедри образотворчого мистецтва і дизайну, розписи парадних залів, створення портретної галереї гетьманів у Палаці студентів ДНУ, щорічні перемоги на різноманітних творчих конкурсах, міжнародна співпраця з партнерськими університетами, пленери, виставки робіт тощо. «Спостерігаю, що нині все більше студентів знаходять своє натхнення у мистецтві, відкривають для себе таємничий світ художньої творчості. І цей інтерес молоді до мистецтва засвідчує існування справжніх цінностей, які не зникнуть ніколи», – відзначив ректор.

Потім слово було надано Тетяні Іванівні, яка детально охарактеризувала найбільш пам'ятні факти створення Дніпропетровського художнього музею, основні напрями його роботи, фонди та заплановані виставки.

Так, ідея відкриття художнього музею у місті виникла на початку ХХ ст., коли у 1903 році місцеві художники з метою задовольнити естетичні потреби городян влаштували в Катеринославі виставку власних робіт, які й стали першими експонатами майбутнього музею. Пізніше, у 1914 році, було відкрито Катеринославську міську картинну галерею, що 1922 року отримала назву Катеринославського державного художнього музею. Сьогодні Дніпропетровський художній музей

посідає п'яте місце серед 73 подібних музеїв України за рейтингом якості колекції і є відомим на європейському рівні. Його колекція налічує 8,5 тис. експонатів: тут представлені твори російського, українського й західноєвропейського мистецтва ХVII – початку ХХ ст., радянського та сучасного українського образотворчого мистецтва, скульптури, графіки та декоративно-ужиткового мистецтва. У восьми залах діє постійна експозиція, також влаштовуються тимчасові виставки творів з фондів інших музеїв України, експонуються роботи сучасних художників і фотографів.

Музей також володіє багатою колекцією (понад 1,5 тис. творів) декоративно-прикладного мистецтва ХVI-ХХI ст., зокрема репрезентовано роботи всіх художніх центрів України: кераміка Опішні, вишивка й ткацтво Решетилівки, гутне скло Львівської фабрики. Особливе місце у музейній колекції посідають твори славетних майстрів петриківського декоративного розпису – Т. Пати, Н. Білокінь, Ф. Панка, В. Соколенка та інших. Колекцію декоративно-прикладного мистецтва Дніпропетровського художнього музею доповнює і західноєвропейський фарфор: мейсенський, севрський, копенгагенський, берлінський.

Загалом же щороку в стінах музею відбувається близько 80 виставок.

Для студентів пані Тетяна провела ретроспективну відеопрезентацію особливих, рідкісних експонатів музейного фонду, які на сьогодні користуються славою серед європейських та світових музеїв. Так, студенти змогли побачити із фонду сакрального мистецтва унікальні присамарські шлюбні ікони початку ХІХ ст. «Богоматір» та «Христос-Вседержитель», написані у стилі петриківського розпису, а також вражаючий триптих у стилі українського бароко. Серед портретів їх особливо зацікавив портрет Катерини ІІ роботи Лампі Старшого (1793 р.) та романтичний світський портрет графині Кутайсової авторства Яноша Ромбауера (1820 р.). Звернули на себе увагу глядачів і пейзажні картини Архипа Куїнджі («Хмари», 1875 р.), Олексія Боголюбова («Венеція вночі», 1880 р.) та Івана Айвазовського («Фінська затока», 1848 р.). Неабияк зацікавила глядачів і розповідь

гості про раритетну роботу Володимира Маковського «Ярмарок у Полтаві» (1885-1910 рр.) та єдину в Україні роботу відомої Марії Башкірцевої – автобіографічну картину «В художній студії Жульєна» (1881 р.). Студенти захоплено слухали розповіді й про твори дніпропетровських (католинославських) майстрів, зокрема про твір Петра Порубаєва «Дніпровські пороги» (1900 р.) та символічні пейзажні етюди і картини присвячені будівництву міста Михайла Сапожнікова тощо.

Після чудової презентації фонду свого музею, пані директор залюбки відповіла на численні питання із залу. До слова, на автора кращого питання чекав приз – річний абонемент (на дві особи) з правом безкоштовного відвідування всіх виставок музею. Студентів переважно цікавили ті з них, які стосувалися актуальних проблем та організації музейного життя, його сьогодення і перспектив розвитку. Які проблеми їй, як діловому та демократичному керівникові, доводиться вирішувати і що у цьому допомагає? В яких проектах бере участь Дніпропетровський художній музей і що планується далі?

Так, за словами Тетяни Іванівни, зараз музей приділяє пильну увагу сучасному мистецтву у молодим талантам. Уже протягом трьох років у ньому проходить виставка-конкурс молодих художників Дніпропетровщини, де кращому з них нагородою є проведення персональної виставки. Також музей активно співпрацює з національними громадами області – успішно проведено три фестивалі «Єдність – у розмаїтті». Спільно з Органним залом та Філармонією тут влаштовуються й музичні вечори. Окрім того, у стінах музею проходять і різноманітні тематичні міжнародні експозиції (наприклад, виставка екологічних карикатур «+1. Кліматичні зміни» (Швеція), експозиція оригінальних картин художників-імпресіоністів кінця ХІХ ст. «Нормандія в живописі» (Франція), виставка молодих японських художників тощо). Три роки тому Дніпропетровський художній музей долучився й до великого міжнародного проекту «Ніч музеїв», влаштувавши цікаві нічні театралізовані екскурсії та майстер-класи. На цей час в музеї триває виставка відомого російського художника Нікаса Сафронова.

Щодо ж до особливостей сучасного музейного життя в Україні, пані Тетяна відзначила певну позитивну динаміку. Її, як керівника, особливо цікавлять питання зміни застарілої законодавчої бази, що регулює діяльність музейної сфери. Навіть її кандидатська дисертація присвячена модернізації державного управління музейною справою України. «Хочеться для музеїв України зробити щось, що зрушить з місця ті питання, які сьогодні знаходяться в застиглому стані, – говорить вона. – І я вже бачу тут певні покращення: нині активно розробляється нова програма розвитку музеїв до 2018 року. І хоча музейник – це доволі рідкісна професія, і нас не так багато в країні, але ми згуртовані. Тому я абсолютно впевнена, що саме такою дружньою музейною спільнотою ми все-таки можемо досягти поставлених цілей», – говорить Тетяна Іванівна.

Насамкінець директор музею розповіла про плани на відзначення 100-ї річниці закладу, яка відбудеться у жовтні наступного року. Вже зараз іде активна підготовка нових цікавих експозицій та урочистих заходів, вирішуються питання виділення окремого приміщення для широкого представлення шедеврів петриківських розпису у зв'язку з наданням йому статусу нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО тощо.

Ректор, у свою чергу, подякував гості за цікаву розповідь, наголосивши, що подібні яскраві, змістовні зустрічі позитивно впливають на гармонійний розвиток студентської молоді, розширюють коло її вподобань, і, безумовно, формують високий рівень загальної культури. Також Микола Вікторович висловив сподівання, що вже у недалекому майбутньому хтось із молодих обдарувань Дніпропетровського національного університету зможе прикрасити своїми творами експозиції художнього музею. «До нас приходять талановита, здібна молодь, роботи якої могли би бути гідні вашого музею», – запевнив Тетяну Іванівну ректор. Крім того, він закликав пані директора вселяти зміцнювати творчі зв'язки й шукати плідної співпраці студентів і викладачів університету й колективу музею, яка би приносила користь в культурному вихованні населення та гостей міста. Для цього він запропонував продовжити подібні зустрічі зі студентами вже в самому музеї, а також організувати виставки художніх робіт музею у стінах Дніпропетровського національного університету і гостинно запросив мистецтвознавців-співробітників музею взяти участь у захистах дипломних робіт студентів кафедри образотворчого мистецтва і дизайну.

Наостанок співрозмовники обмінялися пам'ятними сувенірами. Зокрема, від Дніпропетровського художнього музею університету було подаровано презентаційний альбом з нарисами про історію створення і сучасність музею, а також численними репродукціями з колекцій живопису, графіки та скульптур музею.

**Інформаційно-аналітичне
агентство ДНУ ім. О. Гончара.**

• Дивосил

ЗА МОТИВАМИ КАЗКИ ПОСТІЙНОГО АВТОРА «БОРИСТЕНУ» ЕЛІНИ ЗАРЖИЦЬКОЇ СТВОРЕНО МУЛЬТФІЛЬМ

Ініціаторами створення мультфільму стали обласна бібліотека для дітей (директор Ольга Шарабура) та Криворізька спеціальна загальноосвітня школа-інтернат «Надія» (директор Надія Полонська).

Те, що казка про розумну й добру черепашку Наталку користується популярністю у дніпропетровських малюків, не варто й нагадувати. Адже саме діти – вихованці інтернатних закладів області взяли активну участь в оформленні однойменної книги, яка вийшла друком у видавництві «Пороги» (Дніпропетровськ, 2011). Вихованці Криворізької школи-інтернату «Надія» зробили аж 12 малюнків – майже до кожної казки (всього на розгляд авторів було надіслано майже 100 малюнків).

Саме маленькі вихованці закладу під час вручення їм готової книги, яке відбувалося на базі обласної бібліотеки для дітей, і запропонували створити мультфільм про кумедні пригоди милої черепашки. Керівництво інтернату та працівники бібліотеки вирішили допомогти дітям.

У роботі зі здійснення мрії взяли участь викладач живопису Людмила Шевченко (яка, до речі, працює саме у «Надії») разом зі своїми учнями, відмінник культури України, член Асоціації композиторів Всеукраїнської Національної музичної спілки, композитор Валентина Фалькова, молода письменниця Наталія Дев'ятко і, звичайно, сама авторка – Еліна Заржицька. Монтаж здійснювала Дар'я Корольова (м. Київ).

Оскільки ж перша серія мультфільму «Як черепаха Наталка до школи збиралася» по відгукам глядачів і преси мала безперечний успіх, то ентузіасти, окрилені успіхом першої частини мультфільму, запрацювали з подвоєною швидкістю. І ось – маємо! До першого дня весни – друга серія. Художників-мультіплікаторів – третьокласниць Тетянку Крак, Софійку Лузину, Настусю Гордінську та четверокласників Валентина Гнатка й Давида Миронова на чолі зі своїм улюбленим викладачем Людмилою Шевченко успіх створеного «продукту» дещо приголомшив. «Це круто!» – радіє Гнатко. «А я показала мультфільм усім своїм друзям, – говорить Тетянка Крак. – Дехто навіть не вірить, що мультфільм можна створити власноруч!»

Вчитель і наставник Людмила Шевченко задоволена. «Ви не уявляєте, наскільки діти захоплені творчим процесом, – зізнається

вчителька. – Коли директор нашої школи-інтернату Надія Полонська запропонувала спробувати зробити малюнки для мультфільму, я, чесно кажучи, й гадки не мала, що матимемо такий успіх. А як захоплені діти! Це навіть позначилося і на їх оцінках. Вони старанніше готуються до уроків, більше читають...»

Музика для мультфільму, створена композитором Валентиною Фальковою, живе ще й власним, окремим життям і вже неодноразово звучала на численних зустрічах у дніпропетровській міській бібліотеці.

Молода письменниця Наталія Дев'ятко, чийм голосом говорить героїня мультфільму, вірить, що розумна черепашка наприкінці фільму стане популярною не тільки серед дітлахів Дніпропетровської області, а й усієї України.

Але, може, це тільки точка зору, так би мовити, заангажованих осіб? Питаюся в Оленки Кондрацької, учниці однієї зі шкіл Солонянського району: «Сподобалося?» «Звичайно, – впевнено відповідає дівчинка. – Ось повернуся з Дніпропетровська додому, обов'язково братику покажу. Йому шість років, йому буде цікаво».

Переглянути другу серію можна за адресою: <http://www.youtube.com/watch?v=PReo2R9-8CY>

Коли ж з'явиться продовження? Створювачі пропонують тепер почекаати до 1 червня – Міжнародного дня захисту дітей. Презентація передостанньої серії буде приурочена до цього доброго й веселого свята.

**Марина ГРОМОВА,
м. Дніпропетровськ.**

Про невичерпні перспективи канадської освіти для молоді з України

Далекі одна від одної Канада і Україна мають особливе партнерство і значні зв'язки в усіх сферах політичного, економічного і суспільного життя. Із загальних 34 мільйонів, які проживають в Канаді, українська громада становить понад 1,2 мільйона чоловік. У жовтні 2010 року було підписано Меморандум про взаєморозуміння між урядом Канади та України про молодіжні обміни, згідно з яким кваліфіковані канадці та українці віком від 18 до 35 років можуть подорожувати та працювати в обох країнах терміном до 1 року за спрощеною процедурою.

Посольство Канади в Україні організувало в Україні виставку «Освіта в Канаді 2013», на якій було презентовано 25 найкращих вищих навчальних закладів. У центрі «Менора» 26 грудня з виставкою ознайомилися студенти і жителі Дніпропетровська. У роботі виставки в якості перекладачів з англійської мови взяли участь 19 студентів і аспірантів Національного гірничого університету. До речі, свою місію вони виконали блискуче, за що їм було вручено відповідні сертифікати з канадської сторони.

В НГУ пройшла зустріч студентів з менеджером міжнародного відділу Niagara College Девідом Оанісіа і представником Canadian College маркетингом міжнародного відділу по Східній Європі та Росії Мілою Луговською.

Спочатку свій навчальний заклад презентував Девід Оанісіа. Заснований більш як 45 років тому Niagara College став лідером у сфері освіти і одним з передових коледжів Канади. Щороку понад 10 000 студентів очного відділення, включно з 1000 міжнародних студентів із 70 країн світу, починають втілювати свою мрію у цьому коледжі, обладнаному за останнім словом науки і техніки. Niagara College є одним з найвідоміших навчальних закладів Канади у сфері туризму, готельного бізнесу, кулінарії і ділового адміністрування. Особливу увагу Девід Оанісіа зробив на тому, що коледж знаходиться поблизу Ніагарського водопаду, який щороку відвідують 15 мільйонів туристів. В особливий пошани тут готельний і ресторанный бізнес, а також курс виноробства. Причому останній викладається, починаючи від технології посадки винограду і закінчуючи подачею вина у ресторани на території коледжу. Цікавий факт: в комплекс коледжу входить один з найвідоміших Кулінарних інститутів Канади, а також перша канадська виноробня. Ресторан Niagara College годує щодня понад 1000 осіб, у ньому працюють виключно студенти. Освіта в Niagara College пропонує більше 100

програм бакалаврату, дипломного та післядипломного навчання.

Міла Луговська презентувала Canadian College, випускницею якого вона стала сім років тому. Canadian College – це центр англійської мови, відкритий у 1991 році, який знаходиться в самому центрі Ванкувера. Він пропонує широкий спектр мовних та професійних програм протягом всього року. На сьогоднішній день мовна школа презентує нову програму SMRT ENGLISH – заняття без книжок та зошитів, за останніми новітніми технологіями з використанням комп'ютерів. На заняттях студенти працюють в системі Google docs, а також з використанням YOUTUBE, TED TALKS, WIKIPEDIA тощо.

Сьогодні всі програми Canadian College акредитовані на міжнародному рівні професійними організаціями і компаніями такими як FITT, Ah&la, PMI, CISCO, REDHAT тощо. Програма англійської мови коледжу дозволяє безпосередньо вступити до канадських вузів, оскільки коледж має партнерські відносини з такими вузами як University of Alberta, Emily Carr (University of Art and Design), University of Lethbridge, New Image College.

Девід Оанісіа Міла Луговська пояснили присутнім різницю між коледжем та університетом. Справа у тому, що канадські університети надають більше теоретичних знань, а коледжі включають комбіноване навчання, тобто в обов'язковому порядку відводиться час на практичне стажування. Причому, якщо студент не має коштів на навчання на подальшому курсі, то коледж дає змогу заробити йому гроші самому за рахунок стажування. Деякі компанії платять студентам, що проходять стажування, від 9 до 14 доларів за годину.

Автор цих рядків порадив би вступати українським студентам до Niagara College, бо недавнє дослідження канадського уряду оцінили задоволеність роботодавців його випускниками в 93% ! Тож не дивно, що тисячі випускників Niagara College працюють в тисячах компаній по всій Канаді.

Валентина ШАБЕТЯ, ІАЦ НГУ.

Квітень - УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ПРИКМЕТИ

У квітні ранковий туман віщує ясну погоду.

Високі пір'їсти хмари, що нерухомо висять, ніби розірвані, - така погода утримається.

Купчасті хмари надвечір не зникають - погіршиться погода, задощить.

Вранці хмариться, але до обіду проясніє і з'являться купчасті хмари - завтра буде сонячна погода.

Черемха зацвітає перед останніми заморозками.

Якщо спливе на поверхню листя нім-феї - кінець нічним приморозкам.

Якщо дуб раніше од ясена розпустить - на сухе літо.

Появиться сокорух у клена та інших дерев - настане тепла погода.

На луках чи в лісі розпустилися золотаво-жовті дзвіночки первоцвіту - настануть теплі дні.

Туман стелеться по воді - на ясну погоду, піднімається вгору - на негоду.

Вранці проти сонця туман - дощу не буде.

Якщо квітневий дощ починається з великих краплин, то ненадовго.

Перші гриби - зморшки та сморжі - вирости на пагорбі, то на дощове літо, коли ж в улоговині - на сухе.

Горобці сидять настовбурчившись - незабаром збереться дощ.

Ластівки почали лаштувати гнізда - настало стійке тепло.

Копита в коней потіють - на тепло.

В який бік лягає тварина спиною, звідти повіє вітер.

Якщо в холодний день заспіває півень - потепліє.

Якщо кури злітають на найвищі місця в курнику чи на подвір'ї - чекай опадів.

Галки сідають на верхів'я дерев - до тепла, а всередину шиються - на мороз.

Граки групами, покрикуючи, метушаться над гніздами - то сядуть, то знову злетять - погода зміниться.

Якщо навесні на повіві та лободі перше листя вужче од звичайного - літо буде сухе й спекотне.

Якщо кожух став гнучким і м'яким - чекай тепла й опадів.

Якщо весна була маловітряна, то літо буде сухе.

Як прилетять весняні пташки, то холодів великих уже не буває.

ПОКЛИКАННЯ АПОСТОЛІВ

Євангеліє від Луки (5, 1-11)

В основу бесіди покладено книгу о. Олександра Меня „Світло в п'яті сьє“, яку переклав українською мовою Лев Хмельковський і випустило в світ львівське видавництво „Свічадо“ у 1995 році. Талановитого християнського проповідителя о. О. Меня вбили у Підмоскові 9 вересня 1990 року ударом сокири по голові. Його вдова Наталя Григоренко доручила Л. Хмельковському переклад творів о. О. Меня.

Євангелист розповів про те, як Господь звелів учням закинути сіті, а вони йому відповіли: «Наставнику, ми трудилися цілу ніч і нічого не вловили». Він говорить їм: «Закиньте, закиньте ще раз з правого борту». І вони послухали Його, і відійшовши човном на глибину, закинули снасті. І раптом відчували, що сітка напружується, човен хилиться і вони не зможуть витягти раптово заповнені цілим косяком риби сіті. Їм довелося гукнути друзям своїм, Якову та Івану, які були поруч зі своїм човном, і ті підійшли ближче, і рибу навантажили на два човни. І Петро, побачивши це диво, сказав: «Господи, вийди від мене, тому що я людина грішна і не можу бути поруч з Тобою». А Господь сказав йому: «Ловитимеш людські душі». З цієї історії починається покликання апостола Петра, й водночас тут ніби подано образ наших з вами духовних християнських молитовних зусиль.

Багато різної праці докладає людина, добуваючи собі їжу і житло, добуваючи собі знання. Звісно, людині потрібна праця і для підтримання життя, і для розкриття багатства її душі – людських здібностей. Але є одна праця з усіх, яка для нас особливо важлива: ця праця – духовне життя і молитва. Тому що, якщо ми працюємо для того, щоб наситити своє тіло, тим необхідніша праця для того, щоб наситити свою душу.

Щоб підтримати життя тіла, людина все бере з навколишньої природи: вона вдихає повітря, п'є воду, їсть, відчуває на собі вплив сонячного тепла і холодного вітру. Духовне наше життя – це шлях до Господа. До

Нього ми хочемо прийти й чекаємо, коли Він ввійде в наше життя. І виявляється, що це праця велика й чимала. Виявляється, ми можемо разом з апостолом сказати: «Наставнику, ми трудилися довго, але нічого не досягли».

Ми можемо сказати: «Господи, ми знаємо заповіді Твої; все життя, роками ми чуємо їх, і ми постійно продовжуємо їх порушувати. Ми знаємо, що Ти є джерелом життя і хочемо до Тебе прихилитися, Тебе знайти, але замість цього стоїмо, холодні і байдужі, механічно повторюючи губами молитви, а розумом відлітаючи ген-ген далеко від Тебе. Ми знаємо, що Ти шукаєш нас, чекаєш від нас у житті добра, здійснення того, що Ти Сам назвав Царством Божим всередині нас, щоб ми були Твоїми свідками, а замість цього ми однаково залишаємось дітьми світу цього, живемо лише за людськими міркуваннями, за законами світу цього, нездатні прийняти закон Христа. І щоразу, закидаючи свої сіті, ми витягаємо їх порожніми. І щоразу ніби всі наші зусилля безплідні, наче не маємо можливості досягнути мети. Нам необхідно знайти Тебе! Ми без цього жити не зможемо».

Як тіло не може жити без їжі, так і дух наш не може жити без слова Божого, без благодаті Господньої, інакше він згасає, вмирає ще за життя. Людина стає живим трупом, який ходить, рухається, їсть, але вже нічого в його душі немає. Що буде з такою людиною, коли її тіло помре, коли ця нещасна, скалічена душа предстане перед Господом, відійде в інший світ? Тому ми знаємо, що нам, тут і тепер, у цьому житті потрібно себе духовно вдосконалювати. Та чи зможемо ми? У давнину любили слово “самовдосконалення”, що означає – людина сама себе може вдосконалити. Але це слово неправильне, і ми у цьому переконалися на власному досвіді. Не можна себе удосконалити!

«Наставнику, – повторюємо ми слова апостола, – ми працювали, і все було марно». І вони негайно додали: «Але за Твоїм словом (тобто, віруючи у Твоє слово) ми все ж ще раз закинемо сітки». Вони йому довірилися. Відпливли на середину, де

нічого не могли вловити, вкотре закинули сіті і тут сітки натягнулись.

І ось ми теж можемо сказати: «Господи, ми не вміємо стати справжніми християнами, не вміємо гріх подолати, ні жити по-Твоєму. Ми мертві й безсилі, але за словом Твоїм ще і ще раз пробуватимемо, прагнутимо того, щоб Ти все ж допоміг нам вибратися з цього». І ось людина робить останнє зусилля, людина може майже у відчай сказати: «Господи, я не можу ні молитися, ні творити добро, тепер Ти дій за мене і в мене!». І коли справді є віра – адже апостоли закинули сіті, тому що повірили в слово Господнє – тоді так може статися і ми обов'язково відчуємо, що в нас щось діється, і той гріх, який раніше вабив, стає мерзеним і гидким, і молитва, яка раніше у нас не виходила, раптом починає підніматися сама по собі з серця, ніби прориватися, і бажання жити по-християнськи виявиться у нас сильнішим, ніж наші звичайні мирські зв'язки і ланцюги. Ми раптом відчуємо себе дітьми Божими, для яких неможливо відійти від Господа. І все це станеться, тому що ми повіримо в Слово Христове.

«Не бійся, – говорить Господь, – тільки віруй».

«Це Я, – говорить Він, – не бійся».

«Віра твоя спасла тебе», – говорить Він.

Чому спасла? І що це за диво таке – віра? Невже це тільки те, що живе в людині і її рятує? Ні. Віра рятує тільки тому, що вона живу людину єднає з Богом живим і дасть можливість Божій благодаті зробити нас чадами Христовими.

Коли відчуєте своє безсилля, свою гріховність, свою нескінченну духовну неміч, не впадайте у відчай, не думайте, що це кінець, що ви загинули. У вас є Заступник і Спаситель Господь, який може найбільш тупу, найзлішу, найледачішу, відверто негідну людину, якщо тільки в ній прокинеться бодай іскра віри, зцілити і зробити своєю, очистити святістю і підготувати до Царства Божого.

Для того, щоб поповнити знання Біблії, почути відповіді на запитання людей про різні проблеми повсякденного життя, слухайте християнську радіопрограму «Відвертість», яка виходить в ефір щонеділі о 21:30, на першій програмі Українського радіо.

• 3 майбутньої книги «Діаспора пам'ятає»

До честі нашої громади західного світу вона постійно поширювала в країнах свого посилення правду про геноцидний голод 1932 – 1933 років в Україні. Між іншим, робилося це у різних спільнотах тамтешнього соціуму. Вочевидь, найперше важливо було поширювати цю інформацію в англомовному середовищі. Однак, не лише. Нижче ми вміщуємо спогад про страшний 33-й рік, кавказця Альберта Каралі, видрукуваний в американській газеті «Новое русское слово» 24-го січня 1984 року. Надіслала нам його наша читачка з США пані Оля Діберт Матула. Свого часу її мати Варвара Діберт переклала допис Альберта Каралі українською і отримала його дозвіл друкувати цей переклад в українській пресі. Можливо цей матеріал був вміщений в журналі «Віра» - органі Об'єднання Православних Сестричтв при УПЦ в США всередині 80-х років минулого століття.

Нам залишається лише щиро подякувати пані Олю Діберт Матулу за її труди та засвідчити, що трагедія українського народу знаходила відгомін в серцях усіх людей доброї волі.

РЕДАКЦІЯ.

ТРИДЦЯТЬ ТРЕТІЙ РІК

Дув холодний, пронизливий вітер. Вершини хребтів стародавнього Кавказу сховались за темно-сірими похмурими хмарами. Дикий рев гірських водоспадів доносився крізь свист вітру. Іноді великий відламок скелі, відірваний вітром, летів вниз з таким гуркотом, що крики наляканих звірів було чути навіть далеко на рівнинах. І без того шалений Терек сьогодні був сердитий, як ніколи: скреготів камінням, ревів та бурлив.

Десь на вершинах гори Ошха Махуа (Ельбрус), через чорні тяжкі хмари час від часу просвічувалося світло блискавок. Можна було думати, що то щось грізне й страшне насувається на землю.

Далеко за річкою Терек, на границі темно-сірого обр'ю, ледве вимальовувалися розкидані силуети скромних саклів (хаток) невеликого аулу. Тут живуть горці, нащадки тих відважних, що прославившись своєю вічною боротьбою за волю та незалежність.

В цей вологий та непроглядний день, коли останній пастух заганяв свою отару до загородки, на дорозі, що вела зі станиці Прохолодної, на південь, до аулу Тамбі - з'явилась величезна кількість людей. Вони йшли в напрямку до от-

ари приналежної до аулу. Не минуло й десять хвилин, як грізний гавкіт вівчарок-вовкодавів дав знати пастухові Султану, що хтось наближається до отари. Держачи в лівій руці люльку, правою опираючись на пастуший баш (криву палицю) та незадоволено бурмочучи щось собі під ніс, він вийшов за загородку.

А грізні вівчарки, щоб захистити доручену їм отару, уже неслися назустріч незнайомим людям.

Старець Султан швиденько зняв з плеча різок і приклав до губів. Роздався протяжний меланхолійний звук, що нагадував голос віолончелі під повільним смичком. Почувши звук різка, собаки зупинилися, як укопані. Потім рвучко кинулись до свого господаря й прилягли слухняно біля його ніг. Султан пильно вдивлявся в далечінь. Він думав, що в таку негодю, навіть кровоненажерливий гірський вовк не покине свого укриття. А невідомі люди все наближались... І чим ближче вони були, тим їх видавалося все більше і більше. Пастух нічого не розумів. Не вірячи своїм очам, він полою своєї черкески декілька разів протер свої очі. Коли ж ці люди впритул підійшли до загороди і старий розгледів їх опухші, страшні обличчя,

він здригнувся від жаху й звертаючись до неба, голосно крикнув:

"Астофрилах!" ("Боже мій!")

Старий опинився серед багатьох чоловіків, жінок та дітей, яких йому ще ніколи не доводилось бачити. Це були українці. Він дивився на їхні висохші тіла, спотворені, набрякли обличчя, чув плач дітей, ридання матерів та зловіщий кашель старих. Він зрозумів - що він став свідком страшного злочину. Він стояв непорушно, як статуя, не знаючи що робити.

І раптом очунавши, голосно крикнув хриплим голосом: "Аллах спасе вас!"

Чорні хмари уже язиком повзли з гірських щілин на рівнину. Можна було догадатися, що наступає страшний гірський буревій. Навіть вовкодави-вівчарки поховались під копицями сіна. А в отарі Султана творилося щось неймовірне. Голодні українки, тільки що стоявші рядом з ним - кидалися до його казана, обпалюючись та обпікаючи руки, хапали руками гарячу пшоняну кашу... Люди доведені голодом до відчаю, не знали міри й це могло зле кінчитися.

Султан в першій хвилині радів, що Аллах послав йому такий випадок - обігріти, приютити та нагодувати нещасних. Це ж є - головний заповіт, головна традиція у кавказців.

Опом'ятавшись, старий пастух побіг до аулу та підняв тривогу. Десятки молодих кабардинців кинулись до коней та поскакали до отари. Вслід за ними аул знарядив вози, щоб доставити під дах дітей, жінок та немічних. До ночі в однім тільки нашій аулі їх було уже декілька сот чоловік. Разом з перемученими голодом українками ридали й черкешенки.

Аул став для пришельців притулком - захистом, місцем спасіння. Нагодувати, одягти, дати медичну допомогу, розподілити всіх нещасних по хатах - це була не легка справа. Але, Аллах допоміг. Всі вони були врятовані. Мулла читав Коран, молився про спасіння гнаних. Він говорив:

"До нас тікають українці, яких Аллах нагородив самим багатим куточком землі, найродючішим. Бездушні червоні варвари убивають цей народ голодом. Дороги і чужі землі устелені трупами цих нещасних. Не слухаючи нікого, ми виконаємо свій обов'язок. Ми зобов'язані їх спасти!"...

В ті роки на Північному Кавказі знайшли спасіння сотні та сотні тисяч українців. В нашому краю появилось багато українських хуторів.

Вічна пам'ять і Царство Небесне всім жертвам комуністичних народобивць.

«Німецька мова – це плюс!»

У 1997 році в НГУ був заснований Українсько-німецький культурний центр (УНКЦ) – партнер Гете-Інституту (ФРН), що популяризує німецьку мову за кордоном. Відтоді вивченню німецької мови у Придніпровському регіоні за нудними підручниками настає край. Ті, хто вже закінчив навчання в УНКЦ зауважують, що в ньому працюють професіонали, вивчення іноземної мови з якими стало захоплюючою подорожжю.

Наші курси охоплюють рівні мовної підготовки від А1 до С1. Крім того, ми пропонуємо спеціалізовані курси, наприклад, ділова німецька мова і німецька мова для професійного спілкування. У нашому Центрі регулярно відбуваються засідання клубу любителів німецького фільму під керівництвом носіїв мови. Перегляд і обговорення німецьких кінокартин проходить з однією особливістю: всі фільми демонструються мовою оригіналу, без перекладу і субтитрів. Організуємо й проводимо Октоберфест, Різдвяні свята, цикли презентацій на культурологічні й країнознавчі теми, - розповідає директор УНКЦ Ірина Анатоліївна Яременко.

У 2009 році УНКЦ отримав печатку якості Гете-Інституту. Тож бажаючі вивчити німецьку в НГУ можуть бути спокійними, бо печатка означає повну відповідність всім стандартам якості Гете-Інституту, за програмами якого працює Центр. За останні роки зросло значення німецької мови як другої іноземної мови, адже сьогодні Німеччина займає лідируючі позиції в Єврозоні, німецьку мову можна почути на всіх значимих заходах високого рівня. Це демонструє також зростання числа слухачів УНКЦ. У 2010 році їх було близько 270 чоловік, в 2011 році - 350, а торік – 415. Аудиторія різноманітна, це і студенти, які хочуть навчатися в німецьких, австрійських або швейцарських університетах, і люди, які потребують знання німецької мови для своєї професійної діяльності. Є також

літні люди, які хочуть виїхати до Німеччини. Багато українських лікарів, яким у Німеччині можуть надати роботу з умовою, що вони матимуть сертифікат Гете-Інституту.

В УНКЦ працюють 12 викладачів високого професійного рівня, підтвердженого наявністю у всіх сертифікатів міжнародного зразка. Вони регулярно підвищують свою кваліфікацію на методичних семінарах, організованих Гете-Інститутом. Викладачі Центру також регулярно отримують стипендії Гете-Інституту та проходять стажування у Німеччині. Наприклад, директор УНКЦ Ірина Яременко у 2012 році стажувалася за рахунок стипендії Гете-Інституту в Берліні, а методист Центру Галина Шенцева – в Штутгарті за рахунок фонду ім. Роберта Боша. Постійно тут викладають носії мови, приміром, зараз заняття ведуть лектор Фонду ім. Роберта Боша Катарина Лемме і лектор ДААД Антьє Крюгер.

З 2007 року директором УНКЦ є Ірина Яременко, з її легкої руки Центр розширив навчальну, методичну, міжнародну і культурологічну роботу. Вона є експертом з розробки тестів для Українського Центру оцінювання якості освіти, що використовуються при проведенні незалежного тестування з німецької мови. Нещодавно у Німеччині вийшов часопис Vitamin.de (це журнал для молоді, яка вивчає німецьку мову), у якому журналіст Вільгельм Зімерс опублікував інтерв'ю з Іриною Анатоліївною під промовистим за-

головком «Німецька мова – це плюс. Центр вивчення німецької мови в Дніпропетровську». На запитання: «Багатомовність підтримується в Європі. Що Ви порадите молодим людям, які вивчають в школі англійську мову?» - директор УНКЦ відповіла так:

- Біля вхідних дверей нашого офісу висить гасло: «Англійська – це необхідність. Німецька – це плюс». Я вважаю, що це гасло дуже добре відображає сьогоденну ситуацію. Тому я раджу молодим людям, які хочуть бути успішними на глобальному ринку праці, поряд з англійською мовою обов'язково вивчати німецьку.

Ми ж додамо, що грамотна німецька мова може серйозно вплинути на кар'єру і подальше життя. Можна знайти престижну роботу в німецькомовних державах, вільно спілкуватися з іноземними колегами і друзями або змінити місце проживання. У діловому спілкуванні знання другої міжнародної мови (після англійської) стає важливою перевагою, можна спілкуватися з європейськими партнерами без перекладачів. Крім того, можна в оригіналі почитати Кафку, Ніцше, Гете, Канта, Ремарка і розуміти про що співає «Rammstein».

Валентина ШАБЕТЯ.

На фото: Генеральний консул Федеративної Республіки Німеччина у м. Донецьку Клаус Циплікенс вручає директору УНКЦ Ірині Яременко сертифікат якості від Гете-Інституту.

ЦІКАВІ СЛОВА РІДНОЮ МОВОЮ

Блават – волошка; (заст.) шовкова тканина блакитного кольору; шовк; шовковий одяг

висмик (діал.) – підвищення на шляху

герць – двобій, поєдинок

гиря – (перен., діал., зневажл.) брита голова, убога, нужденна людина джигун (розм.) – залізняк, спокусник; пустий, легковажний чоловік, той, хто любить пишно вдягатися

дзвнка – бубна
комиза – вередування, примха, каприз; вередун

легіт – легкий приємний вітерець

мурелі (діал.) – абрикоси

осоння (діал.) – освітлене сонцем місце

рахманний – тихий, спокійний

серпанок – легка прозора тканина, схожа на дим паволока, яка обмежує видимість предметів, пелена

туркіт – голуб особливої породи; своєрідні звуки, що їх видає голуб чи горлиця

філіжанка – невелика чашка

церата – рос. „клеєнка”

• Подвижницька праця

Музей працює для відвідувачів

Коли у серпні 1905 р. Катеринославський обласний музей імені О.М. Поля відчиняв двері у новому приміщенні на Соборній площі для учасників XIII Всеросійського археологічного з'їзду, всі присутні з різних регіонів країни змогли оглянути тимчасові виставки археологічних та етнографічних матеріалів, які тоді вдалося знайти і зібрати Дмитру Яворницькому (директор музею з 1902 до 1933 рр.), Василю Бабенку, Василю Городцову, Антоніні Скриленко та багатьом приватним колекціонерам в межах Катеринославської та навколишніх губерній. Тут були археологічні знахідки від доби палеоліту до середньовіччя з сотен курганів, стоянок, поселень, козацькі реліквії, національний український одяг, знаряддя праці та предмети побуту населення краю, полив'яний опішнянський посуд, зразки вишивки та інші експонати.

Можна стверджувати, що музей розпочинався з виставок, і цей вид музейної діяльності поступово розвивався й удосконалювався. У 1977 році, наприклад, після тривалої реконструкції приміщення та перебудови експозиції музею, перед відвідувачами постала як нова стаціонарна експозиція з історії краю (8 залів), так і тимчасова виставка народної творчості Дніпропетровщини (9-а зала) з яскравим петриківським народним розписом Тетяни Пати, Федора Панка, Василя Соколенка та багатьох інших петриківців.

За час існування музею виставкова робота набула пріоритетного значення. Музей щорічно створює понад 100 різноманітних виставок археологічного, історичного, етнографічного, мистецтвознавчого характеру, які незмінно привертають увагу мешканців і гостей Дніпропетровщини, збуджують цікавість до музею і музейних заходів. Для того, щоб музейні виставки були цікавими, змістовними, відповідали попиту широкої громадськості, музей проводить анкетування, опитування населення з проблем виставкової діяльності. Як свідчать

соціологічні дослідження, багато мешканців Дніпропетровська хотіли б побачити виставку холодної та вогнепальної зброї, одягу різних часів, іноземної і вітчизняної порцеляни, годинників. Декого з наших відвідувачів цікавлять монети, банкноти, ордені і медалі, ікони, хрести тощо. Музей намагається враховувати попит населення.

Широкого розголосу в Україні має музейний виставковий проект "Музей України в гостях у ДНІМ", започаткований ще у 1999 р. до 150-річчя створення музею. Перша виставка з цього циклу мала назву "Золоті скарби України". Музеї Донецька, Запоріжжя, Харкова надали для експонування свої золоті і срібні раритети, серед яких були археологічні предмети, культові речі, ордені й медалі, монети, побутовий посуд, різні аксесуари. Наприклад, на виставці експонувався срібний орел з Вознесенського скарбу м. Запоріжжя, розкопаний В.А. Грінченком у 1928 р. під час Дніпробудівської археологічної експедиції, очолюваної академіком Дмитром Яворницьким.

У жовтні - листопаді 2002 р. в музеї проходила міжнародна виставка "Гетьманські клейноди та особисті речі Богдана Хмельницького" - з музеїв і архівних установ України, Росії, Польщі, Швеції. Організатори виставки показали унікальні предмети козацької доби, національні святині — прапор, булаву, срібний позолочений кухоль, меч, документи XVII ст., які привернули велику цікавість мешканців всієї області. Виставка експонувалась, крім Дніпропетровського історичного музею, у Львові,

Києві, Чигирині. Найбільше відвідувачів було у Дніпропетровську — 49 тисяч чол.

2006 рік було ознаменовано привезенням з Києва до Дніпропетровська золотої пекторалі — шийної прикраси, атрибуту влади скіфських царів — з кургану Товста могила, розкопаного у 1971 р. Борисом Мозолевським біля м. Орджонікідзе на Дніпропетровщині. Завідувач Музею історичних коштовностей Людмила Строкова, будучи сама археологом, пішла на це своєрідне тимчасове повернення коштовного експонату на батьківщину, тому що добре розуміла, яке велике виховне значення мав цей акт для місцевого населення. Більшість наших земляків ніколи не бачила вочевидь цієї унікальної знахідки - ювелірного шедевра скіфської доби, який набув всесвітнього значення і перетворився на візитну картку України, символ славного минулого держави.

Оригінальна виставка відбулась в музеї 18 жовтня 2008 р. - це виставка одного дня і однієї картини М.О. Врубеля «Дівчина на тлі сиридського килима» з фондів Київського музею російського мистецтва. Бажаючих оглянути цю чудову роботу геніального художника і золоту ювелірну прикрасу, виконану за його ескізом сучасними майстрами, було дуже багато, черга закінчувалась на підході до музею, що було вже само собою новиною.

Враховуючи зацікавлення мешканців області, у січні – березні 2009 р. вперше музей організував виставку «Арсенал музею» (холодна та вогнепальна зброя з фондів ДНІМ та Львівського «Музею-Арсеналу»). На виставці було представлено більше 500 експонатів: мечі, списи, шаблі, бойові сокири, ручна вогнепальна зброя (рушниця, мушкети, карабіни, гвинтівки, пістолети) автоматична і спортивна зброя, бойові обладунки давньоруського та східного воїнів польського лицаря, японського самурая і воїна африканського племені. Хронологічні рамки – від кам'яного віку до сучасності.

Сьогодні, з 16 березня до 31 травня 2013 р., в музеї експонується сенсаційна виставка "Золота Скіфія" - золоті і срібні знахідки світового рівня з наукових фондів Інституту археології Академії наук України. Раніше експозиції такого масштабу по кількості та значущості пам'яток майже не були показані в Україні. Дане зібрання раритетів представляло археологію нашої країни за кордоном: у Німеччині, Японії, Швейцарії, Італії, Польщі, Канаді, США, Франції, Угорщині. Більшість речей, – ювелірні прикраси, ритуальні сосуди, парадна зброя, - взагалі вперше експонуються для широкого кола любителів стародавньої історії нашого краю. До виставки включені комплекси предметів, що походять з розкопок царських курганів на території сучасних Дніпропетровської, Кіровоградської, Запорізької та Херсонської областей, - в давнину (2-га половина I тис. до н.е.) ареал проживання «царських скіфів». Більшість комплексів датується IV – початком III ст. до н.е. Це час існування відомої скіфської держави «Велика Скіфія», коли простежується найвищий економічний, політичний, соціальний і культурний розквіт скіфської спільноти. Саме в цей час споруджуються найкрупніші скіфські кургани Олександропольський, Чортотлик, Огуз, Козел, Гайманова та Товста могили, Мелітопольський, Братолюбівський та інші, що дали світу знахідки коштовностей, які супроводжували царів у потойбічний світ. На виставці серед сотень пам'яток прикладного мистецтва є справжні шедеври: це золота чаша-фіала з розкопок 1990 року Братолюбівського кургану на Херсонщині, із зображенням голів коней; так зване «культове навершя», яке, можливо, використовувалось для зберігання скальпів; фалари (круглі бляхи кінської вузди) із зображенням молодого Геракла (курган «Бабина могила» Апостолівського району Дніпропетровської області, розкопки Б.М. Мозолевого). На виставці також експонуються цінні предмети з кістки з кургану Близняк-2, що був розкопаний на околиці Дніпропетровська Володимиром Ромашкою, археологом, доцентом Дніпропетровського національного університету у 2007 р. Привертають увагу і золоті прикраси з різних скіфських поховань на Дніпропетровщині, знайдені дніпропетровськими археологами у різні часи і передані до фондів нашого музею.

Чекаємо всіх небайдужих до милого краю в нашому музеї.

Валентина БЕКЕТОВА,
заступник директора музею
з наукової роботи,
кандидат історичних наук.

ТОП 10 КНИГ, ЯКІ КОРИСТУЮТЬСЯ ЗАРАЗ ПОПИТОМ В СУЧАСНИХ УКРАЇНЦІВ

1. «50 відтінків сірого», Е. Л. Джеймс

Роман розповідає про складні стосунки підприємця Крістіана та студентки Анастейши. Книга, яка має велику кількість еротичних сцен, одразу ж стала бестселером.

2. «Шантарам: Роман», Грегори Девід Робертс

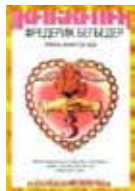

Автобіографічна історія австралійського грабіжника, що втік із в'язниці і кілька років прожив в Індії. Книга тримається в списках бестселерів протягом останніх двох років.

3. «На 50 відтінків темніше», Е. Л. Джеймс

У другій частині еротичної трилогії «П'ятдесят відтінків» автор розповідає про стосунки все тих же героїв. Але цього разу відвертих сцен у романі менше, а романтики і емоцій – більше.

4. «Кохання живе три роки», Фредерік Бегбедер

Роман-роздум про те, чому кохання не переживає трирічну річницю, Бегбедер написав багато років тому. Однак минулого року книга повернулася в списки бестселерів – в основному завдяки нещодавній екранізації.

5. «Подібно до ріки», Пауло Коельо

Письменник вкотре викладає свою популярну філософію, в якій буддизм змішаний з християнством. Цього разу – у вигляді сотні з гаком коротких новел, що нагадують притчі.

6. «Стів Джобс», Уолтер Айзексон

Біографія Стіва Джобса, бесіди з ним, його родичами, колегами та суперниками.

7. «Залишинець. Чорний ворон», Василь Шкляр

Історичний роман про боротьбу українських повстанців проти окупаційної влади в 1920-х роках Василь Шкляр писав цілих 13

років. Після всіх перевидань сумарний наклад книги склав 50000 примірників, а сам роман уже другий рік тримається в списку вітчизняних бестселерів.

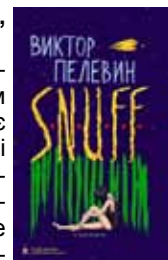
8. «Біті є. Книга 2. Макс», Люко Дашвар

У трилогії «Біті є» письменниця розповідає про складнощі кохання. Сюжет другої книги обертається навколо теми хворобливого розриву стосунків, який довелося пережити головному героєві.

9. «S.N.U.F.F.», Віктор Пелевін

Останній з написаних Пелевіним романів розповідає про кохання людини і робота. Дія розгортається в постапокаліптичному світі, проте книга наповнена сатирою, в тому числі і політичною.

10. «Дій! 10 заповідей успіху», Іцхак Пінтосевич

Книга-тренінг, в якій автор виклав основні правила, дотримуючись яких можна досягти небувалих висот.

Леви в клітці

Досвід репресій проти українців у ХХ столітті містить чимало прикладів стійкості та незламності під час перебування у в'язницях і таборах, активного й пасивного опору за ґратами. Одним із найбільших виявів опірності окупаційним і тоталітарним режимам у середині минулого століття стала підпільна боротьба членів ОУН за відновлення незалежності України. Українські націоналісти не тільки жертвували своїм життям заради вищої мети, а й виявляли неймовірну витривалість під час перебування у місцях позбавлення волі, куди репресивні апарати окупаційних режимів не раз їх запроторювали.

ТАНЕЦЬ ПОЛІЦІЙНОГО ЧОБОТА

У міжвоєнний період оунівці потрапили під жорсткий репресивний тиск Польщі, керівництво якої тяжіло до спазматичного авторитаризму та ополчення національних меншин. Українські патріоти стали частими гостями польських місць позбавлення волі. Лише за 1931–1933 роки члени ОУН дістали чотири смертні вирокі, тринадцять довічних ув'язнень і понад тисячу років тюрми в загальному підрахунку. Більшість з них сиділи у львівських «Бригідках», «Вронках» біля Познані, концтаборі «Берега Картузька».

Умови у польських тюрмах були нестерпними. Член Крайової езекутиви ОУН на західноукраїнських землях Ярослав Стецько, який у 1936-му був засуджений до п'яти років ув'язнення у справі вбивства польського міністра внутрішніх справ Бронеслава Перацького, пригадував: «Сонце, як здавалось, взагалі щезло, бо ми ніколи його не бачили, а з вікон наших камер пробивалися надвір тільки випари людських тіл. Камери ніколи не провітрювали – неймовірний бруд і сморід. З наших сінників, наповнених вже зігнилою соломомою, виповзали блощиці й обліплювали долівку й стіни. Не раз, коли стражники не бачили, ми згортали їх докупи і палили папером... Повітря жажливе, особливо влітку. Фізіологічні потреби в'язні мусіли полагоджувати тут же, в камері, до

Оунівці в польських тюрмах виявляли надзвичайну стійкість та згуртованість і водночас не марнували часу: активно вивчали іноземні мови, читали літературу, писали вірші, грали фокстрот.

звичайної бляшаної «польської параші», якої ніколи не дезинфікували, а тільки щодня два рази випорожнювали... Не раз у камері була така задуха, що ми зливали себе водою, рятуючись від втрати притомності».

З арештованими польська адміністрація та охорона не надто панькалася. З перших годин «цувакса» (див. словник) жорстоко били, вимагаючи зізнань. Була поширена практика «стійок», коли підозрюваний стояв довгий час обличчям до стіни, закутий у кайдани, а вартові поліцаї змінювалися кожні три-чотири години. Найміцніші в'язні витримували без сну, води та їжі кілька діб. Потім непритомніли, їх відливали водою і били повторно. «Стойок» могло бути кілька.

ПРОВІДНІ НАЦІОНАЛІСТИ НЕ СОРОМИЛИСЯ ПРОМОВЛЯТИ НАВКОЛІШКАХ ВЕЧІРНЮ МОЛИТВУ, АЛЕ НІКОЛИ НЕ ХОДИЛИ НА СПОВІДЬ ДО ПОЛЬСЬКОГО СВЯЩЕНИКА

За найменшу провину на голови та спину арештованих опускалася караюча рука польської поліції. Поліцаї часто били доти, доки самі не втомлювались. У «Березі Картузькій» вночі ніколи не гасло світло, а в'язнів карали навіть за з'їдену моркву чи розмову пошепки. Наприклад, 14 серпня 1935 року Володимира Гоцького посадили в карцер з обмеженням у їжі на сім днів за те, що «провадив заборонені розмови з арештованими і викликав у них сміх».

Годували українських політичних в'язнів у польських тюрмах абияк.

На сніданок вони отримували четвертину хліба і горня «журеку» – напою, що віддалено нагадував каву. Оунівці з огидою називали його «люрою». На обід і вечерю – «борщ» (гарячу воду з картоплею і буряком) або «дубівку» (гнилу картоплю або кашу). Голод був постійним їхнім супутником.

Для власної втіхи поліцаї придумували різноманітні розваги, насміхаючись над в'язнями. Особливо популярними були такі методи відвертого знущання, як «качачий хід» (у присіді потрібно було взятися руками за п'яти і так пересуватися), «жабка» (ноги зігнуті, руки перед собою, стрибати якнайдалі, не розгинаючи колін), «індійський танець» (в'язні по двоє тримали один одного правою рукою за зігнуту ліву ногу, а лівою за ший, далі підсакавали, обертаючись навколо своєї осі, доки не падали з ніг), «живий Будда» (арештований у присіді підносив руки вгору, тримаючи щось важке, аж доки не падав у «нірвану», знепритомнівши).

Арештованих також залучали до найважчих фізичних робіт: облаштування доріг, видобутку каміння тощо.

ЗГУРТОВАНІСТЬ І ВЗАЄМОДОПОМОГА

Жахливі умови в місцях позбавлення волі мали фізично та морально зламати людину. Але замість покірної долі слухняних овецьок націоналісти обрали жорстку тактику протидії та контрнаступу. Оунівці приносили із собою в тюрми внутрішню згуртованість та ієрархію організації.

З інших видань

Передусім встановлювався зв'язок між усіма політичними арештантами й обирався провід. У різні роки та в різних тюрмах на чолі націоналістів стояли Роман Шухевич, Дмитро Грицай, Володимир Янів, Зенон Коссак, Микола Арсенич, Іван Климів. Ярослав Стецько, керуючи націоналістами у львівській «Бригідки» в'язниці, ініціював видання тюрмного часопису «Непоборні», що виходив двічі на місяць на 50 сторінках. Його писали від руки, на цигарковому папері, вміщуючи ідеологічні статті, інструкції, огляд преси.

В'язнів максимально обмежували у спілкуванні між собою, проте оунівцям вдавалося таємно налагодити контакти. Найпопулярнішим за разом були «гриси», які всіма можливими і неможливими способами переносили з камери в камеру.

Їх передавали за допомогою «голоты», яку закидали на мітлу, виставлену з вікна іншої «келії». Вони поширювалися в каплиці, на прогулянках, під час відвідин родичів. Буденною справою була комунікація через вистукування простої в'язничної абетки.

Взаємодопомога під час перебування в тюрмі виявлялася, зокрема, у тому, що кожен, одержавши харчовий пакунок чи щось інше від родини або знайомих, ділився порівну з іншими.

У приватній власності був лише одяг. Таким чином, кожен політв'язень, навіть той, який нічого не одержував, діставав рівну пайку. Націоналісти не приймали до такої «господарської комуні» інших арештантів. Вони могли з ними поділитися харчами, але «посполиті» не могли віддати своїх пакунків для загалу. Для допомоги друзям, які опинились у карцерах, була спеціальна посада – референт суспільної опіки. Він мав найшвидше з'їсти свою пайку, щоб потім у тарілку зібрати по двітри ложки «дубівки» для покараних.

При цьому націоналісти нерідко навіть глузували зі своїх кривдників. Один із польських ендеків, дивуючись стійкості членів ОУН, написав у листівці: «Оунівці! Ви є нашими ворогами, але я вас шаную і подивляю!»

АКАДЕМІЯ ЗА ҐРАТАМИ

Та, перебуваючи в тюрмах, українські підпільники не марнували часу: організували навчальні курси та культурні заходи. Зокрема, активно вивчали іноземні мови, математику, філософію, поезію тощо. Богдан Казанівський пригадує, як оу-

нівці вчили французьку, отримуючи матеріал та здаючи домашні завдання під час тюрмних прогулянок. У «Березі Картузькій» були курси з «історії філософії», «комунізму в теорії й практиці», «історії УВО», «як поводитися під час слідства».

Під суворою забороною був спів українських пісень. Але під час святкування національних річниць (Листопадовий чин 1 листопада, свято Зброї 31 серпня) організовувалися тихі «концерти», виголошувалися доповіді, спогади учасників визвольних змагань.

Українці знаходили час на молитву і творчість. Провідні націоналісти не соромилися промовляти навколішках вечірню молитву, але ніколи не ходили на сповідь до польського священника. Політв'язні сповідались у свого духівника отця Йосифа Кладочного лише тричі на рік. Тюрмна адміністрація дозволяла арештованим причащатися тільки крізь ґрати. Священик рішуче виступив проти цього припису, який згодом був скасований не тільки для українців, а й для всіх в'язнів. Сповідь була одним із найнадійніших способів утримувати зв'язок «зі світом».

Оунівці в тюрмах писали чимало ідеологічних, художніх і музичних творів. «44 заповіді українського націоналіста» були оформлені у «Вронках», а згодом вписані між рядками на сторінках підручника англійської мови Langenscheidt і так переслані «у світ». Володимир Янів у в'язниці написав збірку поезій «Сонце й ґрати». Роман Минович, студент консерваторії у Празі, створив фокстрот «Маркірант», Дмитро Штикало – «Танго без слів». Ці та інші твори миттєво поширювалися серед українців як у тюрмах, так і на волі.

Перебування українських націоналістів у польських в'язницях у 1930-х роках є яскравим прикладом незламності. Тодішні тюрмні поневіряння та досвід опору системі стали «школою життя» для багатьох українських політв'язнів. Каральні заходи польської державної машини не мали успіху. Знання та організованість, що були накопичені до початку Другої світової війни, стали однією з важливих передумов діяльності УПА. Тяглість традиції української непокори простежується також в організації найбільших повстань у радянських таборах, зокрема Норильському та Кенгірському, які розпочали демонтаж ГУЛАГу.

Журнал «Український тижень», №10 (278) від 6 березня, (м. Київ)

«БОРИСТЕН» І КОНКУРС ОЛЕНИ ТЕЛІГИ

У 2013 році вшануємо 71-у річницю від дня розстрілу фашистами в Бабиному Яру відомої української поетеси Олени Теліги та її соратників – українських патріотів. Героїчне життя полум'яної революционерки, поета, жінки – ціла епоха українського визвольного руху. «З'явилася вона, спалахнула і згоріла на тяжкій та сірім, потім криваво-червонім небі війни й революції, неначе блискуча зірка, лишаючи, хоч згасла фізично, яскраве по собі світло, яке палахкотитиме нащадкам» (Д. Донцов).

Всеукраїнське жіноче товариство імені Олени Теліги є одним з небагатьох громадських об'єднань, яке довгі роки працює над вихованням почуттів любові до Батьківщини, українських звичаїв, мови, історії та культури серед творчої молоді нашої держави. Ось вже більше п'ятнадцяти років поспіль організація проводить Всеукраїнський літературно-мистецький конкурс на краще виконання творів Олени Теліги, який щороку збирає в масштабах України не менш як дві-три тисячі зацікавлених учасників.

23-го березня в приміщенні Дніпропетровської обласної бібліотеки імені М. Светлова відбувся відбірковий тур конкурсу для визначення переможців для участі в загальноукраїнських мистецьких змаганнях. Для проведення цього патріотичного заходу його головні організатори запросили взяти участь і редакцію журналу «Бористен». Так, зокрема для відзначення переможців відбіркового туру були підготовлені подарункові набори числа нашого щомісячника, а шеф-редактор видання письменник Фідель Сухоніс став членом авторитетного журі до складу якого увійшли громадські діячі, освітяни, представники мистецьких установ. Змагальна імпреза продемонструвала наявність молодого покоління, яке щиро вболіває за збереження культурних цінностей українського народу, а водночас є модерним, таким, що знає ціну демократичним завоюванням України.

Відбіркові виступи проходили в чотирьох номінаціях «Учні загальноосвітніх закладів», «Студенти вищих навчальних закладів», «Професійна молодь» та «Творча молодь з числа студентів». Тепер на переможців згаданих номінацій чекають виступи в Києві у Всеукраїнському літературно-мистецькому конкурсі на краще виконання творів Олени Теліги.

Влас. інформ.

На фото: Робочий момент змагальної імпрези.

УДК 821.161. 2-14.09

Світлана КОЧЕРГА (м. Ялта)

ВАЛЕНРОДІВСЬКІ МОТИВИ ТА КОДИ У ДРАМАТУРГІЇ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Анотація. У статті аналізуються особливості художньої трансформації явища „валенродизм” на прикладі „драм ідей” Лесі Українки „Кассандра”, „Бояриня”, „Адвокат Мартіан”, „Орґія” у контексті традицій польської літератури. З’ясовуються причини та мета вибору валенродівського шляху опору героями творів Лесі Українки. Доцільність стратегії валенродизму трактується як відкрите питання у творчості письменниці.

Ключові слова: валенродизм, модус, колоніалізм, гра, семіологія.

Концепт „валенродизм”, що виник від прізвища персонажа однойменного відомого твору польської літератури, з часом поширився на загальний досвід боротьби за національне визволення. Після публікації романтичної поеми Адам Міцкевича „Конрад Валенрод” у Польщі (1830) розпочалась бурхлива полеміка навколо ідеї „подвійної гри з тираном”. Одні вважали поему патріотичним твором, інші ж вбачали в ній виправдання колабораціонізму. Багато хто дорікав Міцкевичу за популяризацію зради, і навіть сам автор дійшов висновку, що поема не сприяла утвердженню духу свободи художнім словом. Після резонансних польських повстань (1830, 1863) у Росії почав укорінюватись стереотип поляка-зрадника, і таке трактування польської ментальності знайшло прибічників навіть у колі впливових літераторів.

Рішуче засудив за валенродівський мотив Адама Міцкевича І. Франко. У статті „Поет зради”, спираючись на авторитет Г. Брандеса, він висловлює думку, що вдаватись до „глюрифікації зради і підступної несподіваності” є негідним для великого письменника, „в якому поляки бачать втілення народного генія чи апостола найчистішого гуманізму” [7, с. 67]. Однак свої аргументи мали і захисники Адама Міцкевича, які донині виправдовують валенродизм як зраду формальну, за якою стоїть готовність до загиби служити інтересам свого народу. Слушними видаються аргументи, які наводить дослідник С. Кость, стверджуючи, що І. Франко „не мав рації, критикуючи А. Міцкевича і заперечуючи „валенродизм” [3, 55]. У свою чергу Г. Грабович, вважаючи концепцію зради у статті Франка непереконливою, зазначає, услід за М. Конопницькою, що „Конрад Валенрод” „є не апотеозом, а трагедією зради”.

Валенродизм – це передусім таємна боротьба з ворогом Батьків-

щини, демонстративна співпраця з ним задля переможного нападу в очікуваний історичний момент, вміння аскетично пожертвувати особистими інтересами задля інтересів національної спільноти, а відтак „вчинки Валленрода є зрадницькими тільки у сприйнятті тієї структури, до якої він належить ..., а не в плані іманентному, абсолютному” [1, с. 114]. Недарма міцкевичів Валенрод наприкінці поеми почувается величиму героєм-трікстером, навіть перед смертю порівнює себе з Самсоном, біблійним суддею, який вщент зруйнував язичницьку споруду, під уламками якої загинули сотні зібраних філістимлян. Вчинок Валленрода у ситуації безсилля перед потужним ворогом для кількох поколінь польської (і не тільки польської) молоді виявився своєрідним профілактичним щепленням. За висловом Р. Іваничука, валенродизм – це нешляхетний шлях, але шлях чесний.

До палких поціновувачів „Конрада Валенрода” слід віднести В. Ходасевича, який вважав, що жоден твір світової літератури не може зрівнятися з поемою Адама Міцкевича за складністю. Ходасевича обурювало, що „Конрада Валенрода” зневажливо називали „посібником для конспірації”. Але варто додати, що для обох цих письменників Польща була духовною батьківщиною. Саме тому В. Ходасевич з таким пієтетом ставився до класика польської літератури: „Я ніколи не бачив ні Міцкевича, ні Польщі. Їх так само не можна побачити, як Бога, але вони там, де Бог...” [6, с. 309].

Хоча судження про моральний вибір героя Міцкевича неоднозначні, слід погодитись з усталеною думкою, що „Конрад Валенрод” – драматична історія людського серця у лабіринтах містичних зв’язків між історією і національною свободою, що має безліч геокультурних варіантів. І. Моторнюк, зокрема, довів актуальність „новітніх валенродів” радянського зразка, закумулювавши у цьому понятті нові відтінки значень, відмінні від класичного канону валенродизму [4].

Можна з певністю стверджувати, що Леся Українка цінувала майстер-

ність автора „Конрада Валенрода”, що підтверджує переклад фрагменту цього твору, залишений в спадщині письменниці. У творах письменниці спостерігаємо неодноразове звертання до мотиву, суголосного міцкевичівському валенродизму. Міцкевичу є болісним і невідступним для української історії, ментальності та національної самоідентифікації. Віковічна потреба здійснювати екзистенційний вибір в оточенні значно сильніших сусідів призвів до маркування іміджу малоросів як зрадницького, що особливо активно нав’язувався російськими державниками та церквою. Здебільшого Леся Українка намагалася дати приклад, гідні захоплення, культивувала чесноту незрадливості, честі, таким чином „розпрямлюючи” феномен гідності та самооцінки українців. Наскрізне фокусування на культурному поневоленні в творчості Лесі Українки висвітлювалось численними дослідниками, серед яких варто виділити засадничу цінність концептуальних поглядів Л. Демської-Будзулак, О. Забужко, Л. Масенко, Т. Мейзерської, М. Моклиці, Я. Поліщука, О. Турган та ін. В останні роки плідними стали спроби аналізу текстів Лесі Українки з погляду постколоніальної критики, що простежується в ряді статей, як от: „Неволя як тема і як проблема у творчості Лесі Українки” Р. Тхорук, „Проблеми культурного колоніалізму в драматичній поемі Лесі Українки „Орґія” І. Руснак, „Постколоніальне прочитання драматичної поеми „Бояриня” Лесі Українки” О. Юрчук тощо.

Завдання цієї статті – розглянути основні модуси валенродівської подвійної гри в драматургії письменниці. Прикладом архетипного валенродівського вчинку можна вважати підступність Сінона, ім’я якого навки вписано у міфи з троянського циклу. Еллінському розвідникові Сінону вдається переконати троянців, що призначення подарованого ахейцями коня – уласкавити Афіну Палладу. Але, коли місто поринуло в сон, він випускає з дерев’яної споруди грецьких вояків. У драматичній поемі Лесі Українки „Кассандра” канва міфу збережена, але самопрезента-

ція Сінона повністю змінюється. Він не розповідає версію, придуману його родичем Одисеєм; для міцнішого зв'язку сюжетних ліній Леся Українка вкладає в його уста оповідь, яка безпосередньо стосувалась Кассандри.

На суді у троянців Сінон робить наголос на своєму походженні, підкреслюючи, що „правний син Еллади / без рідної стихії жити не може, / а хоч би й міг – не хоче” [5, с. 71]. Проявлена національна свідомість та волелюбна ментальність викликає повагу з боку Кассандри, хоч її внутрішнє „Я” споглядає видіння гієн на руїнах Трої. Інтуїція виразно підказує Кассандрі небезпеку, адже гієна з давніх-давен символізує безіменний порок, нечистоту, непостійність, двоєдушність. У новій літературі ім'я Сінон взагалі стало символом зради, наприклад, у „Божественній комедії” його поміщають у пекло серед „підробників слів”. Свідки нападу одержимості Кассандри пропонують їй вбити чоловіка-гієну. Але той вдало використовує „легенду” про загибель Долона, очевидцем чого нібито він був. Сінон у своїй „сповіді” створює ліричний самообраз сироти, що пережив глибоке кохання до нареченої Левкотеї, котру змусив покинути. Цим він доторкнувся до незагоєної рани Кассандри, яка добре знала той стан, коли „душа вмирає від тривоги”, бо сама нещодавно пережила абсолютно дзеркальні почуття, проводжаючи фактично на смерть коханого Долона. Сінон позиціонує себе свідком і останнім захисником від „невблаганної Мойри” колишнього нареченого жриці. Імітація шляхетності та вміле маніпулювання жіночими почуттями дозволили Сінонові досягти бажаного звільнення. В трагічну для Трої ніч він спровокує Паріса нагадуванням про „золотокудру дружину” на втечу з довіреного йому посту, а сторожу споює вином, розважає піснею про „тіні героїв”. У профанованій свідомості воєнків ця пісня викликає тваринну жаду до насолоди „тут і тепер”, втішання найпримітивнішими radoщами.

Так підступний і фальшивий Сінон виконує своє завдання, лише згодом всі троянці переконуються, що візії жаху загибелі рідного Іліона Кассандри були правдивими. Серед семіотичних знаків, які розкривають валенродівський обман персонажа, можна назвати і троянського коня. Брехня Сінона – це і є, образно кажучи, троянський кінь, за допомогою якого він перемагає довірливих супротивників. Недарма Евмопп називає Сінона „в брехні могутнім”. Однак, за законами жанру трагедії, цей персонаж навіть не викликає осуду – ні з боку троянців, ні з боку богів, що дає можливість побачити в ньому вічний життєвий типаж, який реалізує себе в псевдології.

Прикладом валенродівських інтенцій служить драма „Бояриня”. На

перших порах Оксана розділяє кредо Степана, який хоче бути корисним співвітчизникам на службі у царя. О. Забужко звертає увагу, що пояснення Степана свого вибору служити в Москві є обґрунтуванням по суті лицарським: „Мотиваційна „матриця”... „зрадника” виглядає геть інакше, ніж те бачилося Т. Шевченкові, О. Лазаревському, а чи й М. Грушевському: перехід на царську службу – то зовсім не зрада української лояльності, а лише здійснений в умовах скрутною політичної констеляції дипломатичний вибір, продиктований якраз міркуваннями морально-релігійного характеру...” [2, 352]. Але Москва знімає ретуш з лицарського позиціонування чоловіка. Врешті, він сам зніме з себе маску, визнавши, що служити не так задля роду вкраїнського, а задля своєї родини, причому основна його функція полягає не в інтелектуальному втручанні на хід історичних подій, а в умінні „гнути спину”.

Здивованому гостеві з України Боярин у такій ролі скидається на пахоля, тобто маленьке хлоп'я, що підкреслює інфантилізм подібної патріотичної стратегії. Масштаб Степанової особистості дозволяв йому бути виключно лише лицарем „малих діл”, в'язнем у „кайданах невидимих”. У шкалі цінностей козацького кодексу найпершими святинями були Бог, козацтво та Батьківщина. Разом з тим слід нагадати про традицію давати присягу королеві-сюзерену, який винагороджував козацьку старшину за вірну військову повинність. В межах цих культивованих чеснот для Степана злочинною є зрада Москві. Натомість для Івана, що репрезентує загальну козацьку свідомість, злочинною є зрада Україні, прислужництво окупантам.

Певна інтенція валенродизму прочитується в поведінці Оксани. Вихована на шляхетних ідеалах, вона не наважується на відстоювання валенродівського оприявлення для Степана у ситуації, що склалась. Тим не менше Степан, який все життя прагнув до чистоти перед Богом, починає усвідомлювати комплекс „Каїнової печаті”. Леся Українка доводить наївність тези про „чистоту” у складних умовах конфронтації поневоленого народу і народу-поневолювача. Врешті саме Оксана, яка виправдовує кров і усвідомлює її необхідність, знаходить певні аргументи на користь валенродизму, проте їх забракло для остаточного екзистенційного вибору форми спротиву.

Валенродівська мотивна лінія простежується в драматичній поемі Лесі Українки „Оргія”, хоч конфлікт тут розгортається передусім у мистецькій площині. За свідченнями К. Квітки, поштовхом для створення цього твору стало ознайомлення письменниці з драматизованою по-

емою З. Красінського „Ірідіон” (1836). Відомий польський поет, що поряд з Г. Гайне належав до лідерів польського романтизму, все життя страждав глибоким внутрішнім розладом, зумовленим суперечністю між особистим і суспільним життям. Палкий поборник національної культури, З. Красінський намагався підняти у своїх творах загальнолюдські проблеми, але у ставленні до Росії він займав непослідовну ворожу позицію, про що, зокрема, свідчить поезія „До москалів”. „Ірідіон” – найбільш цілісний твір у доробку З. Красінського, який в свою чергу навіяний „Конрадом Валленродом” А. Міцкевича. Титульний герой твору – грек, який мстить римлянам, прикидаючись їхнім другом, та здобуває перемогу, хоча містичний суд примушує Ірідіона прожити повторно життя, з любов'ю і стражданням, але без ненависті. Отож З. Красінський у своєму „Ірідіоні” дає власну версію валенродизму, піднявши над ідеєю патріотичною ідеєю християнську.

На відміну від „Кассандри” і „Боярині”, події в „Оргії” не виходять на збройний конфлікт. Передусім письменниця зосереджується на агональному духові елліна, культурі турнірів та змагань. У римлян агон втрачає сакральність і набуває переважно споглядальних особливостей: змагання на очах у публіки проводили переважно раби. Виродження агонального духу – одна з прикмет суспільного коду текстів Лесі Українки. Антиколоніальна спрямованість текстів письменниці зумовлена обраним нею та її однодумцями стратегічним завданням, що полягало у „реставрації так штучно „звихненої” української культурної тожсамості” [2, 279].

В „Оргії” діями митців Федона і Хілона керує бажання слави, особистого успіху, а відтак вони перетворюються на „рабів” з римських розважальних турнірів. У свою чергу Геріса, принаймні на словах відстоює ідею, суть якої – бути корисним для рідної культури, реалізуючись у ворожому середовищі. Погляди жінки-танцівниці справляють враження цілісної концепції конформізму/нонконформізму. Вона пропонує чоловікові здобути славу Корінфу шляхом визнання його культурних здобутків світом.

Імагологічне поняття чужого світу на ту пору зводилось до єдиного авторитету – Риму. Рим же на ту пору користувався правом селекції талантів, примушуючи колонії адаптовуватись до провінційних смаків метрополії, стимулюючи догідливе пристосування митців. Антей розуміє призначення митця-патріота у вірності самобутній традиційній естетиці, яка дозволяє врятувати честь фізично подолати Вітчизни.

Унікальний шанс розпочати шлях до Риму відкривала оргія Мецената. Можна припустити, що Неріса далеко не притримувалась своєї доктрини, а лише змодельювала її для того, щоб змусити Антея вирушити до Мецената або відпустити її. Питання про мистецький валенродизм – одне з найбільш суперечливих та амбівалентних. Чи сприяє визволенню поневоленого народу успіх його представника в культурі поневолювача? Можна навести цілий спектр аргументів на користь полярних по суті тверджень. Однак потенціальне зерно валендористського „профілактичного щеплення”, що заважає остаточній асиміляції, важко заперечити.

Опозиційне протистояння „Греція/Рим” (алегоричне віддзеркалення історичного герцо „Україна/Московія”) у позатекстовій перспективі О. Забужко оцінює оптимістично, зауважуючи: „...Греція-бо таки підкорила Рим культурно після того, як її саму оружно підкорили римські легіони...” [2, с. 355]. Отже, історично Нерісина концепція доцільності поширення національної культури в умовах поневолення знаходить підтвердження. Натомість Антей утримується від спокуси виблискувати перлиною в короні культури ворога. Щоправда, він приймає запрошення на „Оргію”, де йому пропонують в дарунок унікальну коштовну ліру. Співець навіть погоджується зіграти на ній, але загрозливий підтекст антиколоніального змісту вахкічних правдивих гімнів у його виконанні публіка просто проігнорувала, надаючи перевагу тілесній розкутості танцівниці Неріси. Цей епізод варто розглянути в інтертексті бенкету, якому належить важливе місце в поемі А. Міцкевича „Конрад Валенрод”. У польського письменника на бенкеті відбувається турнір пісень, який завершує своєю баладою „Альпухара” головний герой. У цьому виступі Г. Грабович вбачає Валенродову „приховану сповідь, замасковане попередження про його заплановану „зраду” Ордену хрестоносців” [1, с. 112]. Однак Антей не виношує грандіозних бойовничих намірів. Він лише карає за зраду дружину, накладає на себе руки, вважаючи свій вчинок прикладом для друзів-конформістів.

Зразком „тихого”, але не менш трагічного валенродизму в доробку Лесі Українки є драматична поема „Адвокат Мартіан”. Головний герой твору – успішний правник, який змушений приховувати свою сутність, за що навіть в очах близького кола людей отримує репутацію зрадника. Гарячий Ардент, не отримавши очікуваної допомоги у хвилину небезпеки від найближчого батькового друга, кидає в його адресу страшні слова: „Будь проклятий! Пілат!”. Вірний

християнин, в очах непосвячених у стратегічну таємницю, Мартіан дійсно гідний тавра відступника. Однак Леся Українка розкриває нам внутрішній світ героя, який свідомо погоджується на „невтишимий біль”, знецінення імені доброго християнина, щоб насправді зробити якомога більше для послідовників Христа, стати наріжним каменем його церкви.

У своєму професійному самовираженні Мартіан, на відміну від його дітей, не так потерпав від двійництва і потаємності. Він мав можливість чесно виконувати місію адвоката, захищаючи невинних. Безперечно, Мартіан не вкоріювався у елітарні кола, як Конрад Валенрод у ворожі лави, задля їх знищення. Він був серед можновладців-язичників опертям слабких з релігійного гетто, яких самих та їхні ідеї хотіли знищити. Показне невтручання у долю Ардента – це спосіб укріпити довіру до себе в очах недругів, маскуванню, яке діставалось дорогою ціною психологічного самотортурювання.

Трагічність валенродизму Мартіана подвійна, бо зрадником врешті-решт його визнають свої, а ворог залишається переконаним, що адвокат є чесним представником їхнього стану. Особливість такого модусу валенродизму полягає у відсутності романтичного хизування своєю перемогою (або навіть її перспективою). Є гостре розуміння жертв, які вимагає мета перемоги над ворогом, та невідступна певність у правоті своїх вчинків.

Однозначною є рецепція ряду дослідників творчості Лесі Українки, які в особі Мартіана бачать лише своєрідного „адвоката зради”. Інші ж наголошують, що безкомпромісність героя набуває послідовного містичного характеру, позаяк він твердо стояв на позиції, що задля утвердження християнства допустимі великі, антигуманні, якщо поглянути з висоти часу, жертви.

Отже, модус валенродизму проявляється у доробку Лесі Українки різноманітними гранями. Власне, це мотив і код безславної слави. Адже тих, хто став на шлях потаємної боротьби з могутнім ворогом, який впевнений у своєму статусі історичного (узаконеного) верховенства, очікує втрата честі (що є поняттям спектральним), забуття, зневага, звинувачення з обох сторін. Патріотизм, у якому є готовність до втрати честі, вимагає чи не більшої напруги, ніж готовність по-лицарськи положити „душу й тіло”. Але це шлях одиниць, в надскладних обставинах – коли небезпека поневолення та асиміляції набирає катастрофічних форм. Це шлях, на який може наважитись той, хто сповна пізнав (пережив, осмислив) історичну пастку, ідентифікуючи свою спільноту на краю прірви небуття. Аморальність валенродизму є

лише однією стороною медалі, у якій друга – мораль високого гатунку, що дається ціною особистого безслав'я, знівечення власного „Я” вимушеною маскою.

Герої Лесі Українки (за винятком Сінона) переважно роблять валенродівський вибір під тиском обставин. Притаманна їм лицарськість заважає естетичі гри з тиранією, а імітація чужорідного стилю поведінки нерідко завершується для них фіаско. Таким чином творчість Лесі Українки дає підстави зробити висновок, що доцільність валенродівського шляху опору залишався для письменниці відкритим питанням, що не відкидався категорично. В певних ситуаціях він видається історично виправданим, а відтак його інтепретація в художніх текстах потребує подальшого осмислення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Грабович Г. Вождівство і роздвоєння: „валенродизм” Франка // Грабович Г. Тексти і маски. – К.: Критика, 2005. – С. 95–140.
2. Забужко О. Notre Dame d'Ukraine: Українка в конфлікті міфологій / О. Забужко. – К.: Факт, 2007. – 640 с.
3. Кость С. Іван Франко: актуальність і суперечливість генія / Степан Кость // Зб. праць кафедри української преси і Дослідницького центру історії західноукраїнської преси. – 2003. – Вип. 7. – С. 53–57.
4. Моторнюк І. Новітній валенродизм: що це таке / І. Моторнюк // Слово і час. – 2004. – № 12. – С. 27–35.
5. Українка Леся. Драматичні твори / Леся Українка // Збір. творів: у 12 т. – К.: Наукова думка, 1976. – Т. 4. – 352 с.
6. Ходасевич В.Ф. К столетию „Пана Тадеуша” // В.Ф. Ходасевич. Собр. сочинений: В 4 т. – М.: Согласие, 1996. – Т. 2. – С. 309–310.
7. Franko Iwan. O literaturze polskiej: wyboru dokonał i opracował M. Kuplowski / Iwan Franko. – Krakow: Wydawnictwo Literackie, 1979. – 302 s.
8. Світлана Олексіївна Кочерга – доктор філологічних наук, заслужений працівник культури АР Крим, член Національної спілки письменників України, кавалер Ордену княгині Ольги. Стояла біля витоків Музею Лесі Українки в Ялті та першої української школи на Південному узбережжі Криму. Нині очолює кафедру української філології та методики викладання РВНЗ «Кримський гуманітарний університет» (м. Ялта), де останніми роками відбувається інтенсивне становлення кримської школи лесезнавства. Автор наукових видань «Листи так довго йдуть... Знадоба архіву в Слов'янській бібліотеці у Празі» (2003), «Культурософія Лесі Українки» (2010), «Genius loci. Словник топосфери текстів Лесі Українки» (2012) та ін.

• До чергової річниці великого Кобзаря

Любов ВАСИЛІВ-БАЗЮК, магістер бібліотекарства, (Торонто, Канада)

Поема-містерія “Великий Льох” Тараса Шевченка та Українська держава

Настає місяць березень, у якому ми святкуємо день народження нашого великого генія, пророка України, улюбленого і шанованого поета Тараса Шевченка. Величю святкуємо, влаштуємо в його честь академії, літературні вечори, перечитуємо “Кобзар”, передумуємо, заглиблюємося і шукаємо відповіді на різні національні питання, які не тільки для нас, а також і для Т. Шевченка були неймовірно важливими.

Поема-містерія “Великий Льох” написана під впливом історичних подій в Україні протягом майже трьох століть, наслідки яких прийшлося пережити нашому генію. І сьогодні “Великий Льох” не перестає мати велике політичне значення своїм змістом, ідеологією та принципами, які поет, незважаючи на переслідування і заборону, не боявся висловлювати письмово та усно як член Кирило-Методіївського Братства.

Поема-містерія “Великий Льох” вважалася знавцями творчості Т. Шевченка політично дуже важливою та потрібною. Вона була написана в Україні перед засланням Шевченка і відзеркалювала політичні погляди на реальні відносини між Росією, Польщею та Україною. І до сьогодні ці погляди є актуальними, які в абстрактний спосіб звертають увагу на національний характер української людини, цілої спільноти, що тепер зорганізована в Самостійну Українську Державу із політичним представництвом.

Тарас Шевченко творячи “Великий Льох”, вибрав поетичний жанр поеми-містерії, який за часів поета був поширений у Західній Європі під впливом німецького філософа Шеллінга. Шеллінг писав про народження і страждання Ісуса Христа, а поневолені народи тієї доби переносили концепт про народження месії на провідника нації.

Цю тему про народження месії розвинув наш поет у поеми-містерії “Великий Льох” також як спасителя України. Побудував цей твір у трьох планах: дія починається на небі (перший план), поява душ у ви-

гляді трьох пташок і трьох злих ворон (другий план) та розмова трьох лірників в очікуванні розкопування “Великого Льоха” (третій план). Головним моментом у розвитку теми поеми-містерії є народження національного месії-визволителя – “другого Гонти.”

Поет змальовує це народження визволителя-месії України серед найбільш ворожих сил – трьох ворон, які вирішили його знищити. Поет представляє “ворон” – як великих ворогів України. Перша ворона – це свої перевертні, друга – це Польща, а третя – Росія.

У поеми-містерії також центральною темою є бажання Росії розкопати “Великий Льох” гетьмана Богдана Хмельницького. Це має статися тоді, коли Росія доведе Україну до найстрашнішої руїни після розкопування усіх козацьких могил та малих льохів із майна гетьмана. На це дивляться три лірники та говорять між собою, що вже все вивезли, козацькі могили розриті, малі льохи гетьмана розкопані, а тепер шукають у Суботіві за “Великим Льохом.” Українські перевертні допомагають москалям в Україні господарювати, все забирати та із матері знімати “полатану сорочку.” Тільки тоді, коли настане найбільша руїна України, народиться провідник-месія, що підніме знедолений народ проти ворогів та поведе до світлого майбутнього.

У поеми-містерії поет під багатством мав на увазі тільки духовні скарби нації: національний патріотизм, моральну і фізичну невмирущість, легендарну віру в перемогу, гордість із приналежності до українського народу та великого почуття релігійності. Ці духовні скарби поет уважав найбільш важливими рушійними силами, під впливом яких Україна може існувати, зміцнювати та підносити українську духовність і творити державу, де життя кожної людини було б справедливим, тому і написав: “Обніміте ж, брати мої, найменшого брата.”

Поема-містерія починається від того: як три душі у вигляді пташечок летіли через Суботове (хутір гетьмана Богдана Хмельницького) та сіли на похиленому хресті старої церкви. Між собою так говорив: “Бог простить – ми тепер душі, а не події!” Вони також нетерпляче чекали, як будуть розкопувати “Великий Льох”, бо лише тоді за Божими вказівками св. Петро пустить їх до раю.

Три душі символізують три найтрагічніші доби в історії України, коли українська провідна інтелігенція переходила добровільно на службу до Москви, зраджувала свій народ і привела Україну до занепаду. Перша доба і перша душа за часів гетьмана Б. Хмельницького, молода дівчина Пріся, яка мала стати дружиною гетьманом, вчинила великий гріх. Не знала, як переходила дорогу з повними відрами води, що гетьман України їде із старшиною до Переяслава присягати московському цареві. За народним віруванням, побажала їм щастя – та тяжко згрішила!

Друга душа також покутувала, хоч сама дівчиною важко пережила другу історичну трагедію України за часів гетьмана Івана Мазепи та війни з московським царем Петром Першим. Вона пережила зруйнування і спалення Батурина, вбивство матері і сестри та усіх людей у Батурині, крім неї та старенької бабусі ніхто не залишився живим. Пережила солдатське знуцання над нею, поки не сховалась на пожарищі. Петро Перший, жорстокий кат України, вертаючись з-під Полтави через Батурин, побачив, як вона несла воду, і наказав їй напоїти коня. Вона напоїла, але не знала, що тяжко згрішила, бо “ворогові та катові України напоїла коня.” Вернувшись до погорлої хати, впала та померла...

Третя душа – із третьої трагічної доби історії України, коли цариця Катерина Друга, яка зруйнувала Запорізьку Січ, плила Дніпром

оглядати Україну (так звані села Потьомкіна, які він наспіх побудував). Людей зганяли її вітати, а вона здалека, на руках у матері плакала. Щоб заспокоїти, їй показали золотом прикрашену царську галеру, яка плила по Дніпрі, а на ній сиділа цариця Катерина. Вона із дива всміхнулася і померла, а разом із нею і її матір. Вона досі карається тому, що не знала, що та цариця - "лютий ворог України", а вона до неї усміхнулася.

Всі гріхи трьох душ міцно пов'язані з нашою історією. Всі вони згрішили: одна бажала щастя у Переяславському договорі, друга напоїла коня катові України - московському цареві Петрові, а третя усміхнулася до жорстокої, аморальної цариці Катерини, яка зруйнувала Січ та заселила наші найкращі землі своїми земляками німцями. Всі три мусять спокутувати свої гріхи, а це станеться тільки тоді, коли розкопають "Великий Лях". Хоч коли москалі розкопають, то це буде їм на шкоду. При тому настануть великі переслідування та знущання в Україні, які викличуть великий національний спротив, і серед синів України з'явиться той, хто силою волі поведе свій народ на ворога. Автор передбачає, що народиться "Новий Месія" - подібний до Гонти, що буде "катів катувати - Україну визволяти."

Тарас Шевченко вірив, що в кожному народі все залежить від провідних людей і від того, як вони поставляться до своєї нації в різних важких історичних моментах. Від їх постави залежить доля України, і їм за те буде прислужувати Божа ласка.

Автор розвиває принцип добра і зла, злої волі в національних обов'язках та байдужість, яка веде до зради. Не тільки Тарас Шевченко задумувався над цією проблемою, а також Іван Франко у творі "Мойсей", коли він потрапив у зневіру, подібно як гетьман Богдан Хмельницький перед Переяславською угодою. У поглядах автора ціла нація несе відповідальність за дії провлад, бо увесь народ вибирає той провід, який може повести всіх у неволю, приниження та сором.

Зло в Україні автор втілює у три ворони. Ці ворони оповідали собі про все зло, яке вони вчинили. Їх запросила українська ворона подивитися, як будуть розкопувати "Великий Лях", та очікувати велику містерію - народження близнюків. Один з них має стати "Месією Українського Народу." Тому три злі ворони раділись, як його знищити. Все зло мало перейти на другого близнюка - Івана. Він,

як виросте, то буде "катам помагати - бо це вже наш!" Цим висловом автор хоче показати, що одночасно в українській нації зроджуються, живуть і проявляються дві духовні сили, фізично споріднені (близнята), але протилежні за вдачами, які можна окреслити так: одні як "визвольницькі - будуючі", а другі як "рабські - руйнуючі." Автор вважає, що в цих двох конфліктах духовних сил і твориться гірка доля України.

Перед містичним народженням близнят над "Києвом мітла простяглася і над Дніпром і Тясмином - земля втряслася." Чи чуєте? Застогнала гора над Чигирином. О!... Сміється і ридає уся Україна, то близнята народились... А ці три злі ворони: українська, польська і московська - це ворог свій і чужий, який роздумує, як знищити українського месію, спасителя-визволителя та не допустити його до влади.

Московська ворона пропонує: "Я золотом розтопленим заллю єму очі." На це українська ворона відповідає: "А він клятий недолюдок золота не схоче..." Польська ворона додає: "А я зберу з всього світа всі зла і всі муки!"

Цим автор показує, що планували наші сусіди і які засоби приготували, щоб не допустити до виховання нового месію, який поведе за собою увесь народ.

Автор виводить українську ворону, щоб показати вдачу раб'яничара та політичного зрадника, а вона таке кричить: "Ні, сестриці, не так треба: поки сліпі люди, треба його поховати, а то лихо буде!... Ті темні сили, що працювали і працюють над знищенням Української держави, і досі існують, а українська ворона приспіває: "Попливе наш Іван, по Дніпру у Лиман... з Кумою!" Польська ворона кричить: "Побіжить наш Ярчук (народжений весною - ярий)... В ірії їсти гадюк... Зо мною!" Московська ворона не відступає від погроз: "Как хвачу, да помчу, в самий ад полечу... Стрелою!"

Цими наведеними рядками Тарас Шевченко показав, що чекає кожного українського визволителя. Він пророкує, що поки ворони будуть літати над "Великим Ляхом", то правдивий український провідник - визволитель, господар, месія народу буде перебувати незнаним у глибині душ української нації, бо над його долею завжди буде панувати зрада, небезбека та вбивство.

Автор стверджує, що тільки тоді, коли історія України буде справедливо оцінена, буде признане сусідами право на всі землі, на самостійне життя без ніяких "але", Українська держава почне творчо

розквітати. Правда переможе, і тільки тоді прийде "Апостол правди і науки." До того ж часу - ми несемо наслідки більше як 350 років Переяславської угоди. Хоч є багато тих, які оплакують долю України та розуміють причини, але бракує нового месію, що відважно виступить в обороні мовної, психологічної, культурної, мистецької, політичної, економічної та релігійної самостійності.

Тарас Шевченко на кінець у "Великому Ляху" кидає запитання: "Чи може провідник нації бути приятелем ворога?" Звертаючись до гетьмана: "Отаке - то, Зіновію (Богдане), Олексієві друже. Ти все отдав приятелям. А їм і байдуже!"

Автор стверджує, що гетьман Богдан Хмельницький "занепасти в еси вбогу сироту Україну!" Також вказує нам, що чужі люди сміються, але обороняє нашу гідність, кажучи: "Не смійтеся, чужі люди! Церква - домовина розвалиться... і з-під неї встане Україна..." (така, про яку він навчав своїми творами).

Тарас Шевченко ніколи не втрачав віри і надії, що Українська держава з українською духовністю відродиться, залишаючи нам великий "Заповіт", а ми, вихованці на його втворах, несемо у життя його погляди, науку та працюємо над виконанням його заповіту і ніколи його не забудемо!

***

На маргінесі: Щоб краще зрозуміти московську політику в часах, коли творив Тарас Шевченко, то за доктором Леонідом Білецьким, подам таке, що московський історик М. Погодін, виправдовував дії Росії у своїх "Історических афоризмах" 1827 р. і таке писав: "Народи вступають в брак (беруть шлюб) между собою, как лица." Український яничар О. Корсун у "Альманахові Сніг" у 1841 році писав, що Україна є "безпомічна жінка і не може існувати сама по собі, потребує сильного мужа, який би нею заопікувався, і таким тільки може бути московський цар." Тому Тарас Шевченко дав відповідь у своїх творах: "Наймичка", "Катерина" та "Осика."

Використовувала думки мого шанованого викладача української літератури проф. др. Леоніда Білецького з гімназії (табір емігрантів у Новому Ульмі, Німеччина), також друковані статті в "Кобзарі", том 2, видання "Тризуб", 1952, Вінніпег, Канада.

ДО ШЕВЧЕНКОВИХ ДНІВ

Оксана МАКОВЕЦЬ, поетеса.
(Вірджінія, США)
Член Національної
Спілки Письменників України.

ЧИТАЮ КОБЗАРЯ

Вкотре читаю слово Кобзаря,
З ним разом – тужу, і радію, й плачу.
Хоч це бувальщина минулих днів,-
Чомусь усе теперішнє в нім бачу.

Знову цитую золоті рядки
Про Україну, як святу молитву.
Не меркнуть через роки і віки
Слова Шевченкового Заповіту.

РОЗДУМИ ПРО ЕМІГРАНТІВ

Може статися й так,
Як бувало не раз:
Земля Вашингтона...
Перестане нам бути чужою.
Не забудьмо свій рід,
Пам'ятаймо, що каже
Великий Шевченко Тарас,
І ніколи не станьмо ганьбою!

Мої тихі молитви й думки
Невгомонні всякчас.
В Бога ласки прошу,
Та надіюсь на власні я сили.
Ще молюсь, щоб нарешті настали
На мойй Україні, часливі часи,
Щоб сини її й дочка
В далекі світи не ходили.

Щоб прекрасні таланти,
Котрими з віків сивини
Багатою є Україна,-
Рідна земля прадідівська,
Могли вільно зростати,
Черпати снагу із джерельних глибин
Для науки, культури і щастя,
На гордість і славу українцям.

І хоч станеться те, що було вже не раз:
І земля Вашингтона не буде чужою...
Не забудьмо свій рід, пам'ятаймо,
Що вчив нас Великий Шевченко Тарас,
І ніколи, ніде і нізащо не станьмо
ганьбою!

ПАМ'ЯТЬ

Колись приходили ми з дідом
до Шевченка,
Було п'ятнадцять літ тоді мені.
Стоїть величний пам'ятник донині
На Наддніпрянській тій Височині.

Тарасова Гора – в народі зветься
Це місце, де ходитимуть не раз
Нашадки, шанувальники Поета,
України сина, генія пера.

«Піду, вклонюся низько цій Людині,» -
Промовив дід мій, був чомусь сумний.
І шапку зняв. Ішов тихо, по сходах,
Він міряв час, що в далеч відлітав.

Прошли роки. Відгомоніли днини.
Немає діда вже давно мого.
Пішли ми з сином на оті стежини
Де ростуть верби і шумить Дніпро.

Рече та стогне красень Дніпр. Де кручі
Тут спить Тарас – пророк сього вже дня.
Сюди приходять правнуки й онуки
Вклонитись пам'яті Поета-Кобзаря.

В ОДВІЧНОМУ ЄДНАННІ

Я знаю, що повернусь в Україну,
До краю рідного, колиски втіх.
Ми з Батьківщиною не розпрощались,
Вона – єдина мати для нас всіх:

Для тих, хто з болем, хвилями
шальними
Принесений був на чужинські береги...
Та не шукав спокійної години,
А рятував життя, подалі від біди.

Чи в тім його вина, що проросло коріння
У землю іншу, на далекій стороні,
І що вітри розвіяли насіння
По всіх світах, що сумно на душі?..

Той сум в очах, тривогою на серці
Озветься болем, а душа – мов птах,
Летить до берегів своїх далеких
Що й до тепер мов «на семи вітрах».

Синів чекає ненька-Україна
І зве до дому, в рідний оберіг.
Життя вирує, розправляє коріння
Наш родовід, що міць свою зберіг.

Говорить: «Досить, щоб мішалися гени
І каламутилась міцна козацька кров
Серед народів інших, в кожній ері.
Щоб син України – Українцем був!

А як прийшлося залишитися в чужині,
То бережи свій дух, єдину суть,
І пам'ятай, що діти України
Споконвіків історії – живуть!»

Нехай не Майклом наш зросте Михасик,
Не Джорджем, а Юрком росте Юрась.
Єднає всіх нас Україна – мати,
Поет Шевченко, наш Пророк-Тарас!

То повертайся, друже, в Україну,
До краю рідного, колиски всіх.
Ми з Батьківщиною в одвічному єднанні,
Вона наш біль, і смуток, і колиска втіх.

Мені ж слова священні, Заповіту
До серця міцно приросли, і нині
Прошу, як вмуру, то також поховайте
Не в чужині мене, а на Україні...

ЦІКАВІ ФАКТИ ПРО ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

У Шевченка є дві могили:
адже спочатку його поховали в
Петербурзі, на Смоленському
кладовищі, де зараз встанов-
лено пам'ятний камінь, і тільки
через два місяці труну з тілом
покійного перевезли на батьків-
щину, до Канева.

В молодості Тарас Григорович
зі своїми приятелями на-
віть організували алкогольне
товариство «мочемордія», на
регулярних засіданнях якого
обирався голова «його всеп'я-
нейшество». Товариші по царці
вживали благородні напої: ром,
настоянки і наливки.

Два роки навчання в цер-
ковно-парафіяльній школі - це
основна освіта Тараса. Багата-
ма знаннями майбутня гордість
української літератури Шевчен-
ко був зобов'язаний першій ві-
ленській красуні, баронесі Софії
Григорівні Енгельгардт. Чарів-
на пані вчила козачка говорити
польською і французькою. Але
основні знання Тарас отримав
від тамтешніх лакеїв.

Шевченко чудово малював.
У його доробках портрети, пей-
зажі і навіть оголена натура.

Гортаючи класику

Тарас ШЕВЧЕНКО

КАВКАЗ

(поема)

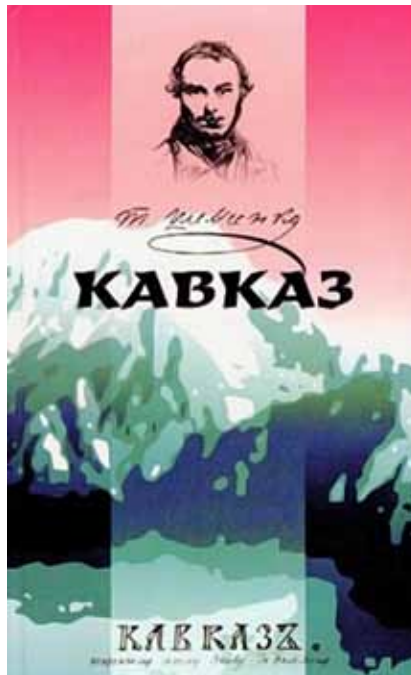
За горами гори, хмарою повиті,
Засіяні горем, кровію політі.
Споконвіку Прометея
Там орел карає,
Що день божий добрі ребра
И серце розбиває.
Розбиває, та не вип'є
Живущої крові —
Воно знову оживає
І сміється знову.
Не вмирає душа наша,
Не вмирає воля.
І неситий не виоре
На дні моря поле.
Не скує душі живої
І слова живого.
Не понесе слави Бога,
Великого Бога.

Не нам на прою з Тобою стати!
Не нам діла Твої судити!
Нам тільки плакати, плакати,
плакати
І хліб насущний замисити
Кровавим потом і сльозами.
Кати згнуцаються над нами,
А правда наша п'яна спить.
Коли вона прокинеться?
Коли одпочити
Ляжеш, Боже, утомлений?
І нам даси жити!
Ми віруєм Твоїй силі
І духу живому. /344/
Встане правда! встане воля!
І Тобі одному
Помоляться всі язики
Вовіки і віки.
А поки що течуть ріки,
Кровавії ріки!

За горами гори, хмарою повиті,
Засіяні горем, кровію політі.

Отам-то милостивії ми
Ненагодовану і голу
Застукали сердешну волю
Та й цькуємо. Лягло костями
Людей муштрованих чимало.
А сльоз, а крові? Напоїть
Всіх імператорів би стало
З дітьми і внуками, втопить
В сльозах удов'їх. А дівочих,
Пролитих тайно серед ночі!
А матерних гарячих сльоз!
А батькових старих, кровавих,
Не ріки — море розлилось,
Огненне море! Слава! Слава!
Хортам, і гончим, і псарям,
І нашим батюшкам-царям
Слава.

І вам слава, сині гори,
Кригою окуті.
І вам, лицарі великі,
Богом не забуті.
Борітеся — поборете,
Вам Бог помагає!
За вас правда, за вас слава
І воля святая!
Чурек і сакля — все твоє,
Воно не прошене, не дане,
Ніхто й не возьме за своє,
Не поведе тебе в кайданах.

А в нас!.. На те письменні ми,
Читаєм Божії глаголи!..
І од глибо[ко]ї тюрми
Та до високого престола — /345/
Усі ми в золоті і голі.
До нас в науку! ми навчим,
Почому хліб і сіль почім!
Ми християне; храми, школи,
Усе добро, сам Бог у нас!
Нам тільки сакля очі коле:
Чого вона стоїть у вас,
Не нами дана; чом ми вам
Чурек же ваш та вам не кинем,
Як тій собаці! Чом ви нам
Платить за сонце не повинні!
Та й тільки ж то! Ми не погане,
Ми настоящі християне,
Ми малим ситі!.. А зате!
Якби ви з нами подружили,
Багато б дечому навчилися!
У нас же й світа, як на те —
Одна Сибір неісходима,
А тюрм! а люду!.. Що й лічить!
Од молдованина до фіна
На всіх язиках все мовчить,
Бо благоденствує! У нас
Святую Біблію читає
Святий чернець і научас,
Що цар якийсь-то свині пас
Та дружню жінку взяв до себе,
А друга вбив. Тепер на небі.
От бачите, які у нас
Сидять на небі! Ви ще темні,
Святим хрестом навчилися!
У нас навчіться!.. В нас дери,
Дери та дай,
І просто в Рай,
Хоч і рідню всю забери!
У нас! чого то ми не вмієм?
І зорі лічим, гречку сієм,
Французів ласм. Продаєм
Або у карти програєм
Людей... не негрів... а таких,
Таки хрещених... но простих.
Ми не гішпани; крий нас, Боже,
Щоб крадене перекупать,
Як ті жиди. Ми по закону!.. /346/
По закону апостола
Ви любите брата!
Суєслови, лицеміри,
Господом прокляті.
Ви любите на братові
Шкуру, а не душу!

Та й лупите по закону
Дочці на кожушок,
Байстрюкові на придане,
Жінці на патинки.
Собі ж на те, що не знають
Ні діти, ні жінка!

За кого ж Ти розп'явся,
Христе, Сине Божий?
За нас, добрих, чи за слово
Істини... чи, може,
Щоб ми з Тебе насміялись?
Воно ж так і сталось.
Храми, каплиці, і ікони,
І ставники, і мирри дим,
І перед образою Твоєю
Неутомленніє поклони.
За кражу, за войну, за кров,
Щоб братню кров пролити,
просять
І потім в дар Тобі приносять
З пожару вкрадений покров!!
Просвітились! та ще й хочем
Других просвітити,
Сонце правди показати
Сліпим, бачиш, дітям!..
Все покажем! тільки дайте
Себе в руки взяти.
Як і тюрми муровати,
Кайдани кувати,
Як і носити!.. і як плести
Кнути узловаті —
Всьому навчим; тільки дайте
Свої сині гори
Остатні!.. бо вже взяли
І поле і море.

І тебе загнали, мій друже єдиний,
Мій Якове добрий! Не за Україну,
/347/

А за її ката довелось пролити
Кров добру, не чорну. Довелось
запить
З московської чаші московську
отруту!

О друже мій добрий! друже
незабутий!

Живою душею в Україні витай,
Літай з козаками понад берегами,
Розкриті могили в степу назирай.
Заплач з козаками дрібними
сльозами

І мене з неволі в степу виглядай.
А поки що мої думи,
Моє люте горе
Сіятому — нехай ростуть
Та з вітром говорять.
Вітер тихий з України
Понесе з росою
Мої думи аж до тебе!..
Братньою сльозою
Ти їх, друже, привітаєш,
Тихо прочитаєш...
І могили, степи, море,
І мене згадаєш.

• Уроки української мови

ДЕ НА МАПІ ДНІПРОПЕТРОВСЬК?

ПРОВІДНИК РУБРИКИ:
Ніна ЛЕВУН, доцент
кафедри української мови
ДНУ імені Олеса Гончара

Дарма шукатимете на мапі місто з такою назвою, як не знайдете і *Севастопіль*, і *Сімферопіль*, і *Нікопіль*. Дехто заперечить, що чув з екрана телевизора ці топоніми (назви населених пунктів). Чия тут правда? Річ у тім, що такому помилковому вживанню назв міст можна знайти пояснення. Тривалий час топонімія України зазнавала зросійщення, що проявилось як у нетипових для української мови формах слова (*Ровно*, *Синельниково*, *Верховцеве* – правильно *Рівне*, *Синельникове*, *Верхівцеве*), так і в самих назвах-росіянізмах (*Октябрськ*, *Ізобільне*, *Жемчужне* тощо). Намагаючись надати топонімам

українських форм, дехто з мовців припускається помилок, які є проявом пуристичних тенденцій, прагненням до розподібнення з російською мовою.

Відомий мовознавець Б. Ажнюк, оцінюючи сучасний стан розвитку української мови, відзначає: «Частково таку тенденцію варто розглядати як спонтанний наслідок здобуття народом політичного суверенітету – пуристичні тенденції посилюються в мовах усіх народів, що звільняються від колоніального панування. З іншого боку, тут присутня й суб'єктивна реакція активних учасників мовного нормотворення (мовознавців, літераторів, журналістів) на багаторічні намагання радянських ідеологічних органів нав'язати українській мові механізм системного уподібнення до російської».

Звідси замість *Дніпропетровська* у мовленні журналістів з'являється *Дніпропетрівськ*, де замінено *О* на *І* в закритому складі без урахування того, назва міста утворена від прізвища *Петровський*, а не *Петрівський*. Звичайно, назва *Дніпропетровськ* для багатьох мешканців

міста – це анахронізм, однак у її написанні слід дотримуватися чинних правописних норм української літературної мови.

У назвах *Севастополь*, *Сімферополь*, *Нікопіль* аналогічно замінюють *О* на *І* в закритому складі, хоч друга частина цих складних за будовою топонімів – грецьке за походженням слово *поліс*, у якому немає чергування, типового для українського слова *поле* в складі топонімів типу *Тернопіль*, *Костопіль*, *Крижопіль* (родовий відмінок – *Тернополя*, *Костополя*, *Крижополя*).

Цю тенденцію до «українізації» топонімів можна пояснити і прагненням позбутися заідеологізованих назв. Погляньмо на карту нашого міста – скрізь проспекти *Карла Маркса*, *Лліча*, *Кірова*, імені *Газети «Правда»*, вулиці *Леніна*, *Косіора*, *Ворошилова*, *Куйбишева*, *Клари Цеткін*, *Карла Лібкнехта*, і немає їм кінця. Переважна більшість мешканців міста навіть не знає, хто ці «вірні лєнінці», на честь яких названо вулиці. Маємо гарний і поки що рідкісний приклад перейменування вулиці *Кірова* на вулицю *Оле-*

ся Гончара. Розташована в нагірній частині міста, де навчається багато молоді, вулиця з її новою назвою на честь відомого українського письменника, класика літератури, природно вписалася в топонімікон міста. Згадується ще вдале перейменування вулиці *Більшовицької* на вулицю імені *О. Макарова*, який довгий час був директором заводу «Південмаш», почесним громадянином міста. Провулок *Жовтневий*, на розі якого стоїть меморіальний будинок Д. Яворницького, тепер справедливо носить його ім'я. І все! Тому й не дивно, що далекі від нашої дійсності або неокочирні назви вулиць народ переробляє на свій, хоч і неправильний, лад. Скажімо, маршрутку просять зупинитися на вулиці *Цеткіної* (прізвище *Цеткін* не відмінюється!), проспект імені Газети «Правда» називають просто *Правдою*.

Міській владі і громадським організаціям слід бути рішучішими в перейменуванні вулиць міста, адже топоніми разом з архітектурою створюють обличчя будь-якого населеного пункту.

• Національний календар

УКРАЇНЬСЬКА СРІБНА ЗЕМЛЯ

15 березня 1939 р. – Проголошено самостійність Карпатської України.

Максиміліан ВОЛОШИН.

Логічно ланкою у ланцюгу визвольних змагань стала спроба самовизначення Карпатської України. Українській Срібній землі, як в давнину називали Закарпаття, долею судилося найшвидше з усіх земель України потрапити у чужу неволю і найдовше в ній перебувати. Та навіть тривале панування не знищило українства, не витравило зі свідомості почуття національної належності у синів. І коли 1 листопада 1918 р. у Львові була проголошена незалежна Західноукраїнська Народна Республіка, яка висловилася за об'єднання зі східними землями України в єдину соборну Українську державу, то таку ж волю виявило на своїх з'їздах у Любовні 8 листопада 1918 р., у Сваляві 8 грудня р., у Сегеді 18 грудня 1918 р. українське населення Закарпаття. Ухвалу про злуку з Наддніпрянщиною 21 січня р. прийняв Собор усіх русинів, які жили в Угорщині, що відбувся в Хусті.

Однак поразка визвольних змагань, а головне, окупація Польщею західноукраїнських земель, а Румунією — Буковини відрізала Закарпаття від основної частини України. За такої вимушеної ситуації представники закарпатської еміграції в США уклали з Президентом Чехо-Словацької Республіки Томашем Масариком договір про приєднання Підкарпатської Русі до ЧСР на засадах найповнішої автономії. Він підтверджувався Сен-Жерменським договором від 10 вересня 1919 р.

Але чехи не виявили розуміння українського питання. Закарпаття залишалося колоніальним краєм. Протягом двох десятиліть закарпатські українці даремно домагалися автономії. З травня 1938 р. вони в черговий раз надіслали депу-

тацію до Праги з вимогою надати Закарпаттю автономію. Спостерігаючи хитання празького уряду, провідники трьох закарпатських фракцій у Чехо-Словацькому парламенті об'єдналися і також зажадали автономії. Закарпаття 11 жовтня 1938 р. одержало автономію. Був затверджений український уряд, до складу якого увійшло 6 міністрів.

Першу адміністрацію Підкарпатської Русі (таку офіційну назву набуло Закарпаття) очолили Андрій Бродій та Степан Фонцик, проте вони швидко дискредитували себе як агенти Угорщини і Польщі. Замість них 27 жовтня 1938 р. Прага призначила новий кабінет міністрів, що складався з українофілів. Посаду прем'єр-міністра обійняв доктор теології Августин Волошин, автор багатьох праць з педагогіки, людина, яка мала великий авторитет серед широких мас населення. На його долю випала нелегка місія очолювати уряд

саме в період вкрай напруженої міжнародної обстановки, коли «сильні світу цього» готували нову світову війну. У той час Угорщина дістала підтримку Німеччини й Італії у своїх посяганнях на частину Закарпаття. У Відні 2 листопада 1938 р. «арбітри» — міністри іноземних справ Йоахим Ріббентроп та Галеаццо Чіано — присудили Угорщині південну частину Закарпаття з містами Ужгородом, Мукачевим, Береговим загальною площею 12400 квадратних кілометрів та населенням 1100 тисяч чоловік. У маніфесті «Український народі Прикарпаття!» про цей грабіжницький акт зазначалося: «З боєм у серці сповіщаємо тобі сумну звістку про те, що комісія арбітрів двох великих держав... постановила — від нашого краю, від нашої молоді держави були відірвані деякі землі. Представники нашої влади змушені були прийняти цю умову, бо несла боротися зі світовими державами. Очікуємо твердого морального оперту населення Карпатської України і всього українського народу». Августин Волошин, який був присутній на Віденському арбітражі, висловив надію, що на цьому все закінчиться, бо Польща й Угорщина прийняли до відома умову, за якою зобов'язалися не втручатися в українські внутрішні справи. Однак фашистська Угорщина, прикриваючись демагогічними обіцянками, готувалася до окупації краю, а шляхетська Польща підштовхувала її до цього.

У багатьох місцях Галичини відбулися демонстрації і мітинги солідарності з Карпатською Україною. Прагнучи захистити українську землю, яка здобула свободу, багато

молодих діячів Організації українських націоналістів почали нелегально переходити кордон. Однак серед її проводу не було однотайності щодо політики, яку потрібно проводити. Якщо молоді радикали Галичини вимагали негайної та широкої підтримки Карпатської України, то мельниківське керівництво за кордоном, знаючи наміри німців, закликала до стриманості.

Уряд Августина Волошина вжив ряд заходів щодо зміцнення автономії Карпатської України. Розпочалася підготовка до виборів у регіональний парламент — Сойм, була сформована перша чота Української національної Оборони під командою полковника Михайла Колодзінського. Українізувалися система освіти, видавнича справа та адміністрація.

Вибори до Союму розпочалися 12 лютого 1939 р. Голосування проходило на основі Виборчого Закону Чехословацької республіки, який діяв і на території Карпатської України. Всього у виборах взяли участь 92,5 % (за іншими даними — 86,1 %) з усіх тих, що мали право голосувати, з них 92,4 % проголосували за Українське національне об'єднання, яке очолював Августин Волошин.

За ходом виборів уважно стежила вся прогресивна світова громадськість, а особливо українська діаспора. Августин Волошин одержав на своє ім'я вітальну телеграму від українців з Канади, в якій зазначалося: «Просимо уряд Карпатської України передати нашим братам привіт. У неділю 12 ц. м. 500 тисяч українців з Канади звернені на Вас, брати і сестри з Карпатської України».

Скликання Союму уряд Чехо-Словацької республіки весь час відкладав, і нарешті Президент Еміль Гаха призначив його на 15 березня 1939 р. Однак у зв'язку з ускладненням міжнародної обстановки Августин Волошин 14 березня 1919 р. прийняв рішення проголосити самостійність, про що писав у Німеччину: «До міністра закордонних справ, Берлін. Від імені уряду Карпатської України прошу вас при-

йняти до відома проголошення нашої самостійності під охороною німецького Рейху. Прем'єр-міністр, д-р Августин Волошин, Хуст». Тоді ж був сформований тимчасовий уряд, який очолив Августин Волошин, а міністрами стали Федір Ревай, Юрій Перевузник, Степан Ключурак, Юлій Брашайко, Микола Долинай.

У Хусті розпочав роботу перший Сойм Карпатської України. Шістьом засіданням Сойму, які відбулися в цей день, випала доля бути історичними, бо на них були прийняті історичної ваги документи про незалежність, державний устрій, назву, мову, прапор, герб і гімн Карпатської України, а саме:

Карпатська Україна є незалежна Держава.

Назва Держави є Карпатська Україна.

Карпатська Україна є республіка з президентом, вибраним Соймом Карпатської України на чолі.

Державна мова Карпатської України є українська мова.

Барви Державного прапору Карпатської України є синя і жовта, причому барва синя — горішня, а жовта — долішня.

Державним Гербом Карпатської України є дотеперішній краєвий Герб: мсдвїдъ у лівім червонім полі й чотири сині та три жовті смуги у правому півполі і тризуб Володимира Великого з хрестом на середньому зубі.

Державний Гімн Карпатської України «Ще не вмерла Україна».

Цей закон зобов'язує зараз його прийняття. Референтом цього законопроекту був адвокат Михайло Брашайко. Саме він виступив ініціатором злуки Закарпаття з Українською Народною Республікою у січні 1919 р. і на засіданні Сойму наголосив: «По тисячолітній неволі наша земля стала вільною, незалежною та проголошує перед цілим світом, що вона була, є і хоче бути Україною. І коли б навіть нашої молодій Державі не суджено було б довго жити, то наш край назавжди залишиться українським, бо нема такої сили, яка б могла знищити душу, сильну волю нашого українського народу».

Таємним голосуванням був обраний Президент — Августин Волошин, за якого проголосували всі посли.

Немає жодних підстав стверджувати, що проголошення Августином Волошином Карпатської України було здійснено з відома Німеччини. Можливість створення своєрідного «п'ємонту України» в Закарпатті аж ніяк не входило у плани

Угорщини, Польщі, Радянського Союзу та й самої Німеччини в її стратегічних розрахунках. Історія зайвий раз довела, що у міжнародній політиці єдиним вагомим аргументом є баланс сил. Йосип Сталін дуже нервово відреагував на перспективу, що маленьке Закарпаття могло стати прикладом у боротьбі всього українського народу за незалежність. Про це він гостро застеріг Німеччину. Адольф Гітлер відразу сприйняв резолюцію СРСР як таку, що давав змогу на основі німецько-радянських відносин не допустити створення радянсько-англо-французького блоку. 12 березня 1939 р. він викликав посла Угорщини і дав згоду на анексію всього Закарпаття.

Міклош Хорті надіслав Адольфу Гітлеру вітальну телеграму, в якій улесливо писав: «Ваша Ексцеленція! Сердечно дякую! Я не можу навіть виразити, який я щасливий, бо ця життєдайна територія для Мадярщини фактично є справою життя».

У ніч з 13 на 14 березня 1939 р. угорська армія розпочала агресію проти незалежної Карпатської України. Німецький консул Гомілкар Гофман передав Августину Волошину телеграму від Адольфа Гітлера, щоб територія краю була передана мадярам без боїв. Президент Августин Волошин дав гідну відповідь: «Хоч Карпатська Україна хоче жити в мирі зі своїми сусідами, однак зі зброєю в руках виступить проти всіх, хто задумав би порушити її свободу та державні кордони». Такою була воля народу. Вперше на шляху опанування Європою і світом агресори дістали належну відсіч.

Головною силою, яка стала на перешкоді просуванню угорських фашистів углиб країни, була Карпатська Січ. Перші загопи січовиків на Закарпатті сформував Дмитро Климпуш в Ясіні ще 1932 р. Однак остаточно питання про створення національної оборони було вирішене, як зазначалося, у вересні 1939 р. — після Віденського арбітражу. Вже 4 грудня 1938 р. у Хусті відбувся І з'їзд Карпатської Січі, на якому розглядалися внутрішні організаційні справи, а 19 лютого 1939 р. — II з'їзд, який продемонстрував військову силу в 10-тисячному поході січовиків у столиці краю. Парад приймали члени уряду на чолі з Августином Волошином, серед промовців був і генерал Української галицької армії Віктор Курманович. Січові гарнізони створювалися в особливі важливих пунктах краю — Королевіч над Тисою, Іршаві, Торуні, Ставному,

Перечині. Робітничі відділи Карпатської Січі мали завдання відбудовувати дороги, пильнувати головний шлях Хуст—Довге—Свалява—Перечин. Жіночі відділи здійснювали вишкіл медичних сестер, які згодом відіграли велику роль у боях за незалежність Карпатської України.

Вся поневолена Україна з хвилюванням стежила за долею цього клатпка української землі — Карпатської України. Сотні галичан, волинян, синів інших земель України влилися у Карпатську Січ, щоб зі зброєю в руках боронити свободу своїх братів.

До складу команди Карпатської Січі увійшли Дмитро Климпуш (комендант), Іван Роман (заступник), Іван Рогач (генеральний писар), Степан Росоха (референт преси та інформації і зв'язків з урядом). Штаб Карпатської Січі: полковник Михайло Колодзінський, його заступники поручик Роман Шухевич та чотар Zenon Коссака, члени Осип Карачевський, Юрій Лопатинський, Євген Врецьона.

Августин Волошин 15 березня 1939 р. призначив військовим міністром Степана Ключурака, головнокомандувачем військ Карпатської України було призначено полковника Сергія Єфремова. Прийнятий наказ про створення регулярної армії мав велике значення, бо згідно з ним вона була під охороною Женевської конвенції стосовно ведення війни, обміну полонених тощо.

Чутки про героїчний твердий опір Карпатської Січі як армії Карпатської України поширилися по всьому світу, викликаючи симпатії до мужності оборонців. Зі сторінок світових газет зникали архаїчні назви Карпатська Русь, Мадярська Русь, поступившись місцем назві Карпатська Україна. Це означало, що Закарпаття — це ані «нічия земля», ані «земля без імені», а частина України.

Навіть польська преса, засліплена ненавистю до всього українського, але вражена мужністю оборонців Карпатської України, зазначала: «Мусимо, однак, чесно сказати, що в контексті останніх подій маємо більше пошани до українців, ніж до чехів і словаків. Хоч би як там було і хоч би ким були оті «січовики», все ж таки ті люди не скавуліли, не склали зброї, але билися в найтяжчих політичних і стратегічних умовах».

Отже, проголошення 15 березня 1939 р. незалежності Карпатської України та її героїчна оборона були волевиявленням частки українського народу, актом сміливим, рішучим, гідним великої пошани. Карпатська Україна мала значення, аналогічне значенню Української Народної Республіки 1917—1920 рр. і сприяла перетворенню великої частини населення краю, особливо молоді, на національно свідомих українців. Події міжвоєнного періоду наштовхували на важливі висновки щодо німецько-радянських стосунків, слугуючи переконливим доказом того, як мало українці могли покладатися на «добру» волю Адольфа Гітлера і Йосипа Сталіна.

Ярослав МАЛИК (м. Ужгород).

Фідель СУХОНИС

«Від Нью-Йорку до штату самотньої зірки»

(Частина п'ята)

Зустрічі та знайомства в «українській Америці» дарували найрізноманітніші враження та емоції. Зрозуміло, що у свої перші приїзди до нашої громади на землі Вашингтону я більше звертав увагу на побутові, громадські та релігійні обставини життя. Однак, з часом, коли до чогось вже призвичаївся та звук, інтерес почали викликати інші прояви й явища в житті українців США. І нині мені хочеться поділитися своїми спостереженнями на тему: діаспора і гумор.

Справа в тому, що у довготривалій боротьбі за свою національну ідентичність український народ виявляв не лише героїзм та волю до перемоги, а й розвивав критичне світосприймання. Це було своєрідним засобом духовного утвердження і самозахисту. Національна специфіка гумору є історично змінною, вона обумовлена постійними зрушеннями в соціально-політичному та економічному житті народу. Окрім того, не забуваймо, що жарти добре розкривають вдачу людей. Про це добре сказав славетний давньогрецький філософ і історик Плутарх. У своєму життєписі Олександра Македонського він писав «часто... слово чи жарт краще розкривають вдачу людини, ніж битви...»

Всі знають, що гумор українських козаків відомий далеко за межами України. Як приклад достатньо привести «Лист-відповідь запорожців». Це була відповідь на ультимативний лист турецького султана Мухамеда IV, з яким він звернувся до козаків після вчиненого ними 1675 р. набігу на Кримське ханство. Султан намагався приголомшити запорожців своїми численними титулами і у відповідь отримав козацький саркастичний коментар до них. Стержнем листа є слова «Не будеш ти годен синів християнських під собою мати», але гумористичне обрамлення листа викликало щирий регіт не лише в українців протягом віків. Не випадково саме цей історичний сюжет викликав натхнення Іллі Рєпіна і високу оцінку його роботи світовою громадськістю.

Не хочеться зайвий раз наголо-

шувати на тому, що більшості з нашої громади США, особливо з тих, хто належить до «третьої хвилі», довелося чимало перейти труднощів та поневірянь по дорозі до «придбаной Батьківщини». Та й перші роки еміграції рідко у кого бувають легкими.

Отож, часто-густо якраз гумор і був тим рятівним поплавцем, котрий дозволяв нашим людям не загубитися в чужому краю та залишитися спільнотою, котрою не втратила власне коріння й традицію. Окрім того, загальновідомо, що західний спосіб життя – це суцільний вияв оптимізму та життєствердності. Пересічний американець чи канадець, навіть якщо у нього на серці паскудно, ніколи не зізнається у цьому оточуючим. За тамтешніми традиціями це буде вважатися виявом слабкості. Якщо у Сміта буде непосильний невиплачений кредит, він втратить роботу, а на додачу ще до цього його залишить подружка. На запитання сусідів: як твої справи? Він як правило відповість.

- I am fine, - я в порядку.

Отож, посміхатися на Заході прийнято часто і привітно. І, ясна річ, що українці, як невід'ємна частина тамтешнього соціуму, так само дотримуються цієї настанови. Очевидно, що здебільшого із збереженням національної специфіки. Окрім того, скидається, що наш український гумор більш витончений і вишуканий порівняно з сучасним американським. Як мені здається, англосаксони більш примітивні у своїх жартах і сміхотворах. Є така сентенція про те, що поет завжди має бути голодним. Мовляв лише тоді він здатен на справжню, високу творчість. Гумор, здебільшого, це вияв народної творчості. А наша історія так бідна на ситість і спокій. Ось чому, мабуть, ми краще від інших можемо жартувати, часом, зі сльозами на очах.

Що вище викладені припущення справді мали місце, пошлюся на факт з історії сучасної української гумористики. Свого часу, коли комуністична система чітко регламентувала і обмежувала творчість письменників в Україні, існувала ціла плеяда справді талановитих

та обдарованих гумористів й сатириків. Скарбницю світової літератури збагатили, наприклад, такі майстри гумористичного цеху, як Остап Вишня та Степан Олійник. Плідно працювали більш молодші їх колеги, як приміром, Олег Чорногуз, Євген Дудар, Іван Сочивець, Андрій Коцюбинський, Іван Немерович. І ось, дякувати Богу, ідеологічні окупи впали. Нині, хочеться вірити як і надалі, українські письменники, зокрема, гумористи мають вільну руку для творчості. Однак, ось парадокс - нових успішних веселих творів можна порахувати на пальцях. Можливо, через те, що в советську пору аби пробитися через цензурні лещата наші гумористи намагалися писати соковито, образно, шукаючи і форму, і зміст не буденні та справді талановиті. Виглядає, що добрі умови не завжди йдуть на користь. Не даремно ж деякі вчені стверджують, що аби на Землі не було льодового періоду, люди б так і залишилися на розумовому рівні мавпи.

Однак, повернемося до гумору наших заокеанських братів й сестер. Слід зазначити, що так само, як і їх західні співгромадяни, посміхаються вони часто і щедро. Я думаю, що якщо подати жартівливу статистику кількості посмішок на одиницю населення в західній українській діаспорі та в метрополії, то співвідношення буде п'ять до одного. Мені здається, що на п'ять посмішок закордонного українця з США чи Канади припадає лише одна в Україні. Чому? Одну з причин я вже називав - життєствердна традиція західного соціуму. Ну, й, безперечно, відмінність соціально-економічних реалій. В Україні через хронічні нестатки, фактичне беззаконня і відсутність для багатьох кращої перспективи справді важко бути оптимістом. Хоч з іншого боку, українці завжди сміялися і, певен, будуть сміятися попри що.

Спілкуючись з нашим людьми із західної діаспори і під час зустрічей, і з допомогою Інтернет, з більшістю з них завжди знаходиться місце для жарту та усмішки. Особливо відрізняє гумор таких моїх давніх приятелів, як Іларіон Хейлик, Віктор Бабанський, Іван Буртик чи Петро Палюх. Ці люди особливо щедрі на жарт і на вищий вияв гумору самоіронію. Взагалі, як на мене, самоіронія – ознака самодостатньої і сильної особистості та живої нації. Дуже рідко зустрічаєш «вбудовану» від природи справжню самоіронію. Для мене це перша ознака розумного співрозмовника. Взагалі, наскільки я люблю в людях присутність

самоіронії, настільки ж відсутність самоіронії при спілкуванні, особисто для мене часто, багато разів, загрожувало перетворитися на справжню катастрофу. Пару раз я дивом уникав дуже серйозних конфліктів, тому що людина, якій були адресовані цілком, як мені здавалося, безневинні жарти ... Один мій дуже успішний приятель твердо переконаний, що не можна мати справи з тими, хто не вмів сміятися над собою. Зайва серйозність у ставленні до себе дорогоцінний - для нього - причина не вступати з людиною в ділові відносини. Він твердо переконаний, що це перша ознака неадекватності. Я його в деякому сенсі добре розумію.

Ну, а про користь самоіронії говорити не треба. Вона робить людину публічною, наприклад, практично невразливою. Та й мати в друзях самоіронічних людей дуже приємно: з ними набагато легше і веселіше. Ось чому мені, як правило, комфортно з такими людьми як Іларіон Хейлик чи Віктор Бабанський.

Як відомо, гумор має різні вияви. Майстром сарказму можна вважати ще одного американського українця. А саме довголітнього лідера Фондації Багряного, талановитого публіциста і журналіста Олексія Коновала. Мені дивно, чому він не вдається до цих своїх талантів на письмі. Оскільки в усному мовленні він просто не перевершений майстер обпекти щось чи когось саркастичним окропом.

Коли ж вести мову на загал про українців США та гумор, то ще раз хочу підкреслити, наші люди успішно товаришують з веселим словом. Що це саме так, знаходить підтвердження, зокрема, у діаспорних анекдотах. Вони, як ніщо інше, вказують на середовище, в якому були народжені ці жарти й знову ж таки відображають різноманітні вияви життя-буття наших людей в країнах поселення. За роки спілкування з українцями західної діаспори я зібрав, хоч і не зафіксовану на письмі, справжню колекцію жартів. Якісь з них забуваються, якісь пам'ятаються багато років. Ці анекдоти відрізняє і самоіронія, і вміння наших людей з жартом подивитися на складні й, часом, проблемні речі. Зрозуміло, що можна було б подати цілу добірку таких жартів у цьому дописі. Але це вже б стосувалося зовсім іншого жанру й не стосувалося б художніх дорожніх нотатків. А тому дозволю обмежитися лише трьома анекдотами, котрі усмішкою відгукуються на ті проблеми і уяви з якими ледь не щодня стикаються наші люди за океаном. Отож, посміхніться із задоволенням...

***

Українець потрапив на безлюдний острів. Але не розгубився працелюбний і мужній чоловік. Вижив, облаштував наскільки можливо було за таких умов, свій побут. За якісь час пристав до острова корабель. Українець відомо зрадив своєму порятунку від самотності. А прибульці не перестають дивуватися його працелюбству та винахідливості. Щоправда не обійшлося і без здивування. За довгі роки самотності український Робінзон збудував аж дві церкви. Його рятівники не втрималися і запитали українця:

- А навіщо тобі на безлюдному острові аж дві церкви?

- Ось в цій, що ближче до хижки, я молюся, - пояснив чоловік. - А он в тій, - він показав на другу та з гнівом промовив: моєї ноги не буде!

***

Один українець з «третьої хвилі» називався Іван Паскудний. Добре обжився він у придбаній Батьківщині. Вивчив дітей на професіоналів, надбав гарний будинок і рахунок в банку та респект в громаді. Часто його запитували знайомі:

- Іван, чому ти не зміниш прізвище? Ну, не годиться такий шанований людині називатися Паскудний.

Але той лише відмовчався. Так тривало не одне десятиріччя. Але одного дня на службі Божій у церкві Іван зізнався найближчим знайомим:

- Я днями змінив собі прізвище.

На якусь мить запанувала мовчанка. Нарешті хтось не втримався і з цікавістю запитав Івана:

- І як ти тепер називаєшся?

Той розправив плечі й не без гордості відповів:

- Тепер я Джан Паскудний!

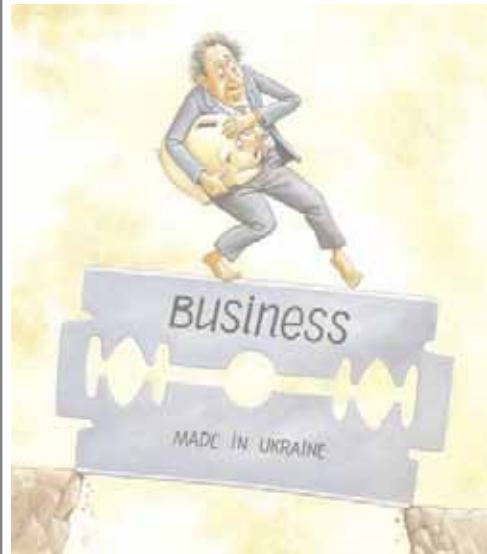
***

Зустрічаються два стареньких вояки УПА. Привіталися, обнялися. Ось один і каже другому:

- Друже, Петро, теревенять люди, що у Вас в родині біда. Начебто Ваша єдина внучка народила дитинку і вона чорніше від сажі.

- Та хіба ж то біда, друже Іван?! Ми ж тепер достеменно знаємо, що зять не москаль!

КАРИКАТУРИ із журналу «Всесміх» (Торонто, Канада)

Підприємництво в Україні.

Очі Сірка.

Сало.

Землю отримав.

Ольга ТИМОФІЄВА – чуйний педагог і добрий психолог. Вона, використовуючи загальні естетичні принципи дитячої літератури: дидактичність, комунікативність, гумор, зв'язок з дитячим фольклором, милозвучність, - невимушено вводить у віршову канву принцип гри – як лічилки, загадки, притуляночки, заклички, потягусі тощо. Тому й зрозуміло, що улюблений жанр поетки – навчально-ігровий вірш, в якому поєднано дидактичне і мистецько-ігрове.

У дитячих віршах Ольги Тимофієвої багато гумору, розваг, веселощів, пустотливих пригод, фантазійних образів, подій. А скільки всяких допитливих котиків, жабок, гусаків-горобців, півників-квочечок, ворон і сов! І всі вони – живі й цікаві. Як, зрештою, й інші образи Ольги Тимофієвої.

Наталія РЕБРИК

Як народжуються хмарки

А як народжується хмарка? –
Якось питала маму доня.
– Понад полями, потічками
Пливуть тумани сині сонні, -
Повільно линуть між горами,
Смерічки їм боки лоскочуть,
Вони ж уперто пнуться вгору,
Хмариночками стати хочуть.
Ось так між синіми горами
Й зродилася хмаринка біла,
Пухнастим хвостиком війнула
І в небо весело злетіла!

Анатолій КАЧАН

Чекання

Навесні, коли бузок
Хоче зацвітати,
Виглядає ластівок
Наша біла хата.

Ми подвір'я підмели,
Висіяли квіти,
А весні допомогли
Яблуні білити.

І розчистили струмок,
Що тече з діброви...
До прильоту ластівок
Все у нас готово.

Де спить сонечко

Вкриває тихо квочка-ніч
Крильми своє гніздечко.
У ньому мама, я і ти,
І сонечка яєчко.
Вогнистий ранок Кукурік
Спинає снів вервечку,
На неба голубий таріль
Викочує яєчко.
Легенько котиться воно,
Мов м'ячик по горбочку.
А прийде вечір золотий –
Ховається під квочку.

Де зимує жабка

Зимно, дощик крапає,
Сумно жабка квакає:
– Де ж мені сховатися,
Щоб тепла діждатися?
Може, у відеречку
Я зів'ю кубелечко?
Дітки, хто вгадає,
Де маленька жабка
Взимку спочиває?

Рушничок-веселик

Матуся замість голки
Впіймала промінець,
Вселила в нього нитку –
Веселочки кінець.
І на біленькім полі
Ясного рушничка
Враз пісня засміялася
Весела і дзвінка.
І ваблять оченята
Яскраві квіточки,
Виспівують на гілках
Казкові пташечки.
Закінчилася нитка
І рушничок злетів,
Веселковим метеликом
Над образом присів.

Сонячний зайчик

Сонячний зайчик до ліжка підкрався,
Весело мружився та посміхався,
Теплими лапками гладив по щічках –
Доброго дня! До побачення нічка!

Так кожен ранок ми зустрічаєм
З сонячним зайчиком, що поспішає
В душу промінець світла занести,
І пробудити в ній сонячну весну.

Зі сходом сонця засліплює очі,
Освітлює путь до пізньої ночі.
Працює не задарма – за усмішки.
Ти посміхнись – і зігрієшся трішки.

Постійно знаходимось під пильним оком
Добрим, привітним і ледь косооком.
Як тільки сонце за обрій заходить,
Зайчик нічний на роботу виходить.

Місячний зайчик, як сутеніє,
Прискочить і сни солодкі навіє.
Місячним сяйвом покладе спати,
Окутає сном, як почнеш позіхати.

Без вихідних працюють зайчата,
Проте їм немає куди поспішати.
Несуть нам з тобою тепло і спокій,
Щоб нікому з людей не було самотно.

«БОРИСТЕН» — літературно-мистецький, публіцистичний та науково-популярний щомісячник

Шеф-редактор Фідель СУХОНИС
РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

ІВАНЕНКО Валентин Васильович — Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара, проректор, доктор історичних наук, професор.
СВІТЛЕНКО Сергій Іванович — Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара, декан історичного факультету, доктор історичних наук, професор.
ШВИДЬКО Ганна Кирилівна — Національний гірничий університет (м. Дніпропетровськ), професор кафедри історії і політичної теорії, доктор історичних наук, професор.
УДОД Олександр Андрійович — Інститут інноваційних технологій та змісту освіти Міністерства освіти і науки України (м. Київ), директор, доктор історичних наук, професор.
ВАСИЛЕНКО Віталій Олександрович — Національний гірничий університет (м. Дніпропетровськ), професор кафедри історії і політичної теорії, доктор історичних наук, професор.
ПОПОВСЬКИЙ Анатолій Михайлович — Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, професор кафедри мовної підготовки, доктор філологічних наук, професор.
ДЕМЧЕНКО Володимир Дмитрович — Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара, декан факультету систем та засобів масової комунікації, доктор філологічних наук, професор.
ЗАВЕРТАЛЮК Нінель Іванівна — Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара, професор кафедри української літератури, доктор філологічних наук, професор.
ШЕПЕЛЄВ Максиміліан Альбертович — Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара, завідувач кафедри міжнародних відносин, доктор політичних наук, доцент.
ТОКОВЕНКО Олександр Сергійович — Дніпропетровський національний університет, декан соціально-гуманітарного факультету, доктор філософських наук, професор, голова спеціалізованої вченої ради ДНУ ім. О. Гончара з політичних наук.
ГНАТЕНКО Петро Іванович — Дніпропетровський національний університет, завідувач кафедри філософії, доктор філософських наук, професор, член спеціалізованої вченої ради ДНУ ім. О. Гончара з політичних наук.
ТЕРЕЩЕНКО Алла Костянтинівна — інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. Рильського НАН України (м. Київ), провідний науковий співробітник, доктор мистецтвознавства, професор.
СТЕПОВИК Дмитро Власович — інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. Рильського НАН України (м. Київ), провідний науковий співробітник, доктор мистецтвознавства, професор.
ГРИЦА Софія Йосипівна — інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. Рильського НАН України (м. Київ), провідний науковий співробітник, доктор мистецтвознавства, професор.
НАЙДЕН Олександр Семенович — інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. Рильського НАН України (м. Київ), провідний науковий співробітник, доктор культурології, професор.
КИТОВА Світлана Андріївна — Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького, професор кафедри української літератури, доктор культурології, професор.
ШЕЙКО Василь Миколайович — Харківський державний університет культури, ректор, доктор історичних наук (культурологія), професор.
КУЦ Ірина — коректор.

Представництва редакції:

у Києві: Володимир Барна, вул. Банкова, 2, 01024, м. Київ, тел. 066-6243231
у США: Bahriany Foundation, INC. 811S Roosevelt Ave., Arlington Hts, IL. 60005—2749 USA;
з релігійних справ у США та Канаді: Mr. V. Babanskyj, 74 Oakridge, Watchung, N.J. 07069, USA;
в Канаді: Mr. N. Vorotilenko, 9424 173 Str., Edmonton, AB., T5T 3K8, Canada;
у Румунії: Ritco Virgil STR. 1 Decembrie 7. Bloc 19 Sc B. Ap. 8 8885 Macin Jud. Tulcea Romania;
у Бразилії: Wira SELANSKI, Rua General Glicério, 400 apt. 701, 22245—120 Rio de Janeiro, RJ Brasil, Telefax: (00—55—21) 2557—5517;
у Австралії: Mr. Fedir Habelko 5. Reserve C. T., Glenroy VIC. Australia — 3046 T.& Fax: 03.93061997;
у Ізраїлі: Svitlana Glaz, Arie Rubin, 18/I, Lod, Israel;
у Польщі: Juri Hanylyuk, skr. poczt. 55, 17—100 Bielsk Podlaski, Polska;
Кольпортер на США та Мексику: Parion Chejlyk 45 Mountain Ave. Warren, N. J. 07059.

Редакція не відповідає за думки і факти, викладені авторами на сторінках щомісячника. Листується з читачами лише через журнал. Редакція сплачує гонорари тільки за матеріали, які замовлені авторам.

Редакція залишає за собою право скорочувати матеріали без згоди авторів.

Адреса: журнал «Бористен», вул. Телевізійна, 3, 49010, Дніпропетровськ—10, Україна
Телефони: 050-340-28-27, (056) 713-52-58.
E-mail: fidelisukhonis@gmail.com
Наша веб-сторінка: www.borysten.com.ua

Серія KB, реєстр, номер 16084-4556 PR Рік видання двадцять другий.

ЗАСНОВНИКИ: Дніпропетровська міська громадська організація «Товариство шанувальників журналу „Бористен“», Національний гірничий університет, Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара. **ВИДАВЦІ:** Дніпропетровська міська громадська організація «Товариство шанувальників журналу „Бористен“», Національний гірничий університет, Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара.

Постановою президії ВАК України від 9-го квітня 2008 року за номером № 1—05/4 журнал внесено до переліку наукових фахових видань України, у яких можуть публікуватися основні результати дисертаційних робіт з історії філології політичних наук, мистецтвознавства та культурології.

Номер рекомендовано до друку вченою радою НГУ України.

Підписано до друку 29.03.13 р. Формат 60/84/8, друк офсетний. Умов. друк. арк. 2,79 Зам. №530. Тир. 1500.

Друк: ТОВ «Перша міська друкарня». Адреса: вул. Степового фронту, 11-а, м. Павлоград Дніпропетровської обл., Україна, 51400.

УКРАЇНО, ти моя молитва...

Василь Симоненко

З
Б
І
Р
Н
И
К

Людмила САВЧУК

***

*Моя Україна – це пісенька мами,
Розлогі лани колосяться хлібами,
Вишневі садочки, лелеки на хаті.
Купають ставочки хмарки пелехаті.
Моя Україна – то мамина ласка,
Червона калина, бабусина казка.
Це соняхи в цвіті, горобчиків згряя...
Я кращої в світі країни не знаю.*

Лель-Анатолій ЗАГРУДНИЙ

НИЖНО НЕНЬКА КОЛИСАЛА

*Ніжно ненька колисала
Українських козачат,
У любисточку купала
Милих сонечок дівчат.*

*Підрастають наші діти,
Наче вишеньки в садку,
Розквітають, ніби квіти,
У бабусі в квітнику.*

*Щедре сонечко сміється,
Кличе діток на лужок.
Там співаночками в'ється
І танцює моріжок.*

*А лелека, мов сторожа,
Володіння огляда.
На лужку сміється гоже
Україна молода!*

Ігор СІЧОВИК

РІДНИЙ КРАЙ

*Красивий, щедрий рідний край
І мова наша солов'їна.
Люби, шануй, оберігай
Усе, що зветься Україна.*

КРАЩІ СТРАВИ УКРАЇНСЬКОЇ КУХНІ

Телятина в сирній паніровці,
запечена з баклажанами,
картоплею і помідорами

Телятина - 700-800 г
Часник - 1 зубчик
Вино біле сухе - 0,5 склянки
Гірчиця - 1 ч.л.
Перець чорний мелений - 1/3 ч.л.
Картопля - 3-4 бульби (не маленьких)
Баклажан - 1 шт.
Помідори черрі - 10-12 штук
Сир твердий - 100 г
Сухарі панірувальні свіжозмелені
Перець чорний свіжозмелений - за смаком
Сіль - за смаком
Кріп свіжий подрібнений - 1-2 ст.л.
Олія насіннєва - за бажанням
Розмарин сухий - щедра щіпка

М'ясо вимити, зачистити від сухожилля, якщо такі є, нарізати шматочками приблизно 3 x 3 см.

Для маринаду змішати часник, який пройшов через часничницю, гірчицю, вино і чорний мелений перець. Перець за смаком, ми гостре любимо не дуже. І нехай м'ясо маринується пару годин.

Баклажан нарізати шайбами, покласти в солону воду на 20 хвилин віддати гіркоту. Можна і не класти в воду, а просто присолити, залишити, а потім промити. Але після сольового розчину баклажани менше вбирають масло.

Картоплю очистити, порізати часточками. Помідори черрі ... а помідори просто помити.

Сир натерти на тертці. Змішати панірувальні сухарі (звичайний сухий хліб потерти на тертці або пробити в блендері), рубаний кріп і тертий сир.

М'ясо виийнати з маринаду і обвалити в паніровці кожен шматочок.

Розігріти масло і обсмажити шматочки м'яса по 4 хвилини з кожного боку. Окремо обсмажити баклажани, окремо обсмажити картоплю тільки до напівготовності.

У форму для запікання викласти баклажани, м'ясо, картоплю, зверху помідори черрі, присипати сухим розмарином. Кому мало солі і перецю посолити і поперчити.

Розігріти духовку до 200гр. Форму накрити фольгою і поставити в духовку на 50 хвилин.

Максимум калорій! Але смаку та аромату ще більше!

Пиріг з вишнями

180 г вершкового масла
200 г цукру
4 яйця
300 г борошна
1 ч. л. розпушувача
200-400 г вишні (в мене заморожена)

Яйця збити із цукром до повного розчинення (10 хвилин), додати вершкове масло кімнатної температури, збити. Додати 150 г борошна, збити і потім ще додати 150 г борошна із розпушувачем. Замісити тісто. Форму змазати олією, посипати манкою і викласти тісто, а зверху на тісто вишні. Пекти при 180-200°C -35 хвилин. Смачного!

Битки селянські

Продукти на одну порцію:
яловичина - 129 г,
вода - 10 г, цибуля - 12 г,
борошно - 5 г, сіль - 7 г,
перець чорний мелений - 0,01 г,
жир - 8 г, гриби сушені - 6 г
або гриби свіжі - 16 г,
цибуля - 42 г,
томат-пюре - 8 г, жир - 5 г.

Яловичину пропускають через м'ясорубку з великими отворами решітки, додають воду, січену цибулю, солять, посипають чорним перцем і добре перемішують. З одержаної маси формують битки, панірують їх у борошні й обсмажують.

Свіжі або варені сушені гриби дрібно нарізають і обсмажують разом з цибулею й томатом-пюре.

В сотейник укладають обсмажені битки, додають цибулю з грибами й томатом-пюре, заливають грибним бульйоном або гарячою водою і тушкують до готовності.

Битки подають з тушкованою картоплею.

РЕКЛАМА

ШВИДКО
ЗРУЧНО
ПРЯМО В РУКИ

Найшвидший і найбільш надійний посилковий сервіс до України та країн СНД. Порівняйте терміни доставки пакунків через компанію MICT з другими компаніями і переконайтеся в цьому самі.

ДОСТАВКА КОРАБЛЕМ
В Україну: 30-40 днів
В Москву: 30-40 днів
В Ст. Петербург: 35-45 днів
Решта регіонів на www.meest.us

ЕКСПРЕС ДОСТАВКА ПОСИЛОК:
В Україну: 3-5 робочих днів
В Москву: 5-7 робочих днів

ВІДПРАВКА АВІА І МОРСЬКИХ ВАНТАЖІВ
ДОСТАВКА АВТОМОБІЛІВ У КОНТЕЙНЕРАХ
УПАКОВКА І СТРАХУВАННЯ
ПЕРЕКАЗ ГРОШЕЙ ЗА НАЙНИЖЧИМИ ЦІНАМИ

1-800-288-9949 www.meest.us

Marketing and design by imaginesstudio.com